

BORBÉLY MIHÁLY
MESÉI

MESÉK ÉS ROKONNEMŰEK

(SÁRKÁNYOKRÓL)

1. JUHFIJANKÓ

Hun vót, hun nem, vót a világon egy kiráj. Ennek a kirájnak vót egy juhássza. Hát ez a juhász nagyon hű szolgálta vót.

Vót a falkába egy fekete bárány. Hát mán azelőtt a fekete bárán kétször mögellött, de nem tudta senki, hogy möre lőtt a fia. Harmadszor is hasas a fekete bárán. Asz mondta a kiráj a juhásznak, hogy:

– Ha te evvel a harmadik fiával nem bírsz beszámolni, akkor vége az életödnek!

De mivel a juhász hű szolgálja vót a kirájnak, és szeretette a gazdáját, nagyon szeretött vóna a fekete báránnak a fiával beszámolni. Itt a fekete báránt kötve tartotta a juhász, mikó gondolta, hogy nemsoká mögellik.

Itt oszt a juhász egysző mögsajnálta a báránt, hogy mindég mög lögyön kötve, eleresztötte kicsit járkálni. Ez alatt az üdő alatt a fekete bárán elszaladt. Szaladt a juhász utánna, de sehol utol nem érte.

Beszaladt a fekete bárán a városba, és a pap kertjibe szaladt; ott vót egy nagy odvos fa, abba szaladt. Itt a juhász elvesztötte a báránt; avval visszamönt, és jelöntést tött a kirának: hogy elszalajtotta a fekete báránt. Így oszt a juhásznak nem lőtt sömmi bántása se.

Itt a fekete bárán mög is ellött az odvos fába, egy fiúgyermököt ellött. Szoptatta úgy hét esztendeig.

Mikor hét esztendeig szoptatta, kivette a fábul, aszonta:

– Gyere ki, fiam! Hal látom, hogy mien erős vagy most? Hal látom, mien fát bírsz kihúzni tüvestül?

Mikor kigyütt, nem nagyon vastag fát bírt még akkor kiszakajtani.

Akkor még hét esztendeig szoptatta, hét esztendő múlva mögén kivette, aszonta neki:

– Hal látom, fiam, mien fát bírsz kiszakajtani?

Itt oszt Juhfijankó kigyütt a fábul, az erdőbe a kisujjával a legvastagabb fát kiszakajtott.

Akkor mondta neki az anyja:

– Látom, fiam, hogy ölég erős vagy, mer a világon egy van nálad erősebb.

Mos mán elbúcsúztak egymástul. Adott a fiának három szál szört, hogy kösse a nyakába. A fia pedig adott az anyjának három szál haját.

Asz mondta az anyja:

– Ne, fiam! Errül tudjuk mög egymást, hogy él-i, vagy hal? Mer ha ebbül tej csöpög: akkor él; de ha vér csöpög: mög lösz halva, és egymást arrul tudjuk fölkeresni!

Kezet fogtak egymással, mögcsókolták egymást, elbúcsúztak egymástul. A fekete birka visszamönt a falkába, Juhfijankó pedig elindult világot tróbalni.

Jankó, hogy mén hetedhét ország ellen, ráakadt tizenkét bérösre, amint húzatik a szekeret; mög vót vassal rakva, odaértek egy ingovánhon, hogy elakadtak mindnyájan.

Asz kérdözi Jankó:

– Ugyan mit annátok annak az embörnek, aki innet kivontatna bennetöket?

Aszonták a bérösök:

– Mink nem adhatunk csak azt: ami vasat elbír egyszer vinni, mert mink szövényök vagyunk!

Jankó kifogta mind a tizenkét szekérből az ökröket, és összekötözte mind a tizenkét szekeret egymás után, és Jankó fél kézze kihúzta egy szekéren.

Mind pácavasak vótak; összekötözte Jankó, mint a madzagot szokták, és a tizenegy szekérről mind belerakták a vasat. Akkor nézték a bérösök, hogy mind el akari vinni, de nem mertek neki szólni, mer azt ajálták, hogy amit el bír vinni, odadják neki.

A bérösök szomorúan ballagtak hazafelé, hogy nincs senkinek semmi a szekerin. Jelöntést tősznek a gazdájuknak, hogy baj érte őket az útba.

A gazdájuk szerette vóna látni, hogy möjen embör löhet az? Az alatt az üdő alatt, még a gazdájuk ezön kételkedött, hát csakugyan is mög fogta látni, hogy Jankó ehun viszi az egész vasat a hátán! A gazda se mert szólni.

Jankó oszt a vasat elvitte a kovácshon, hét métermázsás buzogánt csináltatott Jankó belüle.

Jankó mögalkudott a kováccsal, hogy mönnyié csinál neki belüle egy hét métermázsás buzogánt?

Aszonta neki a kovács, hogy:

– Száz forinté mög ami vas belüle fölmarad!

Asz mondta Jankó:

– Nem bánom! De ha én fölvetöm, és leesik a fejem tetejiről és eltörik, akkor újba köll csinálni!

No, mikor kész lött a buzogán, kivitte Jankó. Fölhajította Jankó úgy, hogy a levegőt kopogtatta; ráesött a feje tetejire, kétfelé tört a buzogán.

Itt oszt a kovács mögharagudott, hogy Jankónak möjen erős feje van; még hétszörte erősebbre csinálta a buzogánt, mint azelőtt vót.

Itt Jankó hazavitte, a kisujján mögfordította a buzogánt, fölhajította. A buzogán a levegőt kétfelé hasította, és aláállt, ráesött a feje tetejére, a fejitől még száz métert vissza fölugrott a buzogány.

Itt oszt Jankó adott még száz forintot a kovácsnak, hogy ijen kedve szörint mögcsinálta a buzogánt. A kovács-tul elbúcsúzott, kezét fogtak. Emönt Jankó szöröncsét tróbálni.

Hetedhét ország ellen mönt, bemönt egy röngeteg erdőbe. Korán röggel ért az erdő szélire. Ott lát két lábat. Rávág a buzogánnyal a talpára. Aszongya:

– Kej fő! Ne lustakodj!

Aszongya, aki itt fekszik:

– Ej, de jó vóna neköm is főkelni, valamőre szétnézni!

Jankó mikö mönt beljebb az erdőbe, éppen tizenkét óra vót, mikor a hasáhon ért annak a bizonyosnak.

Rávág egyet avval a buzogánnyal a hasára.

Aszonta az a bizonyos:

– Jó vóna mán főkelni, nem itt lustálkonni, mer mán a balhák is mögcsipkőnnnek!

Itt ballag tovább, este, napáldozatkor ér a fejihön.

Akkor Jankó rávág egyet a fejire a buzogánnyal. Akkor mondja a bizonyos:

– Jó lösz mán főkelni, mer mögteröm a féreg is a fejembe!

Akkor mondta magába Jankó:

– Jó lösz ezt neköm itt hanni, mer ez az a legerősebb énnálam a világon.

Jankó tovább halad, mögtanáli a Högyforgatót, aki a högyet is forgati, amint a laptát* szokták.

* labda

Odaköszön Jankó:

- Jó napot adjon Isten, Högyforgató pajtás!
- Adjon Isten neköd is, Juhfijankó pajtás! Hun jársz, hun kelsz?

Aszongya Juhfijankó:

- Járok, kelök, szöröncsét tróbálok!
 - No, hát én is elmék veled! – a Högyforgató mondta.
- Tovább haladnak ketten. Másnapra kelve mögtanálík a Vasgyúró. A Vasgyúró úgy gyúrta a vasat, mint az aszszon a tészát. Ojan erős vót az is.

Odaköszönnék hozzá:

- Jó napot adjon Isten, Vasgyúró pajtás!
- Hun jártok, hun keltök?

Ezök mondják:

- Járunk, kelünk, szöröncsét tróbálni!
- Én is elmék veletök szöröncsét tróbálni!

Mönnek tovább mind a három. Hallották, hogy ki van dobolva a városba, hogy a királnak elveszött három leánya, aki mögtanáli, annak adják feleségül. Ha egy lösz [aki megtalálja], amöliket választi a három közül; ha három lösznek, akkor mindegyiknek egy-egy jut.

Itt oszt a három vitéz elmönt, hogy űk fölkeresik a három királlánt, ha ég alatt, föld alatt van is.

Möndögélnek mos mán hetedhét ország ellen. Egy nagy röngeteg erdőbe bemönnek.

Az erdőbe tanátek esz szép fehér házat. A fehér házba bemöntek. Látták, hogy a fehér házba három hegedű föl van akasztva.

Itt Jankó aszongya két társának:

- Nézzük mög, hogy ki jár ide, ezt a három hegedűt ki fogi használni?

Bemöntek a szobába. Asz mondja Juhfijankó a Högyforgatónak:

– Te lögyél fönn az éccaka; nézd mög, hogy ki fog ide járn!

Itt oszt Högyforgató elaludt, mikor három galamb beszállt az ablakon; – de ezt Juhfijankó jó láti, hogy a három galamb beszállt; – elváltócott három királlánné, osztán nagyon szépen muzsikáltak. Mikor elvégezték a nótájukat, fehér galambok löttek és elrepültek.

Röggel, mikor főkeltek, azt mondja Juhfijankó a Högyforgatónak:

– Láttál-e valakit, ki jár ide?

Asz mondja Högyforgató:

– Nem láttam sönkit, nem jár ide senki se!

De Jankó jó látta, nem aludt, csak nem akart szólni.

Másnapra kelve asz mondja Jankó a Vasgyúrónak:

– Te lögyél fönn az éccaka. Nézd mög, hogy ki fog ide járn!

Vasgyúró is elaludt, mikor három fehér galamb beszállt az ablakon, elváltócott három királlánné. Nagyon szépen muzsikáltak. Jankó jó láti.

Mikor elvégezték a nótájukat, fehér galambok löttek és elrepültek.

Röggel, mikor főkeltek, azt mondja Juhfijankó a Vasgyúrónak:

– Láttál-e valakit? Ki jár ide?

Azt mondja a Vasgyúró is:

– Nem láttam sönkit, nem jár ide sönki se!

Juhfijankó jó látta, nem aludt, csak nem akart szólni.

Harmadik éccaka Jankó maradt fönt. Tizenkét órakor, mikor beszállt a három fehér galamb az ablakon, elváltó-

cott királynóknak. Nagyon szépen hegedültek. Akkor Jankó fölkel, aszongya nekik:

– Kik vattok tük, akik ide jártok?

Aszongyák:

– Mink vagyunk a három királán, akik elvesztek, és az országban hirdetik.

– No, ha tik vattok a három királán, mink éppen tik-töket keresünk.

Akkor aszongya a három királán:

– Eresszetök, mer mink vagyunk a három sárkának a feleségük, és ha lejár az üdő, és ha nem eresztötök, akkor vége az életötöknek!

Itt oszt Jankó csak nem eresztötte el a három leánt.

Mikor lejárt az üdő, akkor gyütt a három sárkán keresni a feleségüket. Mikor láti a három sárkán, hogy Jankó magának tartóztatta le a feleségüket, nagy dühvel elkezdtek a homokot hánni be az ablakon úgy, hogy még a ház is rájuk dült. Möghaltak mind a három. A három fehér galamb elrepült.

Itt oszt a fekete juhnak a három fekete hajából vér csöpögött. Ekkor tudta, hogy a fia mög van halva. As se tudja, le-e vagy föl van! Indul a fiát keresni. Valahára főtánálta, de látta, hogy mög van halva.

A fekete juh föléléasztötte a fiát. Akkor mondta:

– Jaj, anyám! Honnan gyüttél, minek bántottá? Mikor möjen jót aludtam: a három kirákisasszon ölibe álmodtam!

Akkor mondta az anyjának:

– No, anyám! Ha engöm föléléasztöttél, éleszd föl ezt a két társamat is még!

– Jaj, fiam! Én nem élesztöm föl azokat, mer möghaltak, nem birjuk többé föléléasztani.

– Nem baj, anyám, csak éleszd föl, mer ha még egyszer

möghalnak, nem is köll többet föléesztetni! Majd ezután jobban tudok magamra vigyázni!

Az anyja föléesztötte a két társát, avval osztán mögén újfönt az édösanyjátul elbúcsúztak. Elmöntek az erdőbe, maj valahun mögtanálík azt a három sárkánt.

Tanyát ütöttek.

Aszonta Juhfijankó:

– No, pajtás, Högyforgató! Tégöd kértelek mög először cimborának, te maradj itthun ebédöt készíteni!

Föl is tötte a Högyforgató a kását főzni. De még a kása felibe se főtt mög, már akkor a Hétsingszakállú odaállított. Aszongya:

– Én öszöm mög a kását!

Aszongya neki Högyforgató:

– Biz ebbül te nem öszöl, mer nem a te számodra készjük ezt.

– No hiszen, a hasadon öszöm eztet mög! – a Hétsingszakállú mondja.

Mikor le akari Högyforgató a kását vönni, egymás hajába kapaszkodtak. Itt a Högyforgatót földhön vágta, és a hasán ötte mög a kását.

Itt osztán a Högyforgató ripsz-ropszra tötte fő a kását főni, hogy ne lássa a két társa, hogy möjen szégyönbe maradt.

Másnap aszonta Juhfijankó:

– No pajtás, Kúmorzsoló! Tégöd kértelek mög másodsor cimborának, mos te maradj itthun ebédöt készíteni!

Kúmorzsoló is föltötte a kását főzni. De még a kása felibe se főtt mög, már akkor a Hétsingszakállú odaállított. Aszongya:

– Én öszöm mög a kását!

– Biz ebből te nem öszöl, mer nem a te számodra készjük ezt!

– No hiszen, a hasadon öszöm eztet mög!

Mikor le akari Vasgyúró a kását vönni, egymás hajába kapaszkodtak. A Vasgyúró is a földhön vágta, és a hasán ötte mög a kását. A Vasgyúró is ripsz-ropszra tötte fő a kását főni, hogy ne lássa a két társa, hogy mijen szégyönbe maradt.

Harmadnapra kelve a dolog, Juhfijankó maradt otthun szakácsnak. Lúttek egy nyulat, nyúl paprikást főzött ebédre.

Akkor mondta a Hétsingszakállú:

– Mos még jobb ebéd lösz, mind a két napon vót. A hasadrul öszöm mög a paprikást!

Akkor mondja Juhfijankó:

– Mos tudom má, mé nem vót két nap kész az ebéd, hogy te vótá itt a gazda!

Mikor látta Hétsingszakállú, hogy a paprikás mögfött, egymás hajába kapaszkodtak. Jankó összeszödte mindön erejít. Elkapta Hétsingszakállúnak a szakállát, odahúzta a nagy fáhon; a buzogánt belevágta a fába, oszt a szakállát körösztülhúzta, és a másik felin csomót kötött, hogy ne bírjon elmönni, hogy maj bemutatí a két társának.

A Hétsingszakállú nagyon félt, hogyha a két társa visszagyün, agyonütik. Addig rángatódzott, hogy a szakállá mind kiszakadozott a helibű.

Mikor hazamönt Juhfijankónak a két társa, akkor mondta:

– No gyertök, nézzétök mög, mér nem főztétök mög a kását!

Amint odamönnnek, a Hétsingszakállúnak csak a szakállá maradt, ű pedig elszökött.

Mikó mögebédöltek, aszongya Juhfijankó:

– Gyerünk ezek után a vércsöppek után, bizonyosan e vót a három sárkánna az apja. Majd elvesztött ez ben-nünket!

Útnak indultak a vércsöppek után.

Mönnek, möndögélnek. Mönnek mán addig, hogy egy kis ajtót tanátak. Főnyitik az ajtót, látik, hogy nagy méjség visz lefelé. Azon tanácskoztak, hogy kéne itt lemönni? Se létra, se lépcső nincs. Juhfijankó eltalálta, jó lösz egy vesszőkosarat kötni vesszőbül, egy kötelet is fonyini.

– Majd én le fogok mönni. Maj ezt a kötelet mögrázom, akkor húzzatok föl!

Juhfijankó hogy lemönt, mén hetedhét ország ellen. Akkor tanát egy várat, szarkalábon forgott. Asz mondja neki:

– Állj mög vár!

– Nem állok, mer nem gazdám parancsolja!

Akkor mögén mondta:

– Állj mög vár! Mer ha mög nem állsz, mingyá leüt-lek!

Mögállt a vár. Bemönt a várba, beköszön:

– Jó napot adjon Isten!

Aszongya egy kisasszon:

– Hun jársz, hun kelsz, mikor még aravaló madár se jár ere?

– Járok, kelek, érted gyüttem!

– Jaj, csak eredj, még az én uram haza nem gyün; mer ha hazagyün, vége az életödnek!

Akkor kérdözi Juhfijankó:

– Mijön jelönséggel szokott a te urad hazagyünni?

– Az én uram ojan jelönséggel szokott hazagyünni,

hogy a buzogányát hét mérfődrű hazahajíti, hogy akkor kezdjem az ételt főzni.

Egyször osztán zuhog ám a buzogán!

Juhfijankó kilépett, mögfordította a kisujján, még egyszer annyira visszahajította. Akkor látta a sárkán, hogy valaki van a házána. Fölvötte a buzogánt a hátára, úgy vitte haza. Nem merte mán többet hajítani.

Mikor hazaért, azt kérdözte:

– Asszon! Micsoda idegön szagot érzök a házná?

– Ugyan mit érozné? Te mindég idegön szagot érző, ahányszor csak hazagyüsz!

– Add elő! Mer ha nem adod, vége az életödnék!

Akkor mondta:

– A tesvérbátyám gyütt el látóul*.

Akkor kérdi a sárkán:

– Ugyan, sógor, hogy gyütté ide, mikor az aravaló madár se járhat ere!?

– Járok,-kelök, – aszongya –, elgyüttem mán látogatóul hozzátok.

– Ó, sógor! Mér tötté ijét, hogy a buzogányomat visszahajítottad?

– Sógor, hát tudd mög: máskor ne hajítsd haza! Kint álltam a kapuba, ha el nem ugrok, agyonütsz a buzogány-nyal.

Akkor hitta ebédölni. A feleséginek mondja:

– Hozd be, hé, a kűkinyeret mög a fakést!

Aszongya Juhfijankó:

– Nem szoktam én ijennel élni; én mán mögebíldöltem, csak ögyé!

* látogatóba

– No, sógor, ha mögebídté, hát gyere ki velem egy-
pár birokra!

Aszongya Juhfijankó:

– Nem bánom, gyere!

Kimöntenek osztán, elkezdtek osztán bírkózni. Osztán
a sárkán levágta Juhfijankót bokáig a földbe.

Juhfijankó se vót röst. Fölugrott, levágta a sárkánt
térgyig.

A sárkán is fölugrott, levágta Juhfijankót kötözködé-
sig* a földbe.

Juhfijankó is mögharagudott, oszt levágta a sárkánt
nyakig, oszt levágta mind a három fejét. Ennek csak
három feje vót.

Juhfijankó osztán mögvágta egy vesszővel a várat,
piros almáé vát. Juhfijankó a zsebibe tötte, elmönt a má-
sik várhon.

Mén, möndögél, elérközött a másik várhon, aki varnyú-
lábon forgott. Itt lakott a hatfejű sárkán.

Asz mondja Juhfijankó a várnak:

– Állj mög vár!

– Nem állok, mer nem gazdám parancsolja!

Mögén mondja:

– Állj mög vár! Mer ha nem állsz mög, mingyá leütlek!

A vár ekkor má mögállt. Juhfijankó bemönt a várba.
Beköszönt:

– Jó napot adjon Isten!

Aszongya egy kisasszon:

– Hun jársz, hun kelsz, mikor még aravaló madár se
jár ere!?

– Járok, kelök, érted gyüttem!

* derékig, köldökig

– Jaj, csak eredj, még az én uram haza nem gyün, mer ha hazagyün, vége az életödnek!

Asz mondja Juhfijankó:

– Möjen jelönséggel szokott a te urad hazagyünni?

– Az én uram tizennégy mérfődrű hazahajíti a buzogányát, hogy akkor kezdjek főzni! Ojan jelönséggel szokott hazagyünni.

Egyször osztán zuhog ám a buzogán! Juhfijankó mögfordította a kisujján, még egyször annyira visszahajította.

Akkor látta a sárkán, hogy valaki van a házáná. Fölvötte a buzogánt a hátára, úgy vitte haza. Nem merte mán másodszor hajítani.

Mikor hazaért, asz kérdözte:

– Asszon! Micsoda idegön szagot érzök a házná?

– Ugyan mit érzözné? Te mindég idegön szagot érző, ahányszor csak hazagyüsz!

– Add elő, mer ha nem adod, vége az életödnek!

Akkor mondta osztán:

– A testvérbátyám gyütt el látóul.

Akkor kérdi a sárkán:

– Ugyan, sógor, hogy gyütté ide, mikor az aravaló madár se jár ere!?

– Járok, kelök – aszongya –, elgyüttem mán látogatóul hozzátok.

– Ó, sógor, mé tötté ijét, hogy a buzogányomat visszahajítottad?

– Sógor, hát tudd mög, máskor ne hajtsd hazal Kint álltam a kapuba. Ha el nem ugrok, agyonütsz a buzogány-nyal.

Hítta osztán ebédölni. A feleséginek mondta:

– Hozd be, hé, a kükinyeret mög a fakést!

Aszongya Juhfijankó:

– Nem szoktam én ijennel élni; én: mán megebédöltem
Csak ögyé!

– No, sógor! Ha mögebédölté, hát gyere ki velem
egypár birokra!

Aszongya Juhfijankó:

– Nem bánom, gyere!

Kimöntek, osztán elkezdtek birkózni. A sárkán levágta Juhfijankót bokáig a földbe. Juhfijankó se vót röst, fölugrott, levágta a sárkánt térgyig. A sárkán fölugrott, levágta Juhfijankót kötözködésig a földbe. Juhfijankó is mögharagudott, levágta a sárkánt nyakig, oszt levágta mind a hat fejit.

Juhfijankó osztán mögvágta egy vesszővel a várat, piros almáé vált. A zsebibe tötte, elmönt a harmadik várhon.

Mén, mén, möndögél, elérközik a várhon, aki hollólábon forgott. Ennek kilencfejű sárkán vót a gazdája.

Mikor Juhfijankó a hollólábon forgó várhon ért, asz mondja:

– Állj mög vár!

– Nem állok, mer nem gazdám parancsolja!

Mögén mondja:

– Állj mög vár, mer ha nem állsz mög, mingyá leütlek!

A vár akkor má mögállt. Juhfijankó bemönt a várba.
Beköszönt:

– Jó napot adjon Isten!

Aszongya egy kisasszon:

– Hun jársz, hun kelsz, mikor még az aravaló madár se jár ere?!

Aszongya Juhfijankó:

– Járok, kelök, érted gyüttem!

– Jaj, csak eredj, még az én uram haza nem gyün.
Mer ha hazagyün, vége az életödnek!

Akkor kérdi Juhfijankó:

– Möjen jelönséggel szokott a te urad hazagyünni?

– Az én uram huszonegy mérfődrű hazahajíti a buzogányát, hogy akkor kezdjek főzni! Ojan jelönséggel szokott hazagyünni.

Egyször osztán tizenegy órakor zuhog ám a buzogán!
Juhfijankó mögfordította a kisujján, mégegyször annyira visszahajította.

Akkor látta a sárkán, hogy valaki van a házánál. Fölvötte a buzogánt a hátára, úgy vitte haza. Nem merte már másodszer hajítani.

Mikor hazaért, asz kérdözte:

– Asszon, micsoda idegön szagot érzök a házná?

– Ugyan mit érzöné? Te mindég idegön szagot érző, ahányszor csak hazagyüsz!

– Add elő, mer ha nem adod, vége az életödnek!

Akkor mondta:

– A tesvérbátyám gyütt el látóul.

Akkor kérdi a sárkán:

– Ugyan sógor, hogy gyütté ide, mikor az aravaló madár se jár ere?

– Járok, kelök, elgyüttem már látóul hozzátok.

– Ó sógor, mé tötté ijét, hogy a buzogányomat visszahajítottad?

– Sógor, hát tudd mög, máskor ne hajtsd hazal! Kint álltam a kapuba, ha el nem ugrok, agyonütsz a buzogány-nyal.

Ebedölni hította aztán. A feleséginek aszongya:

– Hoz be, hé, a kükinyeret mög a fakést!

Aszongya Juhfijankó:

– Nem szoktam én ijennel élni. Én mán mögebédöltem. Csak ögyé!

– No sógor, ha mögebédöltél, hát gyere ki velem egypár birokra!

– Nem bánom, gyere!

Kimöntenek, elkezdtek bírkózni, osztán a sárkán levágta Juhfijankót bokáig a földbe. Juhfijankó se vót röst, fölugrott, levágta a sárkánt térgyig. A sárkán aztán levágta Juhfijankót kötözködésig a földbe. Juhfijankó is mögharagudott, levágta a sárkánt nyakig, oszt levágta mind a kilenc fejit.

Juhfijankó osztán mögvágta egy vesszővel a várat, piros almáé vát.

Juhfijankó aztán a három almát letötte, és három várré váltódzott. Kigyüttek a kisasszonyok a várakbul, újfönt a várakbul három alma lött.

Mikor odaértek a följáráthon, Juhfijankó asz gondolta, hogy mindnyájukat nem biri mög a kötél. Itt a három kisasszont beleültette a kosárba, ü mög lenn maradt. A három kisasszont fölhúzták a társai.

Juhfijankó asz gondolta, mikor eresztötték le a kosarat: ű nem ül bele, csak a buzogányát töszi bele. Úgy is tött. Mikó félig fölhúzták a kosarat, akkor visszaeresztették.

Itt a két vitéz elkésérte a három lánt a kirájpálotába. A kiráj nagy örömmel fogadta őket, hogy hazagyüttek a leányai.

Itt a kiráj gondba esett, hogy mi az oka, hogy a lánya ijen szomorú? A kiráj nagy vendégségöt csapott annak az örö mire, hogy hazagyüttek a lányai.

Itt a kiráj a lányát a legutolsó szolgálatba tötte, hogy

– amé kérdözte – nem felelt. A lány azé nem felelt, úgy gondolta, Juhfijankó nem gyün többet soha vissza.

Nohát, gyerünk, Juhfijankót keressük mög! Mögvan-e még a nagyvilágba?

Juhfijankó odalent nagy szomorúságába elkezdött bujdosni. Addig bujdosott, rátanált egy griffmadárfészökre. Ennek a griffmadárnak vót két kisia.

Nagy szömmel esött éppen akkor a jég. Juhfijankó a jégveszödelömtül mögmöntötte a két kis griffmadarat – az anyjuk nem vót akkor otthun, mikor a jég esött. Mikor a griffmadarak anyjuk hazagyütt, Juhfijankót möglátta, aszonta neki:

– No, régön nem öttem mán embörhúst, mindég arra vótam éhös, mos mán mögöslek!

De itt a két kis griffmadár aszonta: ha Juhfijankó nem mönti mög űket, a jég agyonveri mind a kettőjüket.

– Most is mög akarod önni?

Itt aztán aszonta griffmadár Juhfijankónak:

– Mit kívánsz tülem amé mögmöntötted a két fiam életit?

– Nem kívánok ögyebet, csak vigyél föl a Fölső-Indiába!

– No, azt éppen nem birom mögtönni, mer mos gyüttem onnat. No, de mivel mögmöntötted a fiaim életit, szörözzé tizönkét göböjökröt*, tizönkét hordót, mindegyik tizönkét akós** lögyön tele vízzel, és ha hónap elindulunk, pakold fő a hátamra! Mikor osztán mögyünk Fölső-Indiába, ha jobbra tekintök, egy göböjökröt vess

* hizlalásra szánt ökör

** régi űrmérték; 1 akó = 56 liter

a számba, ha balra tekintök, akkor tizönkét akós hordó vizet önts a számba!

Juhfijankó elmönt a tizönkétfejű sárkán gujájából tizönkét göböjt választani. Aszonta neki a tizönkétfejű sárkán:

– Várja, Jankó! Majd előbb tőszünk egy próbát! Süssünk mög egy-egy göböjőkröt, és aki hamarabb mög-öszí, az nyer. Ha én öszöm mög hamarabb, nem kapsz ökröt.

Juhfijankó is éhös vót, kapott az alkalmon. Juhfijankó osztán, mikor egy combrul mögötte a húst, mingyá pofon vágta vele a sárkánt. De Juhfijankó egyszer úgy pofon trefelte* vágni a sárkánt, mingyá kiűlt mind a három sor ápfoga. A sárkán aztán nem nagyon bírt önni. Juhfijankó aztán hamarabb mögötte a göböjt, mint a sárkán.

Mingyá kiválasztotta a tizenkét göböjt a falka közül, odahajtotta a griffmadár fészkihön. Másnap röggel útnak indultak.

Mikor fölmöntek, egyszer a griffmadár jobbra tekint. Juhfijankó egy göböjőkröt beledobott a szájába. Azután későbben a griffmadár balra tekintött. Juhfijankó oszt egy tizönkét akós hordó vizet beleöntött a szájába.

Mikor elfogyott a tizönkét göböjőkör és a tizönkét hordó víz, akkor a griffmadár háromszor is jobbra tekint. Juhfijankó rögtön kikapta a zsebibű a bicskáját, és a combjából a legvastagabb húst levágta, a griffmadár szájába dobta. Avval oszt a griffmadár főrepült a Fölső-Indiába.

* találta

Kérdözte a griffmadár:

– Ugyan mi vót az, mit legutoljára a számba vetötté?
Akkor mondtá, hogy a combjából vágott ed darabot.

– No, Jankó, ha tudtam vóna, hogy ijen jó az embör-
hús, akkor má nem hoztalak vóna föl, csak mögöttelek
vóna!

Itt a griffmadár kihánta a Juhfijankó combjából való
húst, visszaadta. Mondta neki, tögye oda, odafór! Juh-
fijankó visszatötte a hejire és visszafórt.

Juhfijankó mint egy vándorló, elkezdött szolgálatot
keresni. Bemönt a kirájpalatába. Juhfijankót mögfogad-
ták udvarosnak.

Ott látta Juhfijankó, hogy az ű kedvesse a legutolsó
szolgálatba van. Juhfijankónak nagyon föltűnt, hogy
möjen küszívű űhöz a kiráj. Juhfijankó ezt nem állhat-
ta. Láti mikor kimönt, aki kedvesse vót, oszt nagyon sok
disznó rárohant. Juhfijankó ezt nem állhatta, odaszaladt,
cgyet mögfogott. Mérgibe úgy a földhön vágta, hogy
mingyá mögdöglött.

A kiráj möglátta. Jánost kérdőre vonta, hogy merte
azt tönni?

– Honne merném, mikor ű ojan hű szívű hozzám!
Ért: élök, érte halok, rajtam kívül sönkit nem válasz-
tott. Rárohantak a disznók, ha én nem vagyok, fölöszik
tisztára!

A kiráj gondba eredt, hogy löhet, hogy hozzá ojan
hű szívű az ű lánya, mikor ennél többet nem is látta?

A kiráj Juhfijankót kérdőre fogta: hogy mondhatja,
hogy az ű lánya hozzá hű szívű?

Asz mondja Juhfijankó:

– Hogyne vóna hű szívű, mikor én vagyok a mög-
váltója!

– Hogy vónál te, mikor neköd még híröd se hallottuk, mikor két vitéz mögváltotta!

Kérdi Juhfijankó a kirájt, hogy möjen jelönséggel adta elő a két vitéz a három leánt?

– No, kiráatyám! Majd én mutatom mög, möjen jelönséggel váltottam mög ezt a három leánt!

Akkor kivötte a három piros almát, letötte, és a három almából három vár lött.

Juhfijankó oszt elmondta, hogy váltotta mög a három lánt; hogy maradt ű odalent, mikor a három lán főgyütt!

A kiráj nagy örömmel vitte be Juhfijankót és a leányát, hogy ez ojan királeán, mer nem köllött neki sönki, Juhfijankón kívül.

Emezt a négyet [Fanyüvöt, Kőmorzsolót, két királyleányt] a tűzbe vetötték. Juhfijankót a királánnyal mög-
esküdtették.

Jankót ültették a trónra.

2. (MIKLÓS ÉS ÖRZSE)

Vót egy szögény özvegy embör, akinek két családja maradt árván. Az embörnek nem vót egyetmása*, ami a házánál szükségös lött vóna. Mikor kinyeret akartak sütni, elküdte a kislánt a szomszédba: kérje el a sütőlapátot mög a szitát!

Egyször az asszon odadta. De mikor másodszor kérték, így felelt az asszon:

– Mondjad apádnak: vögyön el feleségül, akkor lösz neki mindöne!

Az embör csakugyan is elvötte az asszont feleségül.

Éltek egypár hónapig szép békességbe. Azután aszonta az asszon az embörnek:

– A két családját tögye ken, ahova tudja, mer ha nem töszí a házbul sehova se, akkor én mék el!

Itt osztán az embör nem tudta hova tönni a családját, mer nagyon sajnálta; hanem elmönt az anyjáhon, annak panaszkodott; hogy az asszon nem akari kiállni a házná a két családot.

Aszonta az anyja:

– Kúdd el énhozzám űket!

El is kúdde másnap röggel űket az anyjáhon. Aszonta:

– Mönjetök el, kis családjaím, a szülédékhön!

* egy s más, holmi; itt háztartási eszköz

El is mönt a két család a szüléjéhön, és a szüleje adott nekik egy marék korpát és aszonta:

– No, fiaim! Mönjetek el az erdőbe fáé, szórjátok el az úton ezt a korpát, és maj ha estére gyüttök haza, mög-tanálitok az utat.

Csakugyan is a két gyerök kimönt az erdőbe fáé, és úgy is töttek, ahogy a szüléjük mondta.

Este osztán amőre a korpa el vót szórva, ara möntek, osztán hazaérköztek. Hanem nem möntek a szüléjükhön, hanem igényösen az édösapjuknak a házahon. De bemönni nem mertek.

Este, mikor az apjuk mög a mustohájuk vacsorált, egy jó tányér leves mögmaradt, akit nem bírtak mögönni.

Itt aszongya az embör az anyjuknak:

– Látod, ha még itthon vóna az a két család, annak a része mögmaradt. Mijen jó vóna, ha itt vónának és mögönnék!

Itt a két család azt kiáti be az ablakon:

– Itthon vagyunk, édösapám, de nem merünk bemönni!

Az apjuk kikiát:

– Gyertök be, családjaim!

Bemöntek és mögötték a tányér levest. Avval lefeküdtek.

Mikor elaludtak, akkor mögén aszonta a mustohanyjuk:

– Vigye ken, ahova tudja ken a két családját! Taka-
rítsa kend el őket a háztul, mer ha nem, itthagynom kendet!

Másnap röggel mögén elküdi az embör a két családját a szüléjükhön:

– Mönjetök el, kis családjaim, a szülédékhön!

El is mönt a két család a szüléihön.

Itt osztán a szüléjük adott nekik egy marék lüszöt, és aszonta nekik:

– No, fiaim, mönjetök el az erdőbe fáé! Szórjátok el az úton ezt a lüszöt, és maj ha estére gyüttök haza, mög-tanálítok az útat!

A két gyerök csakugyan is mögén kimönt az erdőbe fáé. Amőre möntek, elszórták a lüszöt.

Este osztán, amőre a lüsz el vót szórva, ara möntek, osztán szöröncsésen hazaérköztek. De nem möntek a szüléjükhön, hanem igenyössen az édösapjuk házahon. De nem mertek bemönni, hanem leültek az ablak alá.

Este, mikor az apjuk mög a mustohájuk vacsorált, egy tányér leves mögmaradt, akit nem bírtak mögönni.

Aszongya az apjuk az anyjuknak:

– Látod, ha még itthun vóna az a két család, annak a része mögmaradt. Mijen jó vóna, ha itt vónának és mögönnék!

A két család mögén bekiáti az ablakon:

– Itthun vagyunk, édösapám, de nem merünk bemönni.

Kikiát az apjuk:

– Gyertök be, családjaim!

Bemöntek, osztán mögötték a tányér levest; avval lefeküdtek.

Mikor elaludtak, mögén aszonta a mustohaanyjuk az édösapjuknak:

– Takarítsa kend el a két családját a háztul! Tögye kend, ahova tudja kend, mer ha nem, itthagynom kendet!

Másnap röggel mögén elkűdi az embör a két családját a szüléjükhön:

– Mönjetök el, kis családjaim, a szülédékhön!

El is mönt a két család a szüléihön. A szüléjük adott

nekik egy marék kölest, hogy szórják el az úton, mind a korpát mög a lüszöt. Majd ha gyűnnek estére hazafelé, mögtanálják az útát.

El is szórták, de mikor akartak hazagyűnni, nem tanáták az útát, mer a madarak a kölest fölötték.

Avval osztán mönnek az erdőbe ere is, ara is, bójongtak, nem bírtak kigyűnni.

Hát annyira möntek mán az erdőbe összevissza, hogy egészen lerongyosodtak, de kimönni mégse tudtak. Egyszer osztán, ahogy őgyelegnek az erdőbe le-föl, rátanátak egy öreg ősz embörre, aki sütötte a szalonnát nyárson. Odaköszönnek hozzá:

– Jó estét adjon Isten, öregapám!

– Adjon Isten, fiaim, nektök is! Hát hun jártok, hun keltök ebbe a röngeteg erdőbe, amikor itt még a szárnyas állatok se bírnak mögmaradni?

Aszongyák:

– Járunk, kelünk, öregapám! Bujdosóvá löttünk, mer a mustohaanyánk otthun nem túrt bennünket, oszt az édosapánk elküdütt bennünket a szülénkhön, az mög kiküdütt bennünket az erdőbe fáé. Elsőbb csak adtak nekünk korpát, hogy haza tudjunk mönni, másszor mög lüszöt adtak, akkor is haza tudtunk mönni. De mikor mán kölest adtak, a madarak fölötték, úgy nem tudtunk hazamönni, oszt jártunk összevissza az erdőbe, még ide nem tanáltunk!

– No mán, fiaim – mondja az öreg ősz embör –, ha mán eddig nem tudtatok hazamönni, oszt ennyire begyüttetök ebbe a röngeteg erdőbe, hát ezután nem is tudtok, mer engömet is kiskoromba eldobott az anyám, az erdőbe nevelödttem föl, azúta soha kimönni nem tudtam, pedig mán jó üdös embör vagyok, oszt én is ki

akartam mönni ebből az erdőből nem egyszer. Hanem netők, fiam, egy kis kinyér, szalonna! Lakjatok jó, és pihenjetök mög röggelig itten! Röggel osztán elindultok, hátha tik ki tudtok vándorolni, ha mán kétször is haza tudtatok mönni. De én nem hiszöm [hogy ki tudjatok].

Úgy is vót. Mögpihentek ott az öregné. És röggel szépen mögköszönték a vacsorát és az éccakai hálásukat, röggel osztán útnak indultak.

Az öreg mögsajnálta őket, aszongya a fiúnak:

– Hallod-e, fiam! Netők ez a három kutya! Majd kisegít ez bennetöket. Én mán, nem baj, ha möghalok is, mer mán öreg vagyok. De tik még élhattök!

Avval osztán útnak indultak. A három kutya is mönt velük: a Szélnéfutósabb, a Vasnáerősebb mög a Kigondoló kutya – így hitták őket, így nevezte mög őket az öreg.

Avval osztán haladtak az erdőbe tovább. Möntek beljebb, beljebb az erdőbe. Addig möntek, hogy mán rájuk estelődött, de se lakást, semmit nem tanátak. Egész éccak mindég őgyelögtek az erdőbe.

Hát mikor a nap fösörkent, éppen besütött a haramiák ablakába. Aszonta a Miklós az Örsének – mer a fiút Miklósnak, a lánt Örsének hitták:

– Nézd, testvér! Amott csillámlik, de nem tudom kinézni, erdő széle-e, épület-e? Nem tudom kivönni a nyíláson!

Ekkor oszt mögörültek, hogy:

– Maj csak kitanálunk az erdőbü, akarcsak valami lakásra tanálunk!

Ekkor oszt mögörültek, nagy örömmel iparkodtak a fényösség felé. Hát mikor közelebb haladtak, látják, hogy egy kis fehér ház.

Mikor odaérnek, beköszönnek a kis házhon:

– Adjon Isten jó röggelt, gazdaasszon! – mer nem tudták kinézni, hogy kicsoda.

A gazdasszon mondja:

– Adjon Isten maguknak is! Ugyan hun járnak ezen a pogán földön? Mer éppen tizenkét esztendő vótam, mikor a haramiák az anyámtul elloptak. Azúta ne hogy embört, vagy fehércselédöt láttam vóna, még szárnyas állatot se láttam!

– Járunk, kelünk – aszongya Miklós – az erdőbe, mer a mustohánk nem tűrt a házná; addig küdőztek az erdőbe fáé, hogy valahogy eltévénénk, vagy valami vadállat mögönne bennünket. Hát állat nem övött mög, hanem ki nem tudunk mönni ebbül az erdőből.

Aszongya a lán, mer lán vót a gazdasszon – a haramiák möghatták, hogy főzzön nekik mög tisztogasson rájuk –, aszongya:

– Jaj, pedig csak innen szabaduljanak és mönjenek, mer ez tizönkét haramiának a lakása!

– No – aszongya Miklós –, addig innen nem mögyünk, még el nem gyűsz velünk!

– Elmönnék veletök – aszongya a lán, aki gazdasszon vót –, de én innet nem möhetök, mer ha innét elmék, úgyis fölkeresnek a haramiák, akkó vége az életömnék!

– Nohát – aszongya Miklós –, akkor mink se mögyünk! Hanem asz mondd mög, hogy mijen jelönséggel szoktak a haramiák hazagyünni?

– Ezök a haramiák avval a jelönséggel szoktak hazagyünni, hogy a napnyugoti ház végén van egy körtefa, mikor elindulnak hazafelé, akkor elkezd fakadni*; mikor

* rügyezni

a határba érnek, akkor elkezdi a fa virágozni; mikor pedig közel vannak már, akkor elkezdi a körte rajta élni.

– No – aszongya Miklós –, maj möglátom, miben vitézők!?

– No, ha azt akarod mögnézni – mondja a lán –, itt van a harambasa* kardja, völd a kezébe, és evvel bírod magadat védelmezni!

Miklós úgy is tört. Kezibe vőtte a kardot, kiült a körtefa alá.

Egyszer láti, hogy kezd a körtefa fakadni. Később főltekintött a fára, látja, hogy kezd a körtefa virágozni. Később mögön főltekint a körtefára, látja, hogy kezd a körtefa gyümölcsöt hozni.

Itt osztán főkel Miklós a fa alul, és aszongya:

– Nohát, bemögyök a konyhába és rákészőlök, mer már akkorra hazaérnek.

Miklós úgy is csinált. Félrehúzódott a konyhába, és ahogy möntek be a haramiák, ledarabolta a nyakukat, és a pincébe beledobta. De a harambasát nem bírta egész agyonvágni, csak mögsértötte. Azt úgy dobta bele a pincébe.

Avval osztán az a gazdasszon, aki ott vót, nagyon mögköszönte a Miklósnak a jószágát, hogy ütöt fölszabadította az örökös rabságbul.

Miklós pedig szeretete vóna, ha ott maradt vóna feleséginek, de a lánknak nem vót kedve, csak hazavágása az anyján. Itt oszt elbúcsúzott Miklóstul és a testvérítul.

Avval oszt Miklós és testvére éltek együtt a haramialakásba, mint feleségivel.

* haramiavezér, bandafőnök

Egyszer osztán a Miklós kimönt vadászni. A tesvéreire hagyott mindön szobakúcsot, csak egyet nem.

A testvére azon okoskodott, hogy mé nem hagyta a századik kúcsot is? Mer kilencvenkilencet nála hagyott, de a pinceajtó kúcsát nem hatta. Mindég kereste ű a századik kúcsot, a pincéét, de nem tanáta.

Egyszer észrevötte, hogy a Miklós a gatyamadzagján hordozí. Avval oszt éccaka, mikor aludt, leódta a gatyamadzagjárul a kúcsot, és mikor Miklós kimönt vadászni, benézött a pincébe is. Akkor látta, hogy itten a haramiák vannak behánva. Ott látta mög a harambasát nagyon szépek.

A harambasa könyörgött, hogy eressze ki, ne féljön, nem bání! Itt oszt Örzse ki is eresztötte, és nagy szerelömbe estek.

Addig szerelmeskődtek, hogy aszonta a harambasa az Örsének:

– Fődejük el a testvérödet! Mit élsz te itt a testvéröddel? Élí éncelem! És ha mögtöszöd az én kívánságomat, akkor jó sorod lösz! Tödd magad betegnek, és mondjad a testvéröddnek: ha nem hoz a medvének a májából mög a szívbül, hogy te annak a szívbül mög a májából öhessél, akkor möghalsz.

Örzse ugyan nagybeteg lött. Úgy cseleködött, ahogy a harambasa mondta neki. Lefeküdt az ágyba, elkezdött jajgatni.

Mikor Miklós hazamönt, kérdözi Miklós:

– Mi bajod? Mid fáj?

Aszongya Örzse:

– Ha a medve májából mög a szívbül nem hozol, hogy én abbul öhessek, akkor möghalok!

Miklós osztán röttön útnak indult, és a nagy kereséssel

főtanáta a medvét. Avval odamögy, hogy elvösz egy kiskiút, de a medve nem akari neki anni. Miklós... – látja a medve, hogy csakugyan el akar egyet vinni, akkor mondja neki:

– Ne bánts! Nem lösz ere neköd szükségöd!

A medve tudta, hogy mé küdték Miklóst. De mikor látta a medve, hogy Miklós csakugyan elviszi a fiút, így szól a medve:

– No, mán látom, hogy csakugyan el akarsz egyet vinni! Adok én egyet, hanem ha hazaérsz, oszt kiabáli a te testvéröd, hogy be se vidd, mer betegebb lösz tüle, akkor csak ereszd el! Maj vissza fog az ide gyünni.

Avval hozta Miklós a medvefiút. Mikor mönt vóna be a kiskapun, asz kiabálta Örzse, hogy be se vigye, hanem eressze el! Mer mán jobban van, ús se öszik belüle.

Miklós oszt eleresztötte, elmönt vadászni.

Még Miklós vadászott, a harambasa előgyütt – mer e vót bujztatva. Aszonta Örzének:

– Tödd magad mögén betegnek, és mondjad a testvérödnek: ha nem hoz a vaddisznónak a májából mög a szívbül, hogy te annak a májából mög a szívbül öhessél, akkor möghalsz!

Örzse osztán mögén nagyon beteg lött, de nem igazából, csak úgy mutatta. Lefeküdt az ágyba, elkezdött jajgatni.

Mikor Miklós hazamönt, kérdezi Miklós:

– Mi bajod? Mid fáj?

Aszongya:

– Ha a vaddisznó májából mög a szívbül nem hozol, hogy én abbul öhessek, akkor möghalok!

Miklós osztán röttön útnak indult, mer szerette Örzét. Addig mönt, még fő nem tanáta a vaddisznót. Odamönt,

hogy elvösz egy kisfiút, de a vaddisznó nem akari neki anni.

A vaddisznó látja, hogy Miklós csakugyan el akar egyet vinni. Aszongya neki:

– Ne bánts! Nem lösz ere neköd szükségöd! Nem beteg a te testvéröd.

De mikor látta a vaddisznó, hogy Miklós csakugyan elviszi a fiút, aszongya neki a vaddisznó:

– No mán látom, hogy csakugyan el akarsz egyet vinni! Adok én egyet. Hanem ha hazaérsz, oszt kiabáli a testvéröd, hogy be se vidd a kiskapun, mer betegebb lesz tüle, akkor csak ereszd el! Maj vissza fog az ide gyünni.

Miklós hozta osztán a vaddisznófiút. Mikor mönt vóna be a kiskapun, azt kiabálta Örzse, hogy be se vigye, mer rosszabbul lösz, mer mán most jobban van, ús se öszik belüle, hanem eressze el!

Miklós oszt eleresztötte. Elmönt vadászni.

Még Miklós vadászott, aszonta a harambasa Örsének:

– Tödd magad még egyszer betegnek, és mondjad a testvérödnek, Miklósnak: ha nem hoz az oroszlánfiúbul, hogy te annak a májából mög a szívibül öhessél, akkor möghalsz!

Örzse osztán mögén nagybeteg lött. Mikor Miklós hazamönt, elkezdött jajgatni. Miklós mögén kérdözte, hogy mi a baja. Örzse aszonta:

– Ha az oroszlánfiúbul nem hozol, hogy annak a májából mög a szívibül öhessek, akkor möghalok!

Miklós mögén röttön útnak indult, és a nagy kereséssel főtanáta az oroszánt. Avval mögy, hogy elvösz egy kisfiút, de az oroszlán nem akari neki anni.

Mikor az oroszlán látta, hogy Miklós csakugyan el akar egyet vinni, aszongya neki:

– Ne bánts! Nem lösz ere neköd szükségöd! Nem beteg a te testvéröd.

Mikor látta az oroszán, hogy Miklós csakugyan elviszi, aszongya neki:

– No, mán látom, hogy csakugyan el akarsz egyet vinni! Adok én egyet. Hanem ha hazaérsz, oszt kiabáli a testvéröd, hogy be se vidd a kiskapun, mer betegebb lösz tülle, akkor csak ereszd el! Maj vissza fog az ide gyünni.

Miklós hozta osztán az oroszánfiút. Mikor mönt vóna be a kiskapun, kiabáli Örzse, hogy be se vigye, hanem eressze el, mer rosszabbul lösz, hanem eressze el! Miklós osztán eleresztötte.

Mikor kimönt Miklós vadászni, asz mondta a harambasa a lánnak, hogy:

– Így mán nem bírjuk Miklóst efödelni!

De Miklós nem tudta, hogy a harambasa kinn van a pincébül. Akkor aszonta a harambasa az Örzének:

– Beszél rá Miklóst, hogy ha mögfüröszténéd, mingyá jobban lönné! Ha fürdik a kémén alatt, mondjad, hogy nyútsa föl az ujját. A kutyákat pedig csukasd be vele egy pincébe, ahun vasajtó van rajta!

Miklós osztán úgy is tötte, hogy a kutyákat lecsalta, oszt rákészült a fürdésre. Elkezdte az Örzse fürdetni a kémén alatt, a kéménbe pedig fönt e vót a harambasa bujtatva.

Mikor fürdette Örzse, addig beszélt neki, hogy főnyútotta az ujját. A harambasa pedig leeresztött egy aranhajszálát. Ez az aranhajszál rátekerödzött Miklósnak az ujjára, és erős vassá vát. Avval aztán lekiátott a harambasa:

– No, Miklós! Te akartá engöm efödelni. Hanem mos itt az életöd vége!

Aszongya Miklós:

– Nem bánom! Csak háromat hagyjál a kutyáimnak kiátani utoljára!

– Kiáthatsz! – mondja a harambasa. – Jó hejön vannak azok.

Avval a harambasa bemönt az Örzsével szerelmeskönni a szobába.

Ez alatt az üdő alatt mög Miklós háromat kiátott a kutyáinak:

– Szélnéfutósabb, Vasnáerősebb, Kigondoló kutyáim, gyertök elő!

A Kigondoló kutya möghallotta. Főköttötte emezt a kettőt is:

– Keljetök föl, mer a gazdánk bajba van!

Mikor másodszor kiátott a kutyáinak, akkor mán möghallotta mind a három, és a Vasnáerősebb kitörte az ajtót és mingyá kiszaladtak a pincéből.

A Vasnáerősebb lerágta mingyá a gazdája ujjárul a vasat. Avval oszt Miklós fölkészült. Bemönt a szobába, ahun a harambasa szerelmesködött a testvérivel. Avval a kutyával mingyá szétszödette, beledobta a pincébe, és a testvérit is beledobta utánna. Aszongya:

– No, ha ezt szeretted vóna, szeresd itt!

Avval, hogy ű maga maradt, elbúcsúzott a kis háztul és elmönt.

Ahogy mönt, möndögélt, rátanát egy városra. Az a város tiszta gyászba vót borulva.

Este vót mán, bemönt a szélső házhon a város végén. Ott lakott egy öregasszon. Odaköszön:

– Jó estét adjon Isten, öreganyám!

– Adjon Isten, fiam, neköd is.

Aszongya Miklós:

– Ugye, öreganyám, kapnék-e itt hálást éccakára?
Nagyon messziről gyöttem!

Aszongya az öregasszon:

– Hogyne, szívesen.

Mikor beszédbe eredtek, kérdezte Miklós:

– Ugye, öreganyám, mi oka annak, hogy ez a város ojan nagy gyászba van borulva?

– Hát fiam – mondja az öregasszon –, ez a város azé van ojan nagyon gyászba borulva, mer hónap tizenkét órakor viszik ki a királánt a tizenkét fejű sárkánnak. Mert mögtizedölték a lányokat, most ere gyött a tized. Más-képp a sárkán nem ád vizet.

Avval a legén nem szólt semmit se. Avval másnap röggel kimönt ahhon a kúthon, ahun a sárkán vót. Leült. Egyszer látja ám, úgy tíz óra felé, hogy nagy sokaság mén ki a városbul: hozik a királánt a sárkánnak.

Mikor odatöttek, a látvánság* elmönt haza, hogy a lán-nak ne is lássák a kivégzésit.

Miklós osztán odamönt a lánhon. Kérdezi a lántul:

– Ugyan, maga mit keres itten?

A királán ebeszélte, hogy és mint áll a dolog.

Aszongya Miklós:

– Ugyan, ha mögmönteném magát attul a tizenkét fejű sárkántul, hozzám gyünne-e feleségül?

Aszonta a lán: hozzá, hacsak mögmönti.

Leültek, beszélgettek, aztán nagy szerelömbe estek. Kérdezte Miklós a királántul:

– Nem tudja, micsoda jelönséggel szokott a sárkán föl-gyünni a kútbu l?

Aszongya a királán:

* 'sokaság' (K.)

– Mikor ki akar gyünni, előbb is a víz kinyomódik a kútbul: a sárkán főnyomi a vizet.

Evvel Miklós elaludt egy kicsikét a királán ölibe.

Egyszer a királán elsikította magát. Arra Miklós fölébredt. Akkor mán a sárkán főnyomta a vizet, hogy majd kigyün. Mikor osztán csakugyan gyütt ki a sárkán, Miklós elkezdte a fejit ledarabolni sorba.

Mikor mán mind a tizenkét fejit levágta, a sárkán nyelveinek a högyit ledarabolta, eltötte. Osztán mögén a királkisasszonnyal elkezdtek szerelmesködni.

Ezt pedig a Vörösvitéz kileste. Csak azt várta, hogy Miklós aludjon el a királán ölibe. Akkor odamönt, a királánt mögfenyögette, hogy ne merjön mozdulni. Miklóst eldarabolta apróra, és a sárkán nyelve derekát is kivagdosta. A lánt pedig hétször mögesküdtette, hogy asz mondja, hogy ű möntötte mög a tizenkét fejű sárkántul.

Mos mán vezeti a lánt befelé a városba. Möglátták, akik a város szélén laktak, hogy egy vitéz mögmöntötte a sárkántul a királkisasszont mög a várost; nem köll több lánt adni neki, hogy vizet kapjanak. Mingyá szaladtak mondani a kirájnak.

A kiráj nagy örömmel mönt a lánya elébe, és nagy vigalommal örült szögén: boldog, hogy odavan a sárkán, nem köll neki több lán.

Mikor bevezették a Vörösvitézt a palotába, tizenkét párnára ültették.

Itt osztán a lán még szomorúbb, mind azelőtt vót, de nem mondhatta kiráجاتjának, hogy mi a baja.

Hagyjuk mán most űket, nézzük Miklóst!

A három kutya, hogy fölébredt, látja, hogy az ű gazdájuk össze van darabolva. Mingyá fölugráltak:

– Gyerünk, oszt hű gazdánkat élesszük föl!

A Vasnálerősebb kiadja a parancsolatot a Szélnéfutósabbnak mög a Kigondoló kutyának:

– No, hamar mönjetök élesztőfüvet mög fórasztóküvet keresni!

A Szélnéfutósabb mingyá összejárta az egész kerületöt. Tanát is, ami köllött.

Éppen egy kígyó vitt élesztőfüvet is, fórasztóküvet is. Kért tülle, de nem adott neki. Ű mög nem sokat komédiázott vele, hanem evötte az egészet: az élesztőfüvet is, mög a fórasztóküvet is a kigyótul. Avval a Szélnéfutósabb egykettőre visszafutott.

Még a Szélnéfutósabb mög a Kigondoló odavót élesztőfüé mög fórasztóküé, addig a Vasnáerősebb összeszödté Miklósnak a legkisebb porcikáját is, mert a Vörösvitéz összedarabolta Miklóst apróra.

Miklósnak osztán a legkisebb porcikáját is mögkenyögették a fórasztóküvel és helre rakták. Az élesztőfüvel mög fölélesztötték.

Mikor fölélesztötték, Miklós aszongya:

– Mínek bántottatok? De jót álmodtam a királkisaszson ölibel!

– Álmodtál vóna ám, édös gazdánk, örökre, ha mink föl nem ébresztöttünk vóna! – mondták a kutyái.

Mikor szétnézött, akkor látta, hogy tiszta vér. Elhitte osztán a kutyáinak a mondását.

Akkor mondta:

– Nohát, nézzük mög, hogy mijen vitéz, aki éngöm el mert földelni!

Avval indult a királ palotája felé.

Ahogy mönnek, kiszalad egy valaki a kastéj udvarából. Elkiáti, hogy:

– Gyün egy vitéz három állattal!

Akkor kiugrott a Vörösvitéz alul három párna.

Későbbben egy kicsit mögén kiszalad egy valaki. Látja, hogy nem messzi van mán. Beszalad, elkiáti, hogy:

– Jaj, itt van nem messzi!

Akkor mögén kiugrott a Vörösvitéz alul három párna.

Beszalad osztán egy valaki, elkiáti, hogy:

– Itt van a vitéz az udvarba!

Akkor kiugrott mind a hat párna. És a lán nagy örömmel szalad ki a kastél udvarára: öleli, csókolja a vitézt, vezeti az apja elé fő. Aszongya:

– No, atyám, itt van Miklós, aki mögszabadított a tizenkét fejű sárkántul! Ű az én mögmöntöm. De nem mertem szólni, mer a Vörösvitéz mögfenyigetött, hogy ne merjek szólni!

Akkor mingyá nézték a sárkány nyelveit. Látták, hogy a Vörösvitéz csak akkor vágott a sárkány nyelvibül, mikor mán Miklós elszödte a högyit.

A Vörösvitézt osztán kivégezték. Miklósé lött a királlány.

Éltek ed darabig. Látja a királlány, hogy Miklós nagyon szomorú.

Asz kérdözi a királlány:

– Mér vagy ojan szomorú? Tán nem szeretsz?

Aszongya:

– Szeretlek én. Hanem van énnéköm egy testvéröm [az erdőben] a pincébe. Asz szeretném elhozni!

– Azon ne szomorkodj – mondja a királán –, hanem eridj, és hozd el!

El is mönt a testvérié.

Hát mikor fölnyiti a pinceajtót, akkor láti, hogy a testvére mind a tizenkét haramiát mögötte, csak a harambasának az ujját szopja [mást mindent megevett már].

Aszongya Miklós:

– No, testvéröm! Elviszlek a kastélomba. Mos mán én kiráj löttem. Maj szobalán löszöl.

Olan gyöngö vót a testvérje, alig tudott mönni. Oda-vezette a kastélba.

A testvérjinek a nagyon rosszul esött, hogy ű csak szobalán, a testvérje meg nagyon jó sorba jutott.

A harambasának a hüvejkujját [melyet szopogatott s magával hozott], beleállította Miklósnek a szalmazsákjába högyivel [felfelé]. Mikor Miklós feküdt le – mindég ojan tréfássan szokott lefekünni: belevágódott az ágyba – és az körösztülmönt a szívin.

Itt a kutyáinak maradt még abbul az élesztőfűbül. Fölélesztötték.

Miklós osztán nem kögyelmezött a testvérjinek. Kétfelé vágta, és a város sarkára rászögelte.

A kutyák is mögszólaltak:

– No, kedves gazdánk! Vagy te földelj el, vagy mink elfődelünk tégöd!

Miklós osztán elfődelte a három kutyát és mögsiratta.

Osztán éltek boldogul. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

3. (A PINGÁLT SZOBÁK)

Vót a világon egy kirá, akinek egyetlenegy fiacskája vót, oszt nagyon kényin-kedvin nevelték, mivelhogy egyetlen gyermek vót, mög kedves vót. El is felejtötték valami vitézségre tanítani.

Mikor a gyermek tizenkilenc éves lött, akkor mán fölérte az egyiket a másikáva*.

Asz mondja a gyermek az atyjának:

– Édösatyám! Szégyön, hogy mán tizenkilenc esztendős vagyok, és mégse tanítottak semmi vitézségre. Hanem mos mán, édösatyám, el fogok mönni és tanulni fogok valami vitézségöt.

A királ mög a felesége nem akarta elengenni a fiút, mivelhogy egyetlen vót. De oszt annyira könyörgött az apjának, hogy az apja ellátta sok kinccsel, szép ruhával, útnak eresztötte. Aztán mögcsókolta az apját, anyját, oszt elindult.

Mén a fiú hetedhét ország ellen. Beért egy röngeteg nagy erdőbe. Az erdőbe haladt napról napra előre. Az erdő nagyon szépen szólt, mert a faágak nagyon szépen muzsikáltak.

Itt osztán ű bánatába as se tudta, mit csináljon, mert nem tanálkozott senkivel se. Leszakajtott egy faágat, hogy mögnézi: mér muzsikál ojan szépen?

* 'összehasonlítani s ckként megkülönböztetni' (K.)

Mikor a faágat leszakította, az erdőbe mögnémültek a fák. Ű is mögnémult oszt a mönéssel. Nem tudott mönni: egyik surnyótul* a másikhon mönt.

Addig váncorgott az erdőbe, rátanát egy öreg ősz embörrre. Odaköszön:

– Jó napot, adj’ Isten, öregapám!

Aszongya az öreg embör:

– Hun jársz, hun kelsz? Mikor még itten a madár se járhat!

– Járok, kelök, öregapám, mert hajt a nyomorúság: egyetlen fia vótam az apámnak és az anyámnak. Főneveltek tizenkilenc évig, és nem tanítottak semmi vitézségre. Hogy aztán főlembörködtem, így gondoltam el, hogy szégyön az egy királnak, hogy semmi vitézségöt se tud. Asz mondtam az apámnak és anyámnak: mos mán elmögyök, és addig mögyök, még valami vitézségöt nem tanulok.

Asz mondja az öreg ősz embör:

– No, ha vitézségöt akarsz tanulni, itten tanulhatsz. Mer ha azt töszöd, amit mondok, vitéz lösző! Van itt három ló möglovagolni.

– No, öregapám, majd mögtróbákozok velük.

Akkor az öreg ősz embör bemönt az ű földgunyhójába, és kihozott egy kis rézkantárt. Mikor ezt az öreg mögrázta, egy rézszőrű paripa ott termött.

Asz mondja az öreg:

– No, fiam, ha erre ráülsz és mög meröd lovagolni, akkor látom, hogy belüled embör akar lönni!

Fölült a János – mert Jánosnak híták – a rézszőrű paripára. És mikor fölült, a rézszőrű paripa röttön főrepült

* gyökérhajtás, vadhajtás

vele a levegőbe, és az erdőbe le-föl nyargalt vele, hogy tiszta vérbe-fagyba hozta vissza a rézszőrű paripa.

Mikor visszaért, a kilencfejű sárkánnak az erdő szélén vót a palotája, úgy ódalba rugta a rézszőrű paripa, hogy ed darab leszakadt belüle.

Aszongya neki a kilencfejű sárkán:

– Szép vitéz vagy, látom. De eredj innét, mer ha főkelők, vége az életödnek!

Avval visszamönt, leszállt a lórú.

Akkor mondta az öreg ősz embör:

– Látom, hogy vitéz akar belüled lönni.

Másnapra kelve az öreg ősz embör bemönt az új föld-gunyhójába, és kihozott egy kis ezüskantárt. Mikor ezt mögrázta, ott termött egy kis ezüstszőrű paripa.

Az öreg ősz embör így felelt:

– No, ha, fiam, ezt möglovagolod, látom, hogy embör akarsz lönni!

Itt osztán ráült János az ezüstszőrű paripára. Az ezüstszőrű is ugyan főrepült vele a levegőbe, és az erdőbe hurcolásza úgy, hogy mán félhalva hozta vissza.

Az ezüstszőrű paripa is odavágtatott a kilencfejű sárkány palotájáhon, amelik a küsziklán állt, az is lerugta egy ódalát.

Aszongya a kilencfejű sárkán:

– Eredj innét! Látom, szép, derék fiú vagy, de ha lemögyök, rögtön vége az életödnek!

Avval osztán odamönt az öreg ősz emberhön, leszállt János a paripáru.

Asz mondja az öreg ősz embör:

– Látom, fiam, mos mán embör lösz belüled!

Harmadnapra kelve a dolog, az öreg ősz embör bemönt

az új földgunyhójába, és kihozott egy kis aranszínű kantárt. Mikor mögrázi, aranszörű paripa termött ott röttön.

Aszongya neki az öreg ősz embör:

– No, fiam, no! Még ha ezt möglovagolod, akkor bizonyosan embör lösz belüled!

Ráült János az aranszörű paripára. De ojan veszött vót a paripa, hogy mindön lépésin a patkó szikrát hánt, és tűzláng gyűtt a szájából.

János ere mán egy kicsit félve ült föl, de azért mégis visszanyerte a bátorságát, és fölült a paripa hátára. A paripa főpattant a levegőbe úgy, hogy a Jánosnak elkezdte a gúnyját és a húst szaggatni. Annyira hurcolásztá Jánost összevissza az erdőbe, hogy mikor előgyűtt, fontonként* szaggatta ki a húst a testjiből. De azért csak igényöst odavágtatott a kilencfejű sárkánknak a palotájáhon.

Úgy mögrugta a palotának az ódalát az aranszörű paripa, hogy a kilencfejű sárkán kiesött a palotából. Akkor röttön mérögbe gyulladt, röttön viaskodásra mönt a Jánossal.

Mikor ezt möglátta, hogy mijen vitéz János, hogy még a sárkánnal is össze mer veszni, akkor az öreg ősz embör röttön mögrázta a másik két paripának a kantárját. Az öreg ősz embör úgy érozte magát, mint egy húszéves vitéz, és új örömmel mönt Jánosnak a segítségire.

A két kantárt mikor mögrázta, a két paripa röttön ott termött. Így oszt mönt az öreg harmadmagával segíteni Jánosnak. Itt oszt a kilencfejű sárkánt legyőzték.

Mikor a kilencfejű sárkánt kivégezték, akkor az öreg ősz embör visszahíttá Jánost a kis földgunyhóhon. Itt osztán nagyon szépen mögköszönte Jánosnak a vitézségit,

* régi súlymérték, kb. félkiló

mert űtet is mögszabadította az elátkozástul. Mert az öreg úgy vót elátkozva már 99 esztendő óta, még ojan vitézt nem tanál, aki ezt a három lovat möglovagolja, addig nem szabad neki az erdőbül sehuva se mönni.

Az a három ló is elátkozott fiú vót. Akkor fiúk löttek. Űk is mögköszönték Jánosnak a vitézségit, mert űket is mögszabadította az elátkozástul. Akkor mögtisztultak, de röttön mög is haltak.

Akkor aszonta az öreg ősz embör:

– No mos, János, nagyon szépen köszönöm a jószágodat! Hanem ne ez a szál vessző, ha evvel a szál vesszővel – ha valami bajba löszöl – környes-körül kerekítöd magadat, ojan vasrostéj teröm ott röttön, hogy odaféle állat vagy gonosz jutni nem bír.

Mögsókolták az öreggel egymást és elbúcsúztak. Hanem azt is mondta neki az öreg:

– Adjál neköm abbul az üngbül egy darabot, amölik rúlad leszakadt, mikor ültél az aranszörű paripán. Hogyha valami bajba löszöl, oszt az ingrül möglátom, én akkor röttön ott termök, és segítök rajtad!

Mos mán János elmönt a legközelebbi városba szolgálót keresni. Beszegődött egy kirájhon.

Vót itt egy bíbájos asszon. Ez az ördöngös vénasszon asz mondta Jánosnak:

– Ha ezt a falka birkát mög nem őrzöd, akkor vége az életödnek!

János, mikor kihajtotta a birkát, környes-körül kerítötte avval a pácával. Ott ojan vasrostéj lött, hogy oda sönki nem juthatott.

De itt a János, mikor az erdőbe vándorolt, ojan szép hangú furuját csinált, hogy aki azt hallotta, örömré fakadt.

Mikor osztán János kihajtotta a birkákat, elkezdte a

BOBELY MIHALY EN FELESEGE

Kálmány Lajos

furuját fúnni. Ezt a kirájkisasszon möghallotta. Nagyon mögtetszött neki, nagyon beleszeretött Jánosba.

Ezt az ördögös vénasszon nagyon irilte*. Mindég abba sántikált, hogy kéne a Jánost efődelni? De az ördögös vénasszon sehogyse tanáta ki, hogy így efődelje Jánost.

János osztán a kirájlánnyal jegybe jártak.

Mikor közelködött az esküdő, az ördögös vénasszon az ű vén eszivel kifőzte, hogy ű csináltat egy nagy hordót. Hogy maj jó lősz ez Jánosnak fürdőkádnak.

Asz mondja Jánosnak:

– Hallod, hogy mit tanátam én el? Jó lősz ez neköd fürdőkádnak. Hanem eredj bele, nézzük mög, hogy ez möddig ér neköd?

A kádra pedig vót egy ojan pászentos** ajtó csinálva, hogyha János ebbe belemén, az öregasszon aztán Jánosra hirtelen rácsuki, akkor János innen mönekülni nem bír.

Úgy is vót. Mikor János bemönt, az ördögös vénasszon hirtelen rácsukta, az ajtó lezáródott.

Akkor az ördögös vénasszon a hordót levitte a Dunára, a vízön eleresztötte, hogy a víz vigye el, ide János többet ne juthasson! Mer az ördögös vénasszonnak is vót egy fia, annak akarta, hogy az vőgye el a királánt.

Keresték osztán a juhászlegínt mindönfelé, de nem tanáták sehun se.

Itt Jánost viszi a víz hetedhét ország ellen mán.

A királleán nagyon szomorú lött. Sajnálta Jánost. Mán űk el is jegyözték egymást maguk közt. Most János nincs sehun se, odavan!

Az alatt az üdő alatt, még Jánost vitte a víz, hercegek,

* irigyelte

** szorosan csukódó

bárók, nagyülepű tótok és válogatott cigánygyerökök kérték a királánt, de a királlánnak nem vót kedve egyhön se mönni, mer a furula hangja mindég a fülibe csöngött.

Ezön a királ nagyon mög vót ütközve, hogy ennek mi oka, hogy az ű lányát annyi hercegök, grófok, nagyülepű tótok, válogatott cigánlegényök kéri, oszt egyhön sincs kedve mönni.

Egyször oszt a királ mögkérdozi:

– Ugyan, lányom! Mé nem akarsz férhön mönni, mikor itt az üdő?

Asz mondja a lány:

– Addig, atyám, nem lösz kedvem férhön mönni sönkihön se, még te ojan piktort* nem kereső, aki kedvem szörint pingáli ki** a szobát!

Itt a királ kihírdette. Möntek is össze tudósabbnál tudósabb piktorlegénök és okosabbnál okosabbak. Dejszen mikor elkezdtek a szobát piktorolni, mihánt möglátta a királlán, mingyá nem tetszött neki.

Nohát, itt a lán hagy szomorkodjon! Gyerünk, keresük mög Jánost, hogy mit csinál a Duna közepin?

Föl is tanáták Jánost, mer az öregnek eszibe jutott, hogy jó is vóna mögnézni azt a vérös üngöt, akit János adott, hogy van-e neki baja, vagy möre van?

Akkor láti az öreg az üngrül, hogy mán János hetek óta a vízőn van a Duna közepin.

Az öreg, mivel azt fogadta, hogy ű Jánost, akármijen bajba van, segít rajta, mivel ütet az örökös rabságtul mögszabadította, elmönt keresni.

* festő

** kifesti

Mögtanáli a hordót. Hát kivöszi, fölnyiti a tetejit. Akkor láti, hogy János majnem halva van a hordóba.

– No, fiam! Amé kisegítetté, én is azé segítök. Hanem mög fogjuk mink azt a bíbájost keresni, aki tégöd eleresztött a vízön!

El is indultak visszafelé. Belekerűtt pár hét, mikorára visszaérvöztek.

Mikor beértek abba az országba, amöjik országba lakkott, akkor hallották, hogy a kirá kidoboltatta, hogy ű annak adja a lányát, aki kedve szörint tud neki piktorolni, hogy a királán is jóváhagyja.

Az öreg mingyá hívatkozott, hogy ű kipiktoroli a szobát, csak ha az ű kívánságát mögtöszi a királ!

Asz mondta a királ:

– Mögtösöm. De ha a szobát nem szereti a lányom, ahogy piktorolva van, akkor a feje vesztesége gyün!

Asz mondta az öreg:

– Nem bánom, ha a fejem vöszi is, királ őfölsége, de csináltasson egy új palotát, mer ere kár ezt a szép piktorolást rátönni!

A királ mög is csináltatta a szép palotát.

Mikor kész lött a palota, aszonta az öreg:

– Csináltasson be mindön ablakot és ajtót, hogy itt a legkisebb világosság se ki ne látszon! Adjon neköm új cutat* kártyát mög egy véka aprópézt, aki mind krajcár lögyön, hogy mire az egyik a másikátul elnyeri, akkorra a szoba ki lösz piktorolva! De a szoba belsejit ül lássák el firhangokkal**, hogy a fal ne látszon!

Hát osztán itten az öreg kártyázott Jánossal.

* tucat

** függöny

De itt János nagyon félt, mert nem pingálták a szobát, csak kártyáztak. Mert itt vége lősz az életinek!

Az öreg csak vigasztalta Jánost:

– Ne félj, fiam! Maj kipiktoroljuk mink. Hanem mos csak kártyázzunk!

Az öreg elnyerte a pézt Jánostul mind. Akkor kinyitotta az ajtót, és a királlán nézze mög, hogy jó van-e kipiktorolva a szoba? – Ekkor mán a szoba ki vót piktorolva, de János errül nem is tudott semmit se.

A királlán mikor bemönt, jobb kéz felül az öreg elhúzta mingyá a firhangot: oda az vót pingálva, hogy vót egy királ, annak a királ feleséginek lőtt egy kis gyermeke.

Tovább möntek. A másik firhang alatt mög le vótak pingálva: a királ, a felesége mög a gyermek.

Mikor a harmadikhon érnek, ott mög mán a gyermek egész legénsorba vót.

Mikor a negyedikhon érnek, a legén búcsúzik az apjátul és az anyjátul.

Mikor az ötödikhon érnek, látik, hogy a legén vándorol egymaga egy sík pusztá földön.

Tovább möntek a hatodikhon. Akkor látik, hogy a legén beért mán egy erdő szélibe. Ott kezdődött egy nagy erdő. Möntül beljebb halannak a piktorolással, a lánnak annál jobban tetszik:

– E mán nagyon szépen van piktorolva! – mondja a királlán.

Csak abba a piktorolásba haladtak, az erdőbe nagyon szépen muzsikáltak a fák.

Egyszer osztán másik firhangot elhúznak. Ott látik, hogy a vándorlegén leszakított egy ágat, és a fák mögnémultak. Látszik, hogy möjen kárt csinált. Ezön a vándorló legén szomorú lőtt, hogy a muzsikáló erdő mögnémult.

Itt osztán szomorúságába kivőtte a zsebkését, és egy nagyon szép hangú furulát csinált, kinek a hangját senki ki nem állhatta szó nélkü. Mer aki azt möghallotta, akármijen szomorú vót, vígságra fakadt.

Hogy oszt haladt az erdőbe, odaérközött az öreg embörnek a kis földgunyhójáhon és odaköszönt, hogy:

– Jó napot adjon Isten, öregapám!

Aszongya az öreg embör:

– Hun jársz, hun kelsz? Mikor a madár se járhat ere!

– Járok, kelök, öregapám. Vitézségöt gyüttem tróbálni, mert az apám főnevelt tizenkilenc esztendeig, és semmi vitézségre se tanított. – Ez mind le vót pingálva. – Így gondoltam, hogy szégyön ez egy királfiúnak, hogy embörkort értem. Azé gyüttem tróbálni.

– No, fiam – aszongya az öreg – no, ha ere van kíván-ságod, itten tanulhatsz vitézségöt!

Másnap osztán az öreg elővött egy rézkantárt. Mögrázta, ott termött egy rézszőrű paripa. Ere a vándorló legén fölül, oszt fölrepül a levegőbe is; ahun legsűrűbbek a faágak, ott nyargalászott vele.

Mikor hazaérköztek, a kilencfejű sárkánnak a palotájáhon möntek. A rézszőrű paripa röttön egy ódalát kirugta. Möglátszott a piktorolásba, hogy a palotának egy ódala leszakadt. Ez mind jó möglátszott a piktorolásba. És a lán nagyon örült a piktorolásnak.

Mikó möntek odább, a királán látta, hogy az öreg mán a másik kantárt hozta elő; és amint mögrázta, az ezüszőrű paripa ott termött. Láti, hogy a vándorló legén ül rá a paripára, repül föl vele a levegőbe.

Mögén mikó más firhang alá mönnek, ehen* gyün a

* chol

vándorló legén, vágta a kűszikláhon. Oszt az a paripa is mögrugi úgy, hogy egy ódala kiszakad.

Itt osztán a másik firhanghon mönnek. Látik, hogy az öreg vöszi elő az arankantárt. Mögrázi, és egy aranszőrű paripa gyün elő, akinek a patkója szikrát hány, és a szájából tűzláng gyün.

Itt osztán a vándorló ere is fölül. Erepűtt vele úgy – föl a faágak közé, ojan nagyon mérgesen szaladt vele, hogy a vándorló fontonként szögte ki a húst a testjibül.

Mikor visszafelé gyűtt, a is igenyöst a sárkánnak a kűsziklájáhon mönt, és úgy mögrugta, hogy a sárkán rögtön leesött a tetejibül.

Itt osztán a sárkán nagyon mögharagudott, és a vándorló rögtön elkezdött viaskonni.

De mikor ezt az öreg möglátta, örömben ő is mögrázta a két lónak a kantárját, és harmadmagával odamönt a vándorlónak segíteni.

De hogy a lovak is mögszabadultak mög az öreg is – mert elátkozottak vótak – segítettek Jánosnak.

Mikor a sárkánt legyőzték, akkor átmöntek a másik firhang alá. Ott búcsúzott el az öreg a vándorló legéntül mög a paripák is.

A vándorló legén adott az öregnek a vérös üngbül egy darabot. Az öreg pedig a vándorló legénnek egy vesszőt. Azzal útnak indult az öreg is, a vándorló legén is.

A vándorló legén bemönt a királhon szolgálatot keresni, aki itt má kapott is juhászságot. Ez mind a firhang alatt látszik a piktoroláson.

Mikor osztán hajtotta a birkákat a vándorló legén, az ördögös vénasszon aszonta:

– Úgy vigyázzon, mer ha egy elvesz, vége az életödnek!
Mán akkor ellenközött az ördögös vénasszon. A vándorló legén

dorló mikor kihajtott, eszibe jutott az a vessző, akit az öreg adott; avval ű környes-körül kerítötte a falkát, hogy hja ne lögyön. Eszibe jutott az a furula is, akit csinált, és elkezdött furulálni.

Ez oszt a királlánnak nagyon mögtetszött – a pingálás.

Itt osztán a másik firhanghon mönnek. Láti a királlán, hogy az ördöngös vénasszon kezd egy kádat csináni.

A másik firhanghon mönnek. Látszik, hogy a vándorló legén mén bele a kádba, és az ördöngös vénasszon csuki rá a tetejit. És ez mind látszott.

Mos mán asz kérdözi az öreg a királkisasszontul, hogy tetszik-e a szobapingálás?

Aszonta a királkisasszon:

– Igön is, nagyon tetszik.

Mikor mönnek a másik firhang alá, möglátszik a falon, hogy az ördöngös vénasszon guríti a hordót a Dunába. Mögén másik firhang alá mönnek, ott mán viszi a víz a hordót. A vándorló legént mög a királnál keresik, de sehun se tanálik.

Másik firhang alá mönnek, ott látik, hogy gyünnek a ké-rők: hercegök, grófok, nagyülepű tótok, mög válogatott cigángyerökök, de a királkisasszon nem akar egyikhön se férhön mönni.

Itt oszt a királ kérdözi, hogy mé nem akar férhön mönni? A királkisasszon mög mondja:

– Addig, atyám, nem mék férhön, még te ojan piktort nem kereső, aki kedvem szörint pingáli ki a szobát!

Itt mán a királ kihirdeti, hogy aki ojan szépen kipiktoroli a szobát, hogy a királkisasszonnak mögtetszik a piktorolás, annak adja a lányát.

Most gyünnek a piktorok, tudósabbnál tudósabbak, okosabbnál okosabb legényök. De mihánt a királkisasz-

szon möglátta, hogy piktorolnak, mingyá nem tetszött neki.

Tovább möntek, másik firhang alá. Látik, hogy az öreg vöszi ki a hordót, nyiti föl: hát a vándorló benne félhalva van!

Másik firhang alá mönnek. Ott mán az öreg mög a vándorló legén ott vannak a piktorok közt.

Mönnek tovább, itt az öreg beszél a királlal, hogy ű kipiktoroli a szobát, hanem csináltasson egy új palotát, mert ere kár azt a szép piktorolást rátönni.

Itt mán csinálík a szép palotát, oszt becsinálnak mindön ajtót, ablakot, hogy a legkisebb világosság se mönjön be. Itt oszt vége lött a pingálásnak.

Az utolsó firhang alá értek. Az öreg vezetí be a leánt, hogy nézze mög, hogy jó van-e kipingálva a szoba?

Itt a lán möglátta, hogy ez az a fiatal embör, akit ű valamikor szeretött.

A királkisasszon nagy örömmel mönt az atyjáhon:

– No, atyám! Mos mán férhön mögyök, mer kedvemre pingáltattad ki a szobát!

A királ ennek mögörött, hogy az ű lánya is mán egyszer férhön mén.

4. (ÁLLATSÓGOROK)

Hun vót, hun nem vót, az innen innét, a tunnan tunnat, az üveghögyekön is tunnan vót, a korpakazalokon pedig innen vót, ott vót egy nagy högy. A högy tetejin vót en nagy fenyőszál, a nagy fenyőszálon vót egy kisebb fenyőszál, a kisebb fenyőszál tetejin vót egy tű, a tű tetejin vót egy rossz szoknya, annak a hetvenhetedik ráncából szödm elő az én mesémet:

Vót a világon esz szögén embör; ojan szögén vót, hogy a szögénségtül egészen lerongyollott. Ez dógozni soha nem dógozott, csak mindég olvasott. Itten az olvasásba azt tanáta föl, hogy a lányai a legelső kérőkhön mönjenek!

Az embör nem érte mög azt, hogy a lányai férhön mönjenek. Möghalt. A fiának – mert csak egy fia vót – möghatta, hogy ahhon adja a lányokat, aki legelsőbb kéri őket!

A fia is átörökölte, hogy – mint az apja azelőtt – mindég olvasott. Ahogy olvasgatott, beszállt egy tarka varnyú az asztalra. Aszongya:

– Kár! Kár! Add neköm a legöregebb húgodat feleségül!

Aszongya neki János:

– Mán csak ojat nem töszök, hogy a húgomat szárnyas állatnak adjam feleségül!

Avval a tarka varnyú elkárogta magát, és kiszállt a szobából.

Jánosnak a húga ríva fakadt:

– Ládd, az édösatyánk asz hatta, hogy a legelső kérőnek adjál oda bennünket, és te nem fogtál odanni!

János azt mondta a testvérinek:

– Ha mán szárnyas állathon hozzámész, szödd össze a poggyászodat és eredj!

A lán kiszaladt, utánakiátott a varnyúnak, hogy várja mög! Mög is várta még főkészült, osz főkapta, elvitte az erdőbe.

Másnap röggel beszállt egy fekete kánya a szobába. Elkarogta magát:

– Add neköm a középső húgodat feleségül!

– Mán csak ojat nem töszök, hogy a középső húgomat is szárnyas állatnak adjam feleségül!

Avval a fekete kánya elkarogta magát, és kiszállt a szobából.

Jánosnak a húga ríva fakadt:

– Ládd, édösatyánk azt hagyta, hogy a legelső kérőnek adjál oda bennünket, és te nem fogtál odanni!

János asz mondta a tesvérinek:

– Ha mán szárnyas állathon hozzá mész, szödd össze a poggyászodat és eredj!

A lán kiszaladt, utána kiátott a fekete kányának, hogy várja mög! Mög is várta még fölkeszült, oszt főkapta. Elvitte az erdőbe.

Azután beszállt egy szarka a szobába. Elkezdte csörögni:

– Cse, cse, cse! Add neköm a legfiatalabb húgodat feleségül!

– Má – aszongya – két testvérömet szárnyas állat vitt el feleségül, a harmadikat mán csak nem adom!

Avval a szarka elcsörögte magát, és kiszállt a szobából.

Jánosnak a húga ríva fakadt:

– Ládd, édesatyánk azt hatta, hogy a legelső kérőnek adjál oda bennünket, és te nem fogtál odanni!

János asz mondta a testvérinek:

– Ha mán szárnyas állathon hozzámész, szödd össze a poggyászkodat és eredj!

A lán kiszaladt, utánakiátott a szarkának, hogy várja mög! Mög is várta még fölkészült, oszt főkapta, evitte az erdőbe.

Ú osztán maga maradt a kis házikóba, tovább olvasgattott. Nagy sokára főtanáta a nagy olvasásba Tündérszép Ilona hírit és kastélyát. Itt föláladozta az életit, hogy ű most fölkeresi a nagyvilágba, akármőre van. János útnak indult.

Mén a János hetedhét ország ellen, beérközik egy roppant nagy röngetegbe. Ahogy mén az erdőbe, elébe száll egy szarka. Aszongya:

– Eredj innét, szarka, mer úgy főruglak, hogy eleső! Innét odébb!

Akkor mondja a szarka:

– Nono, sógor! Talán nem is üsmersz?

Akkor mondta:

– Szerbusz, sógor! Te vagy?

– Én ám! Oszt mög se üsmersz?

Odavezette a kastélába. Nagyon szép kastéla vót, akibe a feleségivel nagyon szép életöt éltek...

Itt oszt Jánost a tesvérje nagy örömmel fogadta, hogy útet möglátogatta. Akkor kérdözte:

– Nem hallottátok Tündérszép Ilona hírit?

– Én, sógor, nem hallottam, pedig nagy országot, világot bejártam!

Másnap röggel fölvirradtak. János elbúcsúzott. Tovább haladt az erdőbe. Estefelé mindég a lába alatt szálldogált egy tarka varnyú.

– Eredj innét, tarka varnyú, mer úgy főruglak, hogy eleső!

Akkor mondja a tarka varnyú:

– Nono, sógor! Tán nem is üsmersz?

– Szerbusz, sógor? Te vagy?

– Én ám! Oszt mög se üsmersz?

Odavezette a kastélába. Jánost a testvére nagy örömmel fogadta, hogy útet möglátogatta. Akkor kérdezte:

– Nem hallottátok Tündérszép Ilona hírit?

– Hallottam, sógor! Láttam is a kastélát. Hanem annak az a jelönsége van, hogy a kastél tetején van egy kakas. Ha te hamarabb möglátod a kakast, mind ű tégöd, akkor a kakas leesik, be bírsz mönni. De ha ű lát mög hamarabb, akkor ne is mönj a kastélba, mer vége az életödnek!

János még messzirül möglátta a kakast, leesött a kakas a kastél tetejirül. Avval örömmel és bátran haladt a kastél felé, de mikor odaér, akkor látja, hogy a kapukon mindönfelé eleven kard vág köröszbe. Itt oszt János nagyon mögszomorodott, mikor möglátta, hogy nem löhet bemönni. Eszibe jutott a sógora szava, nekimönt a kardoknak. A kardok mögálltak, még János bemönt.

Jánosnak hét szobán köllött körösztülmönni, még Tündérszép Ilonának a szobáját mögtanáta. Mikor oda bemén, látja, hogy Tündérszép Ilona alszik az ágyon, és a kardja föl van akasztva a feje fölött, és játszik a hüvelbe.

Avval ű s fölakasztotta egy különös ágyhon a kardját

és lefeküdt. Itt oszt nagyon méjen elaludt, mer nagyon el volt fáradva.

Másnap röggel, mikor Tündérszép Ilona fölébredt, akkor láti, hogy egy embör alszik az átalbéli ágyon. Itt oszt Tündérszép Ilona kihúzta a kardját, hogy agyonvági Jánost. De mögén asz gondolta:

– No, nem bántom! Hiszen ha rossz járatba vóna, ú s agyonvágthatott vóna az éccaka. Mögkérdözöm, mi járatba van?

Tündérszép Ilona mögvárta, még János fölébredt. Nem is kötötte föl, hagy pihenje ki magát. Mikor fölébredt János, asz kérőzte:

– Hun jársz, hun kelsz, mikor még a madár se repülhet az én kastélomba?

– Járok, kelök. Az apám könyvibe föltaalálalak. Akkor ara áldoztam életömet, hogy fölkereslek tégödet!

Avval Tündérszép Ilona aszonta neki:

– Hogyha annyit fáradoztál utánam, én a tied, te az enyim. Lögyünk egymásé!

Itt oszt űk nagyon szépen éltek a kastélba, mint egy pár cseléd.

Egyször asz mondja Tündérszép Ilona:

– Hallod, szívem, János! Én elmögyök a templomba. Hanem itt van ez a kilencvenkilenc szobakúcs. Addig járd össze a szobákat, még én odalöszök. Hanem a századikba ne mönj!

János így gondolta magába:

– Mi löhet abba a századikba, hogy ütüle ojan nagyon titkoli?

Mikor összejárta a kilencvenkilenc szobát, látta, hogy röngetög kincsök vannak a szobába. Gondolta: mönnyi löhet a századikba?

Elkezdte tróbálni a kilencvenkilenc kúccsal, hogy mölikkel biri kinyitni a századik szobát. Mikor kinyitotta a szobát, akkor látta: kilencfejű sárkán van a falon főszőgelve.

Asz mondja neki a sárkán:

– Ó, János! Hun vótál, hogy nem gyütté hamarabb? De régön vártalak mán! Hanem János, lögyél olan jó, hogy csöppents a lábamra egy csöpp vizet!

Mikor János rácsöppentött, eleresztötte a lábánál a szög. Ezután kérte, hogy a kezire csöppentsön vizet. János oda is csöppentött, akkor mög ott eresztötte el a szög. Utoljára a mejjire csöppentött János. Ezután a sárkán kiszabadult a szobából. Igenyössen a Tündérszép Ilona elébe mönt, fölkapta és elvitte.

János nagyon sokálta mán, hogy Tündérszép Ilona soká gyün a templombul haza.

Vót a Tündérszép Ilonának egy nagyon szép aranszőrű paripája. Nagyon kapál a ló az istállóba. János nem állhati, asz kérdözi tüle:

– Mi bajod, édös lovam? Innod is van, önnöd is van! Van szénád, van zabod!

– Van szénám, van zabom, de nincs szép gazdasszonyom!

Kérdözte aztán:

– Ihatok-e, öhetök-e még?

– Se ne ögyé, se ne igyá, azé ús se érzük mink mán utól No, de azé gyerünk. Majd odakinn lösz az udvarba sétálni, majd elopjuk!

Föült János a hátára és elmönt. Éppen Tündérszép Ilona kint sétált, mikor odaértek. Avval csak mingyá fölkapta az aranszőrű paripára. Elmöntek vele.

Mos mán a sárkán lova kapál. Kimén a sárkán is:

– Mi bajod, édös lovam? Innod is van, önnöd is van!
Van szénád, van zabod!

– Van szénám, van zabom, de nincs szép gazdasszonyom!

– Ihatok-e, öhetök-e még?

– Ihatsz is, öhetsz is, maj utóérjük mink még!

De itt sokáig elüldöztek, hogy János beért a határjába.
A kilencfejű sárkánnak nem vót ereje bemönni a határjába.

Tündérszép Ilona egyszer kigyütt mögnézni a birtokát.
A kilencfejű sárkán mindég azon leskelődött, hogy lophatná el? Itt oszt csakugyan is szorit tötte, elopta másodszor is Tündérszép Ilonát.

Kapál ám a Tündérszép Ilonának a lova az istállóba nagyon. Kimén János, kérdözi:

– Mi bajod, édös lovam? Innod is van, önnöd is van!
Van szénád, van zabod!

– Van szénám, van zabom, de nincs szép gazdasszonyom!

– Ihatok-e, öhetök-e, még?

– Se ne igyál, se ne ögyél; azér ús se éjjük mink mán utó. De azé maj töszünk egy tróbát.

Fölült János a hátára, möntek. Éppen Tündérszép Ilona kint sétált az udvarba, mikor odaértek. Főkapta János az aranszörű paripára, elmöntek vele.

Mikor vitték, elkezd a sárkán lova kapálni. Kimén a sárkán:

– Mi bajod, édös lovam? Innod is van, önnöd is van!
Van szénád, van zabod!

– Van szénám, van zabom, de nincs szép gazdasszonyom!

– Ihatok-e, öhetök-e még?

– Se ne igyá, se ne ögyé, csak gyerünk, mert úgy járunk, mint a múltkor!

Föl is nyergölte a sárkán röttön a lovát, elfogta Jánost az útba. Hogy Jánost elfogta:

– Nohát, János! – aszongya. – Egyszer bocsánatot adok, te s engöm egyszer mögszabadítottá. Hanem ide többet ne gyere, mer vége az életödnek!

János hazamönt. Nagyon szomorú lött: de bánatába gondolta:

– Nem bánom, csak még egyszer Tündérszép Ilonát elhozhasam, vagy beszélhessek vele, akármi lösz!

Fölnyergölte János a lovát, útnak indult. Mikor odaért, Tündérszép Ilona kint sétált nagy szomorúan. Mikor Jánost möglátta, nagy öröme fakadt.

János csakugyan is fölkapta, viszi Tündérszép Ilonát a kastélja felé. De itt a sárkán lova elkezd kapálni. Kérdözi a sárkán:

– Mi bajod, édös lovam? Innod is van, önnöd is van! Van szénád, van zabod!

– Van szénám, van zabom, de nincs szép gazdasszonyom!

Itt a sárkán nagyon dühbe gyött. Möghatta Jánosnak, hogy többet ide ne gyűjön, mer vége az életinek. Röttön fölnyergölte a lovát, Jánost fele útján elfogta.

Itt oszt a sárkán Jánost paprikásnak darabóta. János, mikó látta, hogy vége az életinek, ara kérte a sárkánt, hogy mindön kis porcikáját tögye zsákba, a zsákot tögye a lovára, hogy vigye a határjába.

– Mivel té s mögszabadítottál engömet, mögtöszöm a kívánságodat. Mindön kis porcikádat beletöszöm a zsákba, föltöszöm a lóra, hogy vigyön a határodba.

El is vitte Jánost a lova a három sógorhon.

A sógorok ripsz-ropszra kerestek élesztőfüvet, fórasz-tókövet. Fölélesztették Jánost. A küvel mindönit mög-kenyögették, a fűvel a homlokát dörgölték. János föl-ébredt. Aszongya:

– Ó, sógoraim, hogy gyüttem én ide? Mikor a Tündér-szép Ilona ölibe álmodoztam!

Aszongyák a sógorai:

– Álmodoztál volna, sógor, örökre, ha mink föl nem ébresztünk. Hanem eredj a kilencfejű sárkánna az anyjá-hon szolgálni, és csak aztat a bért kérjed, amölik csikót most ellik a ló.

Akkor a sógorok mögörültek, hogy a sógorukat föl-élesztették. Akkor űk is mögüdvözültek, nem löttek aztán állatok, mög is haltak.

Itt oszt el is mönt János. Odaköszönt az ördögös vénasszonhon:

– Jó estét adjon Isten, öreganyám!

– Jó jártá – mondja az ördögös vénasszon –, hogy öreganyádnak mondtá, mer másképp vége az életödnek! Mi járatba vagy?

Aszongya János:

– Hát szolgálatot keresnék, öreganyám.

– Itt fiam, kapsz – mondta az ördögös vénasszon – me neköm köllene egy bérös. Hanem mit kérsz esztendő-re?

– Hát én nem kérök más bírt, csak azt a csikót adja ide neköm, akivel most hasas a ló! – mondja János.

– Hát én azt, fiam, nem adhatom! Hanem három nap lösz az esztendő, adok neköd háromszáz forintot.

János aszonta:

– Én azé nem állok be! Ha a csikót nem adja, emék tovább helet keresni.

Itt oszt aszonta az öregasszon:

– Odadom a csikót, ha mindön baj nélkül kitőtöd az esztendőöt.

János elfogadta, hogy ű kitöti az esztendőöt.

Röggel, mikor János főkelt, mán akkor az öregasszon kimönt, elkezdte a lovakat vasgereblével vakarni. Mikor el lött a dolog a lónál végezve, behíjja az öregasszon Jánost. Asz mondja:

– Itt van kinyér, szalonna, tögyél a tarisznyába! Mög egy fél liter bor. Vidd a lovakat legelni! De vissza nem hozod, vége az életödnek!

János, mikor kivitte a lovakat legelni, mögfrustukolt*, mögitta a fél liter bort, álmos lött, elaludt.

Egyször János fölébredt. Láti, hogy nincs ló sehun se! Itt nagyon szomorú lött, hogy elsöktek a lovak, vége az életinek.

Jánosnak a nagy gondba eszibe jutott neki, hogy űneki az öregapja hagyott egy acelat és egy kohát**! Avval kivöszi, egyet csihölt, kiugrott belüle egy öreg ősz embör:

– Mi bajod, János?

– Nem ögyéb, asz hatta az ördöngös vénasszon: ha vissza nem viszöm a lovakat, vége az életömnek. A lovak pedig elvesztek.

– No, nem baj, fiam, János! Látod azt a három fehér kacsát a vízbe? Majd én bemék, hajtom. Te mög vagdosd a fejükhön a kötőféköt, akkor maj visszaváltódnak ezek lónak!

János úgy is tötte. Nagy örömmel ballagott haza.

* megreggelizett

** kova, tűzkő

Mikor az ördögös vénasszon möglátta, hogy János vezeti haza a lovakat, asz gondolta:

– Ni, János maj csak nagyobb bíbájos, mint én!

Másnapra kelve röggel, mikor János főkelt, mán akkor az öregasszon kimönt az istállóba, elkezdte a lovakat vasgereblével vakarni. Mikor elvégezte a dógát, behíjja az ördögös vénasszon Jánost. Asz mondja:

– Itt van kinyér, szalonna! Tögyél a tarisznyádba! Mög egy fél liter bor. Vidd a lovakat legelni! De [ha] vissza nem hozod, vége az életödnek!

János, mikor kivitte a lovakat, mögfrustukolt. Mög-itta a fél liter bort, álmos lött, elaludt.

Egyször János fölébredt, láti, hogy nincs ló sehun se. De nincs a három kácsa se! Itt nagyon szomorú lött, hogy elszöktek a lovak, vége az életinek.

Jánosnak a nagy gondba eszibe jutott, hogy űneki az öregapja hagyott egy acelat mög egy kohát! Avval kivö-szi, egyet csihölt, kiugrott belüle egy öreg ősz embör:

– Mi bajod, János?

– Nem ögyéb, asz hatta az ördögös vénasszon, ha vissza nem viszöm a lovakat, vége az életömnek. A lovak pedig elvesztek.

– No, nem baj, fiam, János! Látod azt a három disznót a vízbe, a sárba durkálni? Majd én bemék, kihajtom. Te mög vagdosd a fejihön a kötőféköt! Akkor maj vissza-váltódnak ezek lónak.

János úgy is tötte. Nagy örömmel ballagott haza. Mikor az ördögös vénasszon möglátta, hogy János ve-zeti a lovakat, asz mondta:

– Ni, János maj csak nagyobb bíbájos, mint én!

Másnapra kelve röggel, mikor János főkelt, mán akkor

az öregasszon kimönt az istállóba. Ugyancsak vasgerebézte a lovakat, mér nem bujtak el jobban.

Mikor mán mögvakarta őket, behíjja az öregasszon Jánost. Asz mondja:

– Itt van kinyér, szalonna, tögyél a tarisznýába! Mög egy fél liter bor. Vidd a lovakat legelni! De vissza nem hozod, vége az életödnek!

János, mikor kivitte a lovakat legelni, mögfrustukolt. Mögitta a fél liter bort, álmos lött, elaludt. János mikó fölébredt, láti, hogy se ló, se a három kácsa, se a három disznó. Itt nagyon szomorú lött: vége az életinek!

Jánosnak a nagy gondba eszibe jutott, hogy űneki az öregapja hagyott egy acelat és egy kovát! Avval kivöszí, egyet csihölt, kiugrott belüle egy öreg ősz embör:

– Mi bajod, János?

– Nem ögyéb, asz hatta az ördögös vénasszon: ha vissza nem viszöm a lovakat, vége az életömnek. A lovak pedig elvesztek!

– Nem baj, fiam, János! Csak gyerünk frissen haza, mer otthun van a három lovad. Mos mög mán tojás mind a három lovad a tyúk alatt, mer beültette az ördögös vénasszon a három tojást a tyúk alá, a többi tojással összekeverte. Csak siessünk haza! Az ördögös vénasszon most nincs otthun. Majd én bebújok a kúcslukon, kíválogatom a többi közül. Te mög pedig verd hozzá a kötőféköt, ahogy csak bírod! Ne félj, nem törik az el, ló lösz abbul, három!

Az öreg, vén ősz embör bebújt a kúcslukon, kíválogatta a tojást. János mög hozzávagdosta a kötőféköt: ló lött belüle.

Mikor möglátta az ördögös vénasszon az istállóba a lovakat, gondolta magába:

– János nagyobb bábajos, mint én!

Röggel korán fölkel János, mén az ördögös vénasszonhon, hogy kitelt az esztendő. Mögellött a ló is, nagyon szép csikót ellőtt:

– Nohát, öreganyám, kitelt az esztendő. Adja ide, amit ajált!

Aszongya az öregasszon:

– Én a csikót nem adom!

De János nem fogadott el sömmit se. Nasz szomorúan elindult hazafelé.

Az ördögös vénasszonnak vót el lánya. Aszongya:

– Ládd, anyám, mijen szomorú! Mög mijen békével kitötötte az esztendőt. Add oda!

– No, hát eredj, hídd vissza! Hagy vigye el a csikót!

Kiszaladt a lán, visszahíttá Jánost. János elkapta a csikót. A csikó nagyon gyöngé vót, úgy köllött Jánosnak ed darabon vinni. Mikor ed darabon vitte a csikót, nagyon földhön vágta. A csikó fölugrott:

– No, édös gazdám, úgy mönjek-e veled, mind a szél, vagy mind a gondolat?

– Csak úgy mönj, hogy se tebenned, se énbennem kárt ne tögyél!

Mikor János fölült a csikóra, a csikó is visszaadta a köcsönt: földhön vágta Jánost. Azután mondta neki:

– Mos mán ülj a tetejömbe, oszt parancsold, möre mönjek, vagy hova?!

– Nohát, édös lovam, igényöst a kilencfejű sárkán kastéba, ahun Tündérszép Ilona van!

Mönt is vele a ló, mind a szél. Mingyá ott termöttek. Mikor odaértek, Tündérszép Ilona kinn sírva sétált a virágos kert előtt. De mikor möglátta, hogy János gyün,

majd elájult, hogy honnan ébredt föl János, mikor a sárkán űtet összedarabolta?!

János fölkapta Tündérszép Ilonát, úgy repült vele, mind a szél. A sárkán lova elkezd kapálni. Kérdözi a sárkán:

– Mi bajod, édös lovam? Innod is van, önnöd is van! Van szénád, van zabod!

– Van szénám, van zabom, de nincs szép gazdasszonyom!

– Ihatok-e, öhetök-e még?

– Ihatsz is, öhetsz is, de a tied nem lösz, mert a Jánosnak hétszörte futósabb lova van, mint én vagyok!

A sárkán szomorúságába főrepült, leesött vissza. Itt oszt a sárkán is, a lova is mögdöglöttek.

(HARAMIÁK ÉS ÓRIÁSOK)

5. AZ ELÁTKOZOTT TIZENKÉT GYERMÖK

Vót egy asszon, akinek nagyon sok gyeröke vót. Tizenketten vótak, nagyon rosszak vótak. Mindég rosszalkodtak, csérogtak*, az anyjukat kivötték a béketűrésbül. Asz tanáta az anyjuk nekik mondani nagy mérgössen:

– Az ördög elvinne mán bennetöket, vagy valami haramiák lönnétek, me úgyis ojanok vattok egymásra, mind a haramia!

Itt oszt a tizönkét gyermek egyszerre eltünt úgy, hogy az anyjuk nem is látta űket. Akkor ezök átváltóztak fehér hattyúkké és elszálltak, hogy az anyjuk még hírit se hallotta. Beszálltak egy röngeteg nagy erdőbe, ahová más nem járhatott be, csak éppen a szél.

Itt oszt az asszonnak lött egy kis leánya is. Mikor mán a kisleán annyira főnyótt, hogy kezdött okosonni, látta, hogy anyja nagyon szomorú. Kérdözte tüle:

– Ugye anyám, mér vagy ojan nagyon szomorú?

Az anyja nem merte a kislánnak mögmondani, hogy maj a kislánnak baja lösz: möghasad a szíve.

Egyszer a kislán mögén kérdözte:

– Ugye anyám, nem vót neköm több testvéröm, csak mindég magam vótam?

Akkor az anyja nem állhatta mán, ríva fakadt:

– Jaj, dehogynem vót, kislányom! Vót neköd tizön-

* nyafogtak, követelőztek

két testvéröd. Nagyon csintalanok vótak, mérgömbbe asz mondtam nékik, hogy az ördög elvinné őket, vagy bár haramiák lönnének! Mer úgyis ojanok vótak egymásra [nézve], mint a haramiák. Akkor eltűntek, és én azúta nem láttam őket. Nem tudom, hogy ég nyelte-e, vagy a föld nyelte-e őket? Csakhogy nincsenek!

Asz mondja a kislán:

– No, anyám, ha mán így van, én elmögyök, és addig mögyök a világba, még föl nem találom őket.

El is mönt a kislán, bujdosóvá lött. Mönt osztán he-tedhét ország ellen. Egyször osztán ráestelődött. Sehun se falut, se várost nem tanát. Látott messzirül egy kis gyertyavilágot. Így gondolta a kislán:

– Elsietök, ahun az a kis gyertyavilág van. Odamék, mer ég alatt möghálni nem löhet.

Mikor odaért a kis világossághon, ajtó nyílt előtte, és bemönt is. Odaköszönt:

– Jó estét adjon Isten, öreganyám!

Öregasszony vót bent – a csillagoknak az anyjuk vót az az öregasszony –, aszongya:

– Adjon Isten, kislányom, neköd is! Hun jársz, hun kelsz, mikor még a szárnyas állat se járhat itten?

– Járok, kelök, öreganyám – mondja a kislán –, mert az édösanyám elátkozott tizenkét tesvérömet. Föläldoztam értük az életömet, hogy addig mék, még csak föl nem találom őket is. Nem-e hallotta ken hírüket?

– Én nem hallottam, lányom – a csillagok anyja mondja –, hacsak az én fiam nem hallotta, az Esthajnali csillag*, mer az legkorábban el szokott mönni: az mán elmén,

* Venus

mikor bealkonyodik. Vagy pedig a Döncölszekér* fiam nem tud felüle, mer az mán kilenc órákor elmén; vagy pedig a Csirkéstyúk** lányom, mán az tizenegy órákor elmén; vagy pedig az Ökörkereső-csillag*** fiam nem tud felüle valamit, mer mán az egy órákor elmén; vagy pedig a Három kaszás**** fiam nem tud valamit, mer azok mán félkettőkor elmönnék; vagy pedig a Sánta lányom***** nem tud valamit, mer az mán két órákor elmén, és visz nekik vizet? Hanem feküdjé le! Látom, el vagy fáradva. Majd ha hazagyűnnek, majd mögkér-dözöm én tőlük.

No oszt a kislán lefeküdt, mer nagyon el vót fáradva.

Hajnalba osztán, mikor kezdtek a csillagok hazagyűn-ni, kérdözte az öregasszon az Esthajnali fiát. Kérdözi tüle:

– Nem-e láttad ennek a kislánnak a tizenkét testvérjit?
– Én – aszongya az Esthajnali csillag – nehogy lát-tam vóna, de még hírit se hallottam, pedig az egész vilá-gon körösztülmöntem.

Akkorra hazaért a Döncölszekér is. Űtet is mögkér-döz-te az öregasszon, hogy nem látta-e?

– Én – aszongya – nehogy láttam vóna, még hírit se hallottam, pedig az egész világot mind körüljárom.

Ekkorra hazaért a Csirkéstyúk lánya. Azt is mögkér-dözte. A is asz felelte:

* Göncölszekér (Nagymedve)

** Fiastyúk (Pleiádok egy csoportja)

*** azonosítása még nem végleges

**** Kaszás-csillag (Orion egy csoportja)

***** Sánta Kata (Sirius)

– Nehogy láttam vóna, de még hírit se hallottam, pedig én az én fiaimmal az egész világot köröszüljártam.

Mikor hazamönt az Ökörkereső-csillag:

– Fiam – kérdözi az öregasszon –, hogy nem-e láttad ennek a kislánnak a tizenkét testvérjét? Ökörkereső-csillag fiam!

– Nehogy láttam vóna, de még hírit se hallottam, pedig én az egész világot összejártam!

– No – aszongya az öregasszon –, hacsak az én Kaszás-csillag fiaim nem tunnak valamit?

Mikor hazagyüttek a Kaszások, azokat is kérdözi az öregasszon. Azok is azt felelik, hogy még hírit se hallották, pedig az egész világot lekaszálják.

– No – aszongya az öregasszon –, hacsak a Sántalány-csillag lányom nem látta, mer az ügyis mindön bukorba, árokba fölbukik!

Mikor hazamén a Sántalány, azt is kérdözi az anyja:

– Ugye, Sántalány-csillag lányom! Nem-e láttad ennek a kislánnak a tizenkét testvérjét?

– Nem láttam én, édösanyám, pedig én mindön árkon-bukron köröszülmögyök.

A kislán, ha mán. nem látták, mögköszönte az éccakai szállást. Útnak indult. Mönt, mönt hetedhét ország ellen.

Egyször ráestelődött. De hát sehun se várost, se falut nem tanát. Az ég alatt pedig möghálni nem löhet. Akkor látott mög egy nagyon kis világosságot, de messzi távolságba vót hozzá. Nagyon sietött, hogy odaérjön. Mikor odaért, a kapu kipattant előtte. Beköszönt:

– Adjon Isten jó estét, öreganyám!

– Adjon Isten, kislányom, neköd is! Hun jársz, hun kelsz, mikor még a szárnyas állat se járhat itten?

– Járok, kelök, öreganyám – mondja a kislán –, mert az édesanyám elátkozott tizenkét testvérömet. Föláldoztam értük az életömet, hogy addig még, még csak föl nem tanáлом őket is. Ha hallotta ken a hírit? – Ez vót a Napnak az anyja.

– Én nem hallottam, lányom! Hacsak az én fiam nem hallotta, a Nap. Hanem – aszongya –, vacsorálj mög, és feküdjél le, mer látom, el vagy fáradva. Maj röggel, ha főkel az én fiam, a Nap, maj mögkérdözzük tüle!

Röggel, mikor főkelt a Nap, akkor kérdözi az anyja tüle:

– Ugye, fiam, ha valamőre nem láttad-e ennek a kislánnak a testvérjeit? Tizenketten vótak, mögátkozta az anyjuk őket.

– Még a hírüket se hallottam, pedig én mindön kis lukon be szoktam nézni. Csak láttam vóna, vagy hallottam vóna rülük valamit.

Avval a kisleán mögköszönte az éccakai szállást. Útnak indult. Mönt, mönt hetedhét ország ellen. Egyször osztán ráestelődött. Sehun se falut, se várost nem tanát; látott messzirül egy kis gyertyavilágot. Így gondolta a kislán:

– Elsietök, ahun az a kis gyertyavilág van, odamék, mer ég alatt möghálni nem löhet.

Mikor odaért, ajtó nyílt előtte és bemönt. Odaköszönt:

– Jó estét adjon Isten, öreganyám!

Ott vót a Hódnak az anyja. Aszongya:

– Adjon Isten, kislányom! Hun jársz, hun kelsz, mikor még a szárnyas állat se járhat itten?

– Járok, kelök, öreganyám, mert édesanyám elátkozott tizenkét testvérömet. Föláldoztam értük az életömet,

hogy addig még, még csak föl nem tanálok őket is, nem ahlotta-e ken hírüket?

– Én nem hallottam, lányom – a Hódnak az anyja mondja. – Hacsak az én lányom, a Hód nem hallotta. Oda van most is. Hanem majd röggel hazagyün, majd mögkérdözzük tüle. Vacsoráljál, oszt feküdjél le, mer e vagy fáradva!

Röggel, mikor hazamönt a lánya, a Hód, aszongya az öregasszon:

– Ugye, lányom, nem láttad ennek a kislánnak a tizenkét testvérjét?

– Én nem láttam, pedig mindön kis hasidékon mög mindön kis lukon be szoktam világítani.

Avval a kislán mögköszönte az éccakai szállást, útnak indult. Mönt, mönt, möndögélt hetedhét ország ellen. Egyször osztán ráestelődött, de sehun se várost, se falut nem tanát, hanem látott messzirül egy kis gyertyalángot. Így gondolta a kislán:

– Elsietök, ahun az a kis gyertyavilág van, odamék, mer az ég alatt möghálni nem löhet!

Mikor odaért, ajtó nyílt előtte és bemönt. Odaköszönt:

– Adjon Isten jó estét, öreganyám!

Ez vót a Szélnek az anyja. Aszongya:

– Adjon Isten, kislányom! Hun jársz, hun kelsz, mikor még a szárnyon járó madár se járhat itten?

Aszongya a kislán:

– Hajt az életsorsom, öreganyám! Meri az édösanyám elátkozott tizenkét tesvérömet. Föläldoztam értük az életömet, hogy addig még, még csak fő nem találom őket is. Nem hallotta-e ken hírüket?

– Én nem hallottam, lányom – a Szélnek az anyja

mondja –, hacsak az én lányom nem hallotta, a Szél. Hanem majd röggel hazagyün, maj mögkérdözzük tüle. Vacsoráljál, oszt feküdjél le, mer e vagy fáradva!

Röggel, mikor hazaért a Szélnek a lánya napfönkött előtt, asz kérdözi tüle az anyja:

– Ugye, lányom! Nem láttad ennek a kislánnak a tizenkét tesvérjit?

– De bizon láttam! Itt van ennek a röngeteg sütét erdő mélségibe, ahova se a csillagnak a sugárlása, se a Napnak a világossága, se a Hódnak a fényössége oda nem süthet, én pedig mos gyüvök onnat: a szobájukat szellőztem ki. Hanem aszondom: oda ne fogjá mönni, me azok haramiáé vannak átkozva, és ha tégöd mögtanálnak, röttön mögösznek!

De a lán asz feleli:

– Nem bánom, ha mingyá mögösznek is! Úgyis földoztam értük az életömet.

Látta a Szél, hogy a kislán nem törődik az életivel, mögsajnálta; aszonta neki:

– Látom, igazszívű vagy a testvéreid után. Majd én elviszlek, és mögmondom neköd, hogy mit tögyél, hogy mög ne ögyenek!

Mikor a Szélnek a lánya elmagyarázta neki, hogy:

– Akkó viszlek oda, mikor nem lösznek otthun. Főzzé nekik legfinomabb ételt, ha ott lösző, és tödd az asztalra. Szödjél össze tizenhárom tányért és tizenhárom kanált készíjj az asztalra; és tizenkettőbe szödjél ételt, de a tizenharmadik csak úgy álljon az asztalon!

Itt osztán a lán, mikor kigyütt a ház elébe, egyszer csak támadt egy forgószél. Fölkapta a lánt, és viszi az erdőnek a sütétségibe. Mikor odaértek a haramiák lakásáhon, akkor ott letötte.

Akkor a lány úgy csinálta, ahogy a Szélnek a lánya mondta. A lány osztán süttött-főzött ojat, amijet a haramiák sose öttek, mer csak nem tudtak kásán kívül semmit se főzni. Elkészítotte az asztalra az ételt tizenkét tányérba, ki is szögte a levest, odatötte a közepire a sütemént. Akkor ű elbujt.

No oszt mikor a haramiák hazamöntek, möglátták, hogy az asztalon van az étel. A haramiáknak nagyon föl-tűnt, hogy kicsoda löhet ez, aki mögfőzött nekik? Még sütemént is süttött nekik.

Elkezdik a lánt legislegelsőbb keresni. Egyszer oszt mögtanálik. De hát nem tudtak a lánnyal beszélni, mer a haramiák csak a haramiák nyelvin tudtak beszélni.

Mikor a lánt mögtanátk, aszonták a haramiák, hogy ögyék mög a lánt! De a legöregebb haramia – az vót a vezérjük – a pedig nem engedte, hanem asz mondta nekik:

– Hagyjátok, ne bántsuk! Lássátok: möjen jó ételt tud főzni! Maj jó lősz nekünk szakácsnének.

Itt oszt mög is hatták szakácsnének. Bevitték a szobába, űtet is odaültették az asztalhon. Űgy mondták vóna neki, de nem tudták, csak mutatták: űk szakácsnének akarik mögtartani.

Mikor az asztalhon leültek, akkó látik, hogy tizenkét tányérba egyformán van a leves, csak a tizenharmadik üres. Akkor a haramiáknak a vezérjük, a legöregebb, fölvette az üres tányért, és mind a tizenkét tányérbul szögdött bele levest, hogy mind a tizenháromba egyformán vót. Mikor mögvacsoráltak, akkor a lán fölvette az edényöket, elmosogatott. Ez a haramiáknak pedig nagyon tetszött, hogy űnekik nem köll mán főzéssel vergőnni.

A haramiák másnap is kimöntek az erdőbe, mer űk

mindönnap ki szoktak járni. A lán pedig egész napon törte a fejit, hogy bírná ű a tizenkét testvérjít ettül az élettül mögszabadítani? Akkor éccaka oszt a lán mögálmodta, hogy ha hét esztendeig kibiri és hét hónapig, hét hétig és hét napig, hét óra hosszáig és hét perceg mög hét minutáig, hogy ű főttet ne ögyön, akkor a tizönkét testvérije mögszabadul.

Itt oszt a lán mög is tötte az egész bütölést.

Mikor a hét esztendő, hét hónap, hét hét, hét nap, hét óra, hét perc mög a hét minuta letelt, akkor az asztalnál öttek, vacsoráltak. Éppen vacsora fölött váltóztak vissza embörnek. Mind a tizenketten tudtak beszélni a lánnyal, mög mindönféle. Addig hátsingték* a lánt, hogy miféle, hogy gyühetött ide, még el nem mondott mindönt.

A lán osztán elsorolta nekik mindönféle ügyit-baját, amin csak körösztülmönt. Akkor üsmerték mög űk is: az ű anyjuknak a lánya, a testvérijük.

Összepakoltak, útnak indultak hazafelé. Sok idő belelt, mikor hazaértek.

Azelőtt való éccaka az anyjuk mögálmodta, hogy hazagyünnek az ű fiai, mer beszélt velük az éccaka. Az asszon, ahogy odabe dógozgatott a házban, akkor a fülibe csördüt, mintha mondta vóna valaki, hogy mönjön ki, mer gyünnek az ű cselédjei! Mikor az asszon kiléptött a konyhaajtón, akkor látta, hogy éppen a kiskaput nyitották be. Az asszon örömben összeroskadott. A györökök bevitték a szobába, vízzel locsolgatták. Akkor gyütt az anyjuk észre.

Mikor a györökök kipanaszkodták az anyjuknak az

* 'kérdézték: milyen a'? hát osztán? – féle kérdés' (K.)

életük sorsát, akkor mind a tizenhárom családja möghalt,
mer min mögtisztultak [t. i. a tizenkettő] az átoktól,
mind tiszta lélők lött.

Az anyjuknak is a szíve möghasadt, harmadnapra möghalt utánuk.

6. (MIÓTA VAN A CIGÁNYOKNAK HÁZUK?)

Vót egy juhász. Mindég elveszött a bujtárja. Egyszer ara mönt egy cigánylegény, odaköszön a juhászhoz:

– Jú napot adjon Isten, juhász uram! Nem köllene magának egy bujtár?

Aszongya a juhász:

– Nohát, mögfogallak, cigány. Mit kérsz bért?

Aszonta a cigán:

– Nem sok bírt kírek, uram. Minden napra zsíros tarhonyát és fítt szalonnát.

Evvel oszt mögadta néki. Itt oszt a cigán jó érzötte magát. De itten ráparancsolt a juhász, hogy este, napáldozat után ki ne mönjön a szobábul!

A cigán mikor egypár napot etötött, ere rá se hallgatott. Este oszt küdte ki a kutyáknak a vacsorát túlle. De ráparancsolt, hogy az ajtón ki ne lépjön, csak a kezit nyútsa ki: egyik darab kinyeret egyik felé, a másik darabot másik felé vesse! De a cigán, mivel jó érzötte magát, ere rá se hallgatott, hanem kiugrott az ajtón. Az ajtón kívül várta az óriás.

Az óriás mögfogi a cigánt, viszi, mind a sömmit.

Aszongya a cigán:

– Ne vigyé, pajtás, hanem tögyél le! Emék én úgyis, mer mán ráúntam a juhásznál!

Letötte az óriás a cigánt. Ballag az óriás a cigánnyal szépen. Így gondolta el az óriás: kilencvenkilencet lo-

pott mán el a juhásztul, mind karóra húzta. A cigány lösz a századik.

Az óriás berekesztötte a cigánt esz szobába. És ott nem vót, csak egy vaságy. Aszongya a cigánnak:

– Feküdjél le! Maj röggel főkelsz, dógozunk.

Aszongya a cigán:

– Lefekszök, hanem adjál egy pipa duhánt!

A cigán le is feküdt az ágyra, de éfél előtt beült a kuc-kóba. Éccaka tizenkét órakor, mikor az óriás gyütt be, csak a cigánnak a kalapja vót az ágyon. Az óriás asz gondolta, hogy a cigán is ott fekszik, nagyot vágott az ágyra. Elig várta a röggelt, hogy möglássa, hogy a cigán mög-
van-e vagy nem?

Itt mikor bemén az óriás, a cigán ott fekszik az ágyon. A cigán aszongya:

– Hej, komám, az íccaka de nagy bulhát eresztötte a szubába! De mögcsípte a homlokom! Nízd – aszongya – nem-e látszik mög?

Akkó gondoskodik az óriás:

– No, a cigán erősebb, mint én. Hanem maj töszök vele egy tróbát!

Másnap röggel, mikor elindulnak, van négy kanta, mind a négy bivajbürbü van. Asz mondja neki:

– No, itt van, cigán, négy kanta. Fogjá kettőt! Én is kettőt. Mönjünk a kútra, hozzunk vizet!

De a cigán látta előre, hogy ű még az üres kantákat se biri, nehogy vizet hozzon benne. Kért az óriástul pipa-dohánt, és mondta az óriásnak:

– Vigyed, még én rágyútok!

Az óriás mind elvitte a kantát a kútig; a cigán még akkó se gyútott rá, csak tőtötte a pipáját és gyútotta.

Mikor odaértek a kúthon, a cigán kivött a zsebiből egy fanyelű budlít. Elkezdte a kutat körülásni.

Asz kérdözte tüle az óriás:

– Mit akarsz, te cigán?

Aszongya:

– Níz, minek járjunk mink ijen messzire, házsávigyük a kutat!

Asz mondja:

– Jaj, cigán, ne bánts, mert ez az öregapámrul maradt! Inkább sose hozol vizet, én hozok! – Az óriás vitte a bi-vajbúrkantákat.

Mikor hazaértek, aszonta az anyjának:

– Jaj, anyám, jó lösz a cigánt eszöktetni, mer kifog rajtunk!

Aszongya az óriás a cigánnak:

– No, cigán, visszamöhetsz a juhászshon, ha akarsz.

Aszongya a cigán:

– Nem mík ín vissza!

Akkor az óriás befektette a cigánt a vaságyra. A cigán, mikó gondolta, hogy gyün mán az óriás, beült a kuckóba és ott pipált. Az óriás pedig mikó gondolta, hogy a cigán mán elaludt, bemönt mögén, nagyot vágott a vaságyra. – A cigánnak csak a kalapja vót ott. A cigán ezután mögén odafeküdt az ágyra, várta, hogy maj röggel mögén bemén az óriás.

Mikor az óriás bemén, aszongya:

– Hej, kumám! Az íccaka míg nagyobb bulhát eresztöttél be a szubába. Nízd csak, hogy mögcsípte a homlokomát!

Az óriás aszongya az anyjának:

– Jaj, anyám, mi csináljunk a cigánnal? Akarmökko-

rát rávágok, csak asz gondolja, hogy bolhacsípés. Hanem
töszök vele még egy tróbat!

Itt oszt az óriás aszongya:

– Majd az erdőbű hordunk fát!

Előviszi az óriás a láncokat, amölikkel hordják a fát.

De egyik-egyik három métermázsás.

Mikor a cigán ezt möglátta, asz gondolta:

– Nehogy fát hozzak, hanem még az üres láncot se
birom!

Akkor a cigán kért mögén egy pipa dohánt. Addig
tötögette, hogy az óriás mán kivitte az erdőbe a láncokat.

Mikor kiértek az erdőbe, a cigán kivött a zsebibül egy
nagy guriga spárgát. Fölmászott a szélső fára, elkezdte
a spárgával a fákat kötözni össze, az egész erdőt.

Mikor az óriás möglátta, asz kérdözi:

– Mit akarsz, te cigán?

– Összekötöm az egész fákat, minek járjunk mink
mindig? Maj ott lesz az egész erdő!

Aszongya:

– Jaj, cigán, ne bánts! Az öregapám hagyatéka. Ha
kipusztítjuk az erdőt, nem lösz nekünk fánk. Inkább én
hazaviszöm mind a két lánc fát, csak te ne bánts!

Mikor hazaértek, aszongya az óriás az anyjának:

– Jaj, anyám, mit csináljunk, mer ez hétszörte erősebb,
mint én?! Hanem hogy kék elpusztítani a cigánt, mer
mán elfödetni nem bírjuk?

Aszongya az anyja:

– Adjál neki egy véka aranyat, csak pusztuljon! –
Mán féltek tüle, hogy majd őket efödeli a cigán.

Akkó mondja az óriás:

– Hallod-e, cigán! Adok neköd véka aranyat. Vissza-
möhetsz a juhászhoz!

– Jaj, én nem mögyök! Örülök, hogy itt vagyok. Hanem ha te elviszöl házsá a vika arannyal, akkor elmögyök.

Az óriás asz számította: inkább elviszi, mint hogy még itt bajt csináljon. Az óriás fölviszi és viszi.

Mikor közel érnek mán a cigánsátorhon, a purdék* cigánkereket hántak, mög szaladgáltak.

Asz kérdözi az óriás:

– Micsodák azok, dádé?**

– Ezök a purdék.

– Hát mit akarnak most, dádé?

– Ezök most efődelnek, amé kettőt a homlokomra vágtaal.

Az óriás asz gondolta: ez az egy cigán is mije erős, hát még az a sok? Mögijedt. Új elhajította a véka aranyat mög a cigánt, hogy a cigán elszédült, az óriás pedig elszaladt.

Mos mán a cigán boldogútt a véka arantul. Csináltatott házat.

Azúta van a cigányoknak házuk, azelőtt csak sátorba éltek.

* cigánygyermek

** öreg cigány

(BOSZORKÁNYFÉLÉK)

7. (A FÉRFI VASORRÚ BÁBA)

Vót egy szabadságos katona. – Azelőtt a katonákat nem szállították, hanem gyalog köllött hazamönni. – Ez a szabadságos katona gyalog mönt haza.

Mikor mönt, odaért en nagy tóhon. Nagyon elszomjazott, mer meleg vót. Odamönt a tóhon, belehajult és ivott. A vasórú bába pedig benne vót a vízbe, és elkapta az órát.

Könyörgött a szabadságos katona, hogy eressze el az órát! De nem tudta, hogy az ú órát ki fogi. Aszongya:

– Ha idadod, ami van a házadná, amit nem tudsz!

Aztán az embör elszámolta mindönit, amit csak tudott, de semmi se vót. A vasórú bába mindég aszonta:

– Nem az, nem az!

Mikor mán mindönt eszámolt, amit tudott, és semmit nem kért a vasórú bába azok közül, akkor mögajálta:

– Csak ereszd el az óromat!

Aszongya:

– Eleresztöm; ezé húsz év múlva mögyök el, amit most kértem.

Eleresztötte az órát. Többet nem szólt sömmit hozzá a vasórú bába.

Mikor hazaért, akkor látta, hogy a feleséginek éppen most születött egy kisfia. Az embör ezön nagyon szomorú lött, hogy mér ajálta ő oda?!

A felesége mindég kérdözgette:

– Ugyan mé ojan szomorú kend? Talán azé, hogy jobb szeretött kend katonának, mind itthun?

De az embör mindég elfordította a beszédöt másra. Egyször aztán csak nem bírt a feleségitül maranni. Mögmondta neki.

Itt oszt az asszon is nagyon szomorú lött.

Ahogy osztán a fiuk nevelködött, kezdött a gyerök okosonni. Láтта, hogy az apja és az anyja nagyon szomorú. Ű is kérdözgette az apját mög az anyját, hogy mé ojan szomorúk, mikor nincsenek az utolsó szögénségbe: van innivalójuk, van önnivalójuk! De osztán az apja mögmondta a fiának, hogy mé ojan szomorú.

Aszonta, a gyerök:

– Ó, édösapám, azon ne szomorkodjon ken! Ha mán úgy van, hogy ken nem tudta, maj segítünk valahogy a bajon!

Mikor a gyeröknek odaért az ideje, hogy húszéves lösz, mög akarta az apja házastáni. Mög is házasodott. Mikor möntek az esküdőre, a legén a legelsőbb paripáját az után a kocsi után kötötte, amilikön ű ült.

Mikor kigyüttek a templombul az esküdőrül, akkor má ott várta a vasórú bába. Mikor ezt a legén möglátta, mögcsókolta a mönyasszonyát, fölugrott a lova hátára, elnyargalt. Világnak hajtotta a vasórú bába. Mönt árkonbukron körösztü.

Egyször rásütétödött. Messzirül látszott egy kis gyertyavilág, hogy csillámlik. Igenyöst annak tartott. Mikor odaért, a kapu kinyít előtte, mikor pedig beért rajta, a kapu röttön becsukódott. A vasórú bába pedig nem möhetött közel se a kis lakáshon.

Beköszön:

– Jó estét adjon Isten, öreganyám!

– Adjon Isten, fiam, neköd is! Hun jársz, hun kelsz, mikor még a szárnyas állat se járhat itten?

– Járok, kelök, hajt a nyomorúság! Odaigért az apám még akkó, nem is tudta, vagyok-e a világon, vagy nem. És mos az elöl bujdosok.

– No fiam, háljá itt és pihenj mög! Maj röggel útnak indulhatsz. Akkó ki lösző pihenve.

Röggel főkelt. Ki vót pihenve, és útnak indult. Adott neki az öregasszon – a Hódnak az anyja – adott neki elsőbb egy almát. Aszonta neki:

– Hogyha maj bajod lösz, e jó lösz segítségödre!

A zsebibe tötte. Azután adott neki egy fehér zsebkendőt, hogy mikor a lova ki lösz fáradva:

– Evvel két ódalrul mögtörölöd, maj hétszörte futósabb lösz, amijen most. Ne, adok egy pácát is. Ha nem tanász [helyet] sehun se, ahun mögháljá, evvel körülkerítöd magadat, és ott olan rostél lösz körül, hogy oda sömmiféle gonosz közel se möhet hozzád.

Avval mögköszönte az öregasszonnak a jóságát. Útnak indult.

Mikor möglátta a vasórú bába, hogy kigyütt az öregasszontul, mingyá elkezdte hajtani. Hát annyira hajtotta, hogy mán azt látta, hogy utóéri. Akkor eszibe jutott, hogy az öregasszon möjen kendőt adott neki és mit mondott, hogy mi csináljon vele. Akkor kivötte, és a lovát kétfelül megtörüte, és csakugyan még hétszörte futósabb lött a lova, mind vót. Akkor elhatta a vasórú bábát jó távul tüle.

Mönt árkon-bukron körösztü. De mán mögén kezd ráestelödni. Akkor lát messzirül egy kis gyertyavilágot. Igenyöst annak tartott.

Mikor odaért, a kapu kinyílt előtte; mikor pedig beért

rajta, a kapu röttön becsukódott. A vasórú bába is mönt utána, a kapunak nekiszaladt, nagyot röndült a kapu.

Az öregasszon lekiátott:

– Eredj, te sátán, a házamtul, mert ha kimék, vége az életödnek!

Itt osztán a vasórú bába el is távudzott a háztul. A fiatalembör pedig, mikor kipihente magát, útnak indult.

Adott neki az öregasszon – a Napnak az anyja – elsőbb egy piros almát. Aszonta neki:

– Hogyha bajod lösz, e jó lösz segítségödre! – A zse-bibe tötte.

Osztán adott neki egy piros zsebkendőt, hogy mikor a lova kifárad, két ódalrul törülje mög, akkor hétszörte futósabb lösz, mint amijen vót. Adott neki egy pácát is:

– Evvel csinász egy várat. Ha evvel körülkerekítöd magad, lösz egy vár.

Mögköszönte az öregasszonnak a jóságát, útnak indult.

Mikor möglátta a vasórú bába, hogy a fiatalembör ki-gyütt az öregasszontul, mingyá elkezdte hajtani. Annyira hajtotta, hogy mán asz láti, hogy utóéri. Akkor az eszibe jutott, hogy az öregasszon mijen kendőt adott neki és mit mondott, hogy mi csináljon vele.

Kivötte a zsebibül a kendőt, és a lovát kétfelül megtö-rülte. Csakugyan hétszörte futósabb lött a lova, mind vót. Akkor osztán elhatta a vasórú bábát jó távul.

Mönt árkon-bokron köröszkül. Mögén kezd ráestelön-ni. Lát messzirül egy kis gyertyavilágot, igényöst annak tartott, ahogy csak bírt, nyargalt. Mikor a kapuhon ért, beugratott a kapun – mert még a kapu se nyílt ki előtte, ojan sebösen mönt.

A vasórú bába nekiszaladt a kapunak. Nagyot röndüt a kapu, az öregasszon lekiátott:

– Eredj, sátán, a házamtul, mer ha kimék, vége az életödnek! – A vasórú bába osztán el is távudzott a háztul.

A fiatalembör itt is beköszönt szépen. Jó is fogadta az öregasszon – a Szélnek az anyja. Az is adot neki almát, kék kendőt, mög adott egy pácát:

– Ha evvel valamire rávágysz, oszt mondog: lögyön ez palota! palotává válik. Ha rávágysz, oszt mondog: lögyön ez alma! – almáé válik, és vihetöd magaddal!

Avval mögköszönte az öregasszonnak a jóságát. Útnak indult.

Kezd este lönni, de nem lát sehun se sömmi világosságot se. Akkor leszállt a lovárul, avval az első pácával kerekítött en nagy karikát. Ennek a hejin, amöre kerekítött, ojan szép vasrostél és ojan erős lött, hogy oda sömmi gonosz közel se möhetött. Annak a közepin kerekítött a harmadik pácával egy kisebb karikát, ottan mög ojan szép palota lött, hogy se azelőtt, se azután ojat még nem látott. Azután szép istállója is lött, oda bekötötte a lovát, ű pedig bemönt a szép palotába. Ott látott egy asztalt mög terítve a legfinomabb étellel, itallal. Övött. Mikó mögvacsorált, az asztal szépen magátul összecsucódott.

Mikor bemönt a másik szobába, ott mög egy nagyon szép nyílós vaságy mög vót vetve. Ű oda lefeküdt, me nagyon el vót fáradva. Azt a három almát mög kirakta a zsebibül, és ű úgy elaludt, hogy röggelig föl se ébredt.

Röggel, mikó fölébredt, abbul a három almából három szilíd kutya lött. Mind a három ojan hű hozzá, hogy beszélnének, ha tunnának.

Avval kimén az istállóba. Elővötte azt a kék zsebkendőt, avval pucolta mög a lovát. Akkor mindönfélét röndbe tött.

Akkor a vesszővel rávágott a kastélra, akit a Szélnek

az anyjátul kapott. A kastélbul nagyon szép piros alma lőtt. A kutyák kívül maradtak. Fölült a lovára, körülkerekítette a rostélt, a rostél emult. Útnak indult.

Mén mögén hetedhét ország ellen, de a vasórú bába lesi, mikó indul ki a vasrostélbul. Mögén elkezdni hajtani. Hajtja, hajtja, annyira hajtja, hogy látja, hogy a lova mögén kezd elfáranni. Mögén kivötte a kík zsebkendőjét, törülgette a lovát vele. A lova ojan pihent vót, mintha kipihte vóna magát, és mögitatta vóna. Avval mög hét-szörte futósabb lőtt, mint azelőtt vót; mén ám árkon-bukron köröszkül.

Egyszer csak kezd ráalkonyodni. Akkor látja messzirül: nagyon kis gyertyavilág világít ki messzirül az erdőből. Igenyöst annak tartott; a három kutya pedig szalad vele.

Mikor odaér a kis házhon – az vót a vasórú bába anyjának a háza – odaköszön:

– Jó estét adjon Isten, öreganyám!

– Adjon Isten neked is! Jó jártá, hogy úgy mondtad: öreganyám, másképp vége lőtt vóna az életödnek. Hun jársz, hun kelsz, mikor még a szárnyas állat se járhat itten?

– Járok, kelök, hajt a nyomorúság – mondja a fiatal-embör. – Odaigért az apám még akkó, nem is tudta: vagyok-e a világon vagy nem. És most az elöl bujdosok.

– No, jó van, gyere be! Úlj ide az asztalhon!

A kutyája pedig, a Világneheze, igenyöst bemönt, csak feküdt az asztal alá.

Aszongya neki az öregasszon:

– Ó, fiam, hogy szívelöd mög ezt a kutyát az asztal alatt? Mé nem hajtod ki?

– Nem bánt ez sönkit, hogy ez itt van!

Mert a vasórú bába bebujt az asztal alá, még ű [a fia-

talembor] odaki beszélgetött; a kutya pedig ráfeküdt. Azé mondta neki a vasórú bába öreganyja, hogy: hajts ki, ottan az ő fia [a vasorrú bába] maj el biri fődelni. De ő itt a kutyát csak nem hajtotta ki.

Azután mikor az öreg ördögös vénasszon mögvetötte az ágyat, hogy feküdjenek le, akkor a fia nagy nehezen kigyűtt az asztal alul, és bebujt az alá az ágy alá, amölikbe a fiatalembör feküdt. Itt a vasórú bába mög se mozdulhattott a kutya alatt, nem bírta a fiatalembört efődelni. Avval az öregasszon kikűdte másnap vadászni.

Mikor kimönt vadászni, a vasórú bába összebeszält az anyjával, hogy [a vasorrú bába] a küszöb alá fekszik. Ha maj gyün haza [a fiatalembor], maj ott efődeli.

Úgy is tötték: a vasórú bába alámönt a küszöb alá. De a kutya, amöre a gazdája mönt, mindönütt előtte mönt. Mikor hazaértek, igényössen ráfeküdt a küszöbre.

Mikor möglátta a vasórú bába anyja, hogy ráfeküdt a küszöbre, ezön nagyon haragudott, de nem mutatta azér a fiatalembörnek. Csak asz mondta néki:

– Mé nem hajtod, fiam, ezt a kutyát el a küszöbrül? Nem löhet tüle ki-bejárni!

– Ne féljön tüle, nem bánt e sönkit, csak hágjon rá! Mit lustakodik ottan.

Azt az öregasszon elkészítötte a vacsorát. Leültek az asztalhon önni. A kutya mög az asztal alá feküdt. Ezé az öregasszon roppant haragszik, de nem meri a fiatalembörnek mutatni, hogy hátha elmén innet, oszt nem birik kézre keríteni. Csak asz mondta:

– Ó fiam, én nem tudom, te mijen embör löhetsz, hogy ezt a kutyát mindég szeretöd úgy körülötöd?

Mögén mögágyalt. A kutya mögén az ágy alá feküdt.

Oszt mán mögén nem szerette, de nem szólt sömmit, csak magába mondta:

– Mögállj! Maj hónap, majd elbánok veled!

Röggel mögén kiküdte vadászni. Összebeszéltek a fiával, hogy: eresszünk ojan hidegöt, hogy a madár lefagyjon szálltából! Azután eresztöttek ojan hidegöt, hogy a madár lefagyott szálltából.

Mikor hideg lött, a fiatalembör sietött hazafelé. Itt mög az ördöngös vénasszon gyútott a konyha közepire egy nagy fatüzet, és a vasórú bába abba belebujt, hogy ha gyün haza, igényösen mén a tűzhön melegönni, oszt majd beleránti.

Itten a kutya mög mindég a gazdája előtt mönt. Akkor is a kutya igényöst mönt a konyhába, és feküdt bele a tűzbe.

Az öregasszon mögén ráripakszik a fiatalembörre:

– Minek engedöd, hogy belefeküdjön a tűzbe mögén?

– Nem baj! Ha süti az ódalát, maj kigyün. Minek eresztött ken ijen hidegöt?

Az öregasszon mögén mikor möglött a vacsora, mögágyalódott. A kutya mögén csak odafeküdt az ágy alá. Ezé az öregasszon nagyon haragudott. Itt a fiatalembör is észrevötte, hogy az öregasszon haragszik, és valamibe sántikál.

Másnap mögén aszonta:

– Mönjön ki vadászni, és a kutyákat hagyja itthun!

Elsőbb nem akarta itthun hanni, de az öregasszon addig beszélt, hogy csak itthun hagyta a kutyáit. Mikor kimönt vadászni, az ördöngös vénasszon a fiával berekesztötték a kutyákat egy külömös szobába három vasajton körösz-tül.

Kimönt a vasórú bába a fiatalembör után. Látja a fiatalembör, hogy gyün a vasórú bába, de nincsenek kutyák. De nincsenek kint a vesszők se! Itt osztán elkezdte híni őket:

– Világneheze, Világnagyhallója, Világlegfutosabbja! Gyertök ide, mer bajom van!

A Világnagyhalló möghallotta, mihánt szólt a gazdája. Aszongya ennek a kettőnek:

– Jaj! – aszongya – a gazdánk bajba van, gyerünk hama! De hogy mönjünk ki?

Itt oszt a Világneheze nekidűt az ajtónak, és az ajtó kidűlt félfástul. Osztán nekiszaladt a másik ajtónak, az is kidűlt félfástul. Nekiszaladt a harmadiknak is, az is kipattant. Osztán a Világfutosabbja mingyá ott termött.

Ahogy a gazdájuk fönn vót egy fán – fára mönekült a vasórú bába elül – mikor főmönt, a vasórú bába dűtötte ki a fát vele. A kutya mög elkezdte csipkonni, így oszt a vasórú bába nem bírt dógozni a fával, hogy kidűtse.

Akkor hamardossan odaért a Világnagyhallója, ez is elkezdte háturul harapdálni. Ez alatt az üdő alatt odaéerközött a Világneheze is. Nekimöntek háromon, háromfelé szaggatták.

Igy szabadult mög a vasórú bábátul. Akkor tudta mög, hogy az ördögös vénasszon a vasórú bábának az anyja.

Mikor bemönt, a kutyákkal szétszödette az anyját is, ú pedig körülnezött az öregasszon lakásába, mer vót benne kilencvenkilenc szoba. Vótak ojan szobák, hogy teli vót arannyal, a másik mög ezüsttel, a harmadik gyémánttal! A kilencvenkilencedik szobába mikor bemönt, ott pedig azok a lelkök vótak, akiket a vasórú bába elrabolt. Azok a lelkök vótak kilencvenkilencen, azok mindnyájan azon

könyörögtek, hogy eressze ki őket szabadon! Szabadon eresztötte.

Az öregasszón várát végigvágta a pácával, abbul is egy kis piros alma lött. A zsebibe tötte. Főnyergölte a lovát, útnak indult hazafelé.

Mire hazakerült, ebbe belekerültek több évek. Mán akkor az apja mög az anyja mög vót halva, csak a felesége egyedül élt. Mikor osztán beköszönt, a felesége mög se üsmerte. Aszongya a feleséginek, hogy kaphatna-e itten szállást?

– Én szállást adhatnék, eltérne, mer magam vagyok. Azé nem adhatok szállást, mer az uramtul elmaradtam még akkor, mikor mögesküdtem, és én azúta mindég az uramat gyászolom.

– No, ha azt gyászolod, ne gyászold tovább, mer itt-hun vagyok!

De a felesége nem hitte. Hanem űneki vót arangyűrűje, bele vót a neve írva. Akkor asz mondta:

– Ha engöm nem ismersz, ismeröd-e ezt a gyűrűt, vagy valamikor láttad-e?

Az asszon, amint ránézött a gyűrűre, maj félhalva vót örömbibe. Egymás nyakába borútak, úgy csókolták egymást.

Ezután a kutyák odamöntek a gazdájukhon:

– No, édös gazdánk, mink mögmöntöttünk mindön bajtul idáig, té s mönts mög minket az örökös elátkozástul! Fődeljél el bennünket, mer ha te el nem fődelsz, kéntelenök vagyunk mink tégöd elfődelni!

Ez alatt az üdő alatt a fiatalembörnek a háza nagyon összerombolódott, míg ű odajárt; a házat is mög köllött csinálni.

A kutyákat aztán efődelte és elásta.

Kivőtte a szép piros almát a zsebiből, azt a vesszővel mögvágta, és en nagyon szép kastél lött belüle. Abba möntek osztán lakni.

Most is ott élnek, ha mög nem haltak.

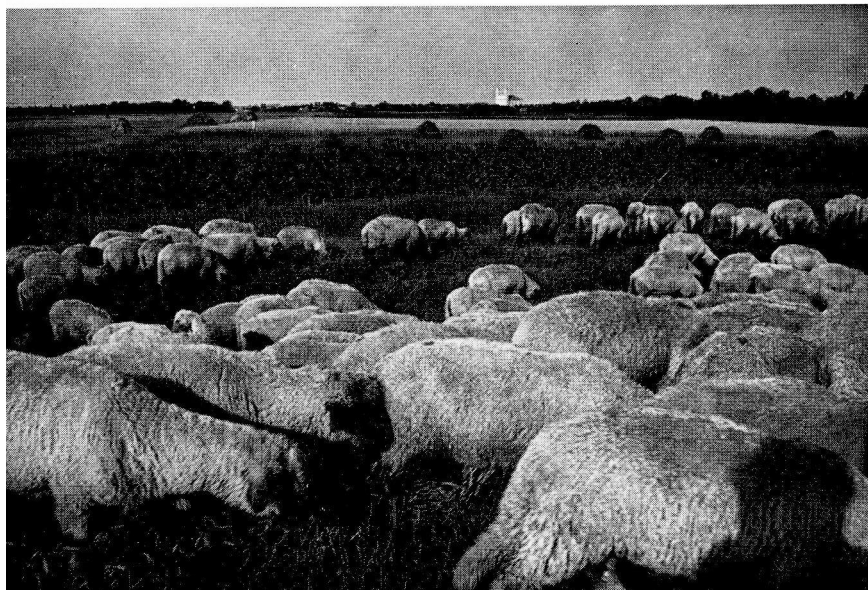

3
4

5
6

8. A KANALASTÓT

Hun vót, hun nem vót, hetedhét ország ellen vót egy kanalastót. Mindég azon sipánkodott a feleségivel, hogy únekik mé nincs családjuk?

Egyször osztán, hogy kimönt az erdőbe kanálnak való fáé, mikor hazamönt, a felesége leszaporodott. Mikor látta, hogy a felesége leszaporodott, nagyon mögörült, hogy van egy család. Le akart ülni. Asz mondta neki a bábasszon:

– Ne üljön oda, mer ott gyerök van!

Máshuvá akart ülni, aszonta a bábasszon:

– Ne üljön kend oda, mer ott is gyerök van!

Mikor a harmadik hejre akart ülni, aszonta neki a bábasszon:

– Ne üljön oda, mer ott is gyerök van.

Igy mondta neki a bábasszon, mikor a negyedik, ötödik hejre akart ülni. Így mondta neki tizenkétszörig. Mikor tizenkettedször mondta neki a bábasszon, hogy:

– Ne üljön oda, mer ott is gyerök van! – a kanalastót annyira mögijedt, hogy elszaladt az erdőbe.

Itt osztán a szögén asszon nevelgette az egész családot, mer a kanalastót elszaladt az erdőbe. Mikor az anyjuk a gyermeköket akkorára főnevelgette, hogy iskolába jártak, nagyon rosszak vótak a gyermekök, mer apa nélkü nevelődtek.

Egyször osztán mönt egy öreg zsidó az uccán. Tollat

és bűrt vitt a hátán. Űk oszt elkezdtek az öreg zsidót hajigálni, csúfolni. Ere ezt felelte az öreg zsidó:

– Jobb vóna, ha elmönnétök, mögkeresnétök apátokat, azt a kanalastót az erdőbe! Nemhiába apa nélkü neve-
lődtök, de mindönkit kicsúfoltok, hajigáltok!

A gyerekek mindjáz hazaszaladtak. Kérdőzik anyjukat:

– Ugyan, édosanyám! Vót nekünk valamikor édos-
apánk?

– Vót ám, fiaim – mondja az anyjuk. – De mikor szü-
lettetök – hogy ijen sokan vattok –, annyira mögijedt,
hogy eszaladt az erdőbe. Azúta még hírit se hallottam.

– No, édosanyám, süssön ken rétest, főzzön ken le-
vest, főzzön ken paprikást! Mink mög majd csináltatunk
egy csizmát. Ojat, akibe mind a két lába belemén!

Mög vittek egy icce bort. Kivitték az erdőbe. Mög-
keresték azt a helet, ahun az apjuk tanyázott. Addig
őgyelögtek, hogy rátanátak egy gyalogútra, aki odavitt egy
lukhon, aki egy odvas fába bevitt. Oda betötték a csizmát.
Oszt töttek a csizmába szurkot, hogy beleragadjon a lába,
ha beletöszö a lábát.

Itt osztán úgy nézték, hogy az édosapjuk tanyáz ottan,
oszt letötték elsőbb is a levest, aztán a paprikást, azután
a rétest, úgy osztán a bort.

Mikor az apjuk mönt este haza a tanyájára, möglátta,
hogy ott van egy tányér leves. Aszongya:

– Ej, de régön nem öttem mán ijét is! Ugyan hunnan
gyütt ez ide?

Akkor odaért a paprikáshon. Aszongya:

– Ej, de régön nem öttem mán ijét is! Ugyan hunnan
gyütt ez ide?

Akkor odaért a réteshön. Aszongya:

– Ej, de régön nem öttem mán ijét is! Ugyan, hunnan gyüött ez ide?

Akkor odaért a borhon. Aszongya:

– Ej, de régön nem ittam mán ijét is! Ugyan hunnan gyüött ez ide?

Bemönt az ű lakásába, möglátta a csizmát. Aszongya:

– Ej, hunnan keverödött ez a csizma ide? De jó vóna, ha párja vóna! De nem baj. Jó lösz ez éccakára; úgy látom, mind a két lábam beletér.

Bele is gyugta mind a két lábát, hogy maj mögnézi, hogy biri főhúzni? Mikor belegyugta mind a két lábát, a gyerökök odaszaladtak, mögfogták, osztán hazavezették.

Otthun mögkötözték egypár napig, hogy el ne szaladjon. Mingyá borbét híttak, oszt mögborotválták mög mögnyírták, mer nagy vót a haja mög a szakállá.

Pár napnak utánna az embör mögvidámodott, hogy mijen sok szép családjuk van. Mikor mögszokott, szabadon eresztötték.

A gyerökök odaértek, hogy házasandók löttek. Asz mondták az apjuknak, hogy vasbocskort csináltasson, mög vasbotot:

– Mindaddig mönjék ken még ojan asszont nem tanál, akinek egy hassal tizenkét lánya* nem születött!

Az embör mönt hetedhét ország ellen. Mán a bocskora is szakadásfélbe vót, a botja is jó kopott vót mán akkor, rátanát csakugyan ojan asszonra, akinek egy hassal tizenkét lánya lött.

Akkor az embör mögindult hazafelé. Mikor hazaért, a bocskora is elszakadt, a botja is elkopott. Aszonta a fiainak:

*'ikrek' (K.)

– No fiaim, tanátam mán ojan asszont, akinek egy hassal tizenkét lánya lőtt!

A gyereköknél mögvót a nagy öröm. Mingyá ki-möntek, és hazahajtották a ménöst.

A legkisebb mögálmodta, hogy a kaput csukják be, mikor a ménöst hajtják be, és a ménöst a kapu tetején hajtsák be! Az udvar közepin egy fatüzet gyútsanak, oszt amölik ló odamén a tüzet önni, ű azt nyergölje fő!

De a többi ezt nem tudta, hogy a legkisebb fiú mit álmodott.

Mikor a ménös bemönt, a legrosszabb ló odamönt a tűzhön, oszt úgy ötte a tüzet, parazsat, mint a többi ló a szénát.

Röggel, mikó fölnyergölték a lovakat, hát ű lehozta az apjának azt a régi rossz nyergit mög a kardját, avval készült útnak. A többi pedig mind a legszöbbs lovat válogatta ki – ű azt a rossz lovat nyergölte fő. A többi mind új nyergöt, új kardokat vásároltak, és úgy készültek útra a tesvérjei.

Mondták neki:

– Minek gyüssz te ezön a rossz lovon? A rossz szerszámot minek hozod? Szégyöllünk veled mönni!

Még csúfolták is, hogy valahogy otthun hanná ezt a rossz lovat. De ű nem bánta, akarmit beszéltek, ű csak asz szerette.

Mikor oszt möntek, elhatták a legkisebb fiút úgy, hogy nem is látták.

Akkor mögrázkódott a lova: mingyá ott termött egy nagyon szép aranszörű paripa, új kantár és egy szép aranszörű nyerög is.

Asz kérözte a lova:

– No, édös gazdám, hogy mönjünk: mint a szél, vagy a gondolat?

– Úgy mönjünk, hogy se tebenned kárt ne tögyél, se énbennem!

El is mönt úgy, hogy amazokat elhatták úgy, hogy nem is tudták, hogy mőre vannak.

Egyször oszt odaértek egy sárpatakhon. Itt mögálltak. Az aranszörű paripa mögrázkódott, és csak ojan ló lött belüle, mind azelőtt vót.

Itt osztán nagy sokára utóérték a tesvérjei, és azon tünőködtek, hogy gyühetött ez ijen előre? Mikor odaértek, asz kérdözték:

– Hogy kerüté el avval a rossz lóval?

– Hogy? Nem tudjátok az útját! Ere körösztlvágтам. Mondtam ugye, ne hagyjatok el!

Azok möntek sebössen, ű mög mögén csak emaradt úgy, hogy nem látták.

Akkó mögén mögrázkódott, lött belüle aranszörű paripa. Szinte rávaló szép szerszám, rávaló nyerög mög a kantár. Aszongya:

– No, édös gazdám, hogy mönjenek: mint a szél, vagy mint a gondolat?

– Úgy mönjünk, hogy se tebenned kárt ne tögyél, se énbennem!

Mögindultak úgy, mint a szél; ekerüte űket messzire. Mikor közel értek az ördöngös vénasszon határjáhon, mögén mögrázkódott az aranszörű paripa, elváltózott ugyanojan rossz lónak, mint azelőtt vót. Alig birt mönni.

A tesvérjei mögén möglátták, hogy ahun van, ballag előttük a!

– Nézzétök mán – mondja az egyik –, János mögén ahun van a! Hogy kerülhetött mögén oda?

Mikor odaértek a tesvérjei Jánoshon, asz kérdözték:

– Hogy kerüté el avval a rossz lóval?

– Hogy? Nem mögmondtam mán, hogy nem tudjátok az útját! Mondtam: ne hagyjatok el! Hanem mos mán ne siessetök, mer ez annak az asszonnak a határja, akinek egy hassal tizenkét lánya vót. Osztán, ha elhattok – aszongya – tik nem tizenketten vattok, csak tizenegyen!

Möntek együtt a tizenketten mind. Azelőtt mögbeszélte Jánosnak a lova: ű ha maj éccaka kapál, [János] mönjön ki!

Mikor odaértek, beköszöntöttek:

– Jó estét, öreganyám!

Aszongya az ördögös vénasszon:

– Adjon Isten! Hun jártok, hun keltök, mikor ere még a madár se jár!

– Járunk, kelünk, mert hajt a nyomorúság. Házasonni indultunk, de mink ojan asszont keresünk, akinek egy hassal tizenkét lánya van! Hallottuk, kennek van.

– Neköm van, fiaim. Hanem gyertök be! Kössétök be a lovatokat az istállóba, azután pedig gyertök be a szobába!

A fiúk úgy is töttek. Mikor bemöntek a szobába, az öregasszon vacsorát adott nekik, és mindegyiket külön ágyra lefektette.

Mikor elaludtak, kapált ám a Jánosnak a lova az istállóba! Kimén oszt János:

– Mi bajod, édös lovam?

– Nem ögyéb, csak röttön kössé át az ördögös vénasszon lovai hejire mindnyájunkat, azokat pedig kösd ide a mi hejünkre!

János oszt úgy is csinálta. Avval bemönt, lefeküdt.

Kimén az ördögös vénasszon. Sütétbe nem is nézte, hogy azok az ő lovai, edarabóta mindön lónak a lábát térgybe. Avval bemönt az ördögös vénasszon, ő is lefeküdt.

Egyször mögén kapál ám a János lova. Kimén János, asz kérdözi:

– Mi bajod, édös lovam?

– Nem ögyéb, hanem a tizenegy testvéröd kalapját a lányok fejihön rakd, mög a tied is tödd oda! A kendőket pedig rakd a testvéreid fejihön!

János úgy is tötte.

Egyször osztán főkelt az ördögös vénasszon; azt nézte, hun a kalap? Eldarabolta a lányok nyakát. A legkisebbet möghatta hírmondónak. Asz gondolta, hogy a fiúk nyakát darabolja. De a lányok nem igaz lányok vótak: söprübül, nyútófábül*, szöszbül** meg sulokbul*** készította őket.

Mögén kapál a ló, János mögén kimönt. Asz kérdözte:

– Mi bajod, édös lovam?

– Nem ögyéb, hanem rögtön kötsd föl a testvéreidet, oszt gyerünk, még az ördögös vénasszon fő nem ébred!

János bemönt. Főkötötte őket, főnyergöltek. Sebössen möntek ki az ország határjából.

Mikor kiértek az ördögös vénasszon határjából, akkor ébredt föl az ördögös vénasszon. Mikor szétnézött, akkor látta, hogy nem a fiúk nyakát darabolta el. Mingyá főnyergölte a piszkafát, utánuk nyargalt. De mán akkor nem

* gyúródeszkán e rúddal nyújtják a téstát

** kenderszál, ebből készül a fonal

*** nyeles, lapátforma fa; fehérmű mosásakor, mángolásakor (simításakor) használták

vót az ördögös vénasszonnak hatalma, mer kiértek a határjából.

Mikor kiértek, aszongya János a tesvérjeinek:

– No, testvérök! Egy asszon vót, akinek tizenkét lánya vót egy hassal, ahhon se vót szöröncsénk. Hanem mos mán mönjon ki-ki mőre tud, és szörözzön magának, ki mőre tanál!

Elbúcsúzott a tizenegy testvérjétől, útnak indúlt. A tizenegy testvére pedig hazamönt a szülőihön. Ott elsorolták, hogy jártak, és hogy a legkisebb testvérjük elmönt szöröncsét tróbálni.

Ahogy mén János hetedhét ország ellen, ráparancsolt a lova, hogy se ne tudjon, se ne lásson sömmit! Ahogy möntek, mögfeledkezett magáru. Möglátott egy hajszálat. Aszongya:

– Ehen egy aranhajszál!

Akkor monda neki a lova:

– Ugye mondtam, hogy se ne tudj, se ne lás sömmit! De mos mán mindegy, eredj oszt vödd föl! Majd mögsiratod eztet!

Leszállt János a lórú és fővötte. Avval möntek tovább. Akkor mögén efeledközött magáru, möglátott egy aran kácsatollat. Aszongya:

– Nézd-e, kedves lovam, möjen szép arantoll!

Aszongya neki a lova:

– Mondtam, ugye, hogy se ne tudj, se ne lás sömmit! De mos mán mindegy. Eredj, oszt vödd föl! Majd mögsiratod eztet!

Leszállt János a lórú, fővötte az aran kácsatollat. Avval ballagtak tovább.

Möglátott János mögén egy aranpatkót. Mögén mögfelejt között magáru, aszongya:

– Nézd, kedves lovam, möjen szép aranpatkó!

Aszongya a lova:

– Mondtam ugye, hogy se ne tudj, se ne láss sömmit, de mos mán mindegy. Eredj, oszt vödd föl. Majd mögsiratod eztet!

De itt Jánosnak efogyott a kinyere. Így gondolta magába: jó lössz valahuvá beszegődni cselédnek, hogy lögyön aprópénze.

Beért egy városba. Abba a városba lakott egy nagyórú barát, akinek akkora óra vót, hogy az órátul csúnya vót ránézni.

Bemönt János, mögkérődzni, hogy köll-e valami cseléd? De a lova ráparancsolt, hogy úgy álljon be, hogy neki is van lova, oszt ezt is odaviheti. A barát nem bánta, csak-hogy cselédöt kapott; mert cselédöt nem birt kapni oda, nem állta a cseléd. Azt is kialkudta, hogy külömös istállót adjon, ahuvá a lovát bevigye! Mindönt mögengedött a barát, amit csak kért János.

Avval oszt János bekötötte egy külömös istállóba. Kiválogatták neki a legrosszabb lovakat, mivelhogy ű vót a legújabb kocsis.

Alig vót János egypár napig ott, azon csudálkoztak, hogy János ojan szépen főhízalta a lovakat, hogy öröm vót ránézni. Mög azon csudálkoztak, hogy Jánosnak nem köll világbeli*.

Egyször osztán kilesték, hogy János mivel világít? Akkor látták, hogy Jánosnak mönnyi arantárgya van! Jelöntést töttek a régi kocsisai a nagyórú barátnak.

A nagyórú barát röttön hivati Jánost be. Aszongya neki:

* világítás

– Hallom, János, neköd möjen szép aranhszálad van!
De itt a János nem is akarta vállalni, de asz mondta a barát:

– Ne tagadd, János, mer úgyis tudom, hogy van. Hanem ha neköm el nem hozod azt az aranhajú lánt, akinek a hajából való ez az egy szál, vége az életödnek!

János kimönt, ráborút a lovára, oszt rítt, hogy a ló tiszta víz lött a könnyitül. Egyször mán nem állhatta a lova, azt kérdezte:

– Mi bajod, édös gazdám?

– Nem ögyéb, hanem asz parancsolta a nagyórú barát, hogyha e nem hozom azt a lánt, akinek a hajából való az aranhszál, vége az életömnek!

Akkor mondta a ló:

– Ugye mondtam, hogy se ne tudj, se ne láss semmit, hogy maj mögsiratod! Hanem mos mán mindegy, tödd a vakarót, kefét a tarisznyába, nyergelj fő, oszt gyerünk!

Útnak indultak, möntek. Mikor odaértek az ördögös vénasszon határja szélihön, János leszállt a lórú, mer a lova mondta neki:

– Szállj le rúlam, osztán én maj körösztülbuksengölök* a fejemön, lösz belülem egy bunkósbót. Te mög maj lösző öreg ősz kúdús. Mikor odaérünk, akkor maj te imádkozol. Az ördögös vénasszon ád alamizsnát, mög a lányát leküdi a pincébe egy icce** boré. De a lán nem biri mögcsapolni a hordót főgyün és mondja az anyjának, hogy ú nem biri a hordót mögcsapolni. Én – aszongya – majd elváltócok lónak vissza, te pedig szinte fiatal vitéznek, és

* bukfencet vet

** régi úrmérték = 8 dl

még maj az ördögös vénasszon kínlódik lenn a hordóval, addig te kapd el a lánt, ülj a tetejembe vele és gyerünk!

Mikor János leszállt a lováról, a ló a fején körösztülbuksengölt, lött belüle bunkósbót. Jánosbul mög öreg ősz kúdús. Mikor bemönt, elkezdött imádkozni János.

Az ördögös vénasszon osztán csakugyan lekúdte a lányát a pincébe boré. De a lán nem bírta a hordót mög-csapolni.

Úgy oszt az ördögös vénasszon mönt le a pincébe, a lán mög fönt maradt. Akkor a Jánosbul fiatal vitéz lött, a bunkósbótbul csak ojan ló, mint azelőtt vót. János oszt elkapta a lánt, fölült vele a lóra, enyargaltak.

Mikor az ördögös vénasszon fölgyün, akkor látja, hogy nincsen az öreg ősz kúdús, nincsen a lánya se. Az ördögös vénasszon kapta a piszkafát, mögnyergelte, és elmönt utánuk.

Egyszer aszongya a ló:

– Nézz vissza, édös gazdám! Nagyon ég a jobb farom.

János visszatekintött. Aszongya:

– Jaj, Istenöm, gyün utánunk es sütét fölhő!

Aszongya ere a ló:

– No, hát csak vesd hátra a vakarót!

Hátrahajtotta a vakarót – ojan sűrű erdő lött belüle, mind a vakaró. Még ezön az ördögös vénasszon váncorgott, addig János jó ehaladt.

Akkor mögén egyszer aszongya a ló:

– Nézz vissza, édös gazdám! Néköm nagyon ég a bal farom.

Hátratekintött, aszongya:

– Jaj, Istenöm, gyün utánunk egy sütét fölhő, de mán mingyá utolér!

– No, hát csak hamar vödd ki a kezét a tarisznýából, és vedd hátra!

Hátravetötte. Ojan sűrű erdő lött, mind a kezének a szőre. Mire ezön az ördöngös vénasszon átváncorgott, János beért a nagyórú barátnak a határjába. Akkor osztán nem vót hatalma az ördöngös vénasszonnak, mind összetípázta az egész haját.

Itt oszt az ördöngös vénasszon visszamönt, János pedig bevitte a barátnak a leánt.

Azt mondja a nagyórú barát a lánnak:

– Nohát, édos szívem, szép szerelmem, én a tied, te az enyim, mos mán lögyünk egymásé!

– Hohó, vén kutya! – mondja a lán. – Maj ha János elhozi azt az arankácsát, amölikbül való ez a toll!

Akkor behívatta a nagyórú barát Jánost. Aszongya:

– No, János, ha el nem hozod azt a kácsát, amölikbül való az a toll, akkó vége az életödnek!

Itt oszt János nagyon mögijedt, hogy hun van az az arankácsa, akibül való az a toll. As se tudja, hogy le van-e vagy föl? Kimönt és ráborult a lovára, és ott sírt.

A lova mikó tiszta víz a János könyvitül, nem állhati, mögkérdözi:

– Mi bajod, édos gazdám?

Akkó mondja:

– Nem ögyéb, asz mondta a nagyórú barát, hogyha c nem hozom azt az arankácsát, amölikbül való az az aran-toll, akkor vége az életömnek!

– Mondtam ugye – aszongya a ló –, hogy se ne tudj, se ne láss semmit, hogy maj mögsiratod? Hanem mos mán mindegy, tödd a vakarót mög a kezét a tarisznýába, úlj föl, oszt gyerünk!

Mikor mönnek ed darabon, aszongya a ló:

– Tudod-e mán, mos hova mögyünk?

Aszongya:

– Nem tudom.

– Hát oda mögyünk, ahunnat eloptuk az aranhajú lánt. Ott van a kerbe egy nagy diófa, azon szokott az aran-kácsa hálni. De csak éccaka tizenkét órákor szokott hazagyünni. Éfél után két óráig van itthun. Hanem az ördögös vénasszon ezt nagyon őrzi, mer még a kácsa itthun van, mindig ojan világosság van a kerbe, mind mikor legszöbben süt a nap. Hanem ha odaérünk közel, én elváltódzok szőlőkapáé, te mög öreg szőlőkapásé. Hanem ott az ördögös vénasszon maj akar neköd anni az épület alatt esz szobát, hogy abba lakjál. De te ne vállald! Csak asz mondd az ördögös vénasszonnak, hogy te nem szoktad, mer te mindig a kerbe szoktá gunyhóba lakni. Oszta odamögyünk, akármijen kis bért kinál, avval te ne törődj, csak egyezzel mög vele. Ha möglösz az egyezség mingyá fogjál hozzá a kerbe egy szőlőgunyhót csinálni. Nem baj az, ha nem lösz is kész!

Mikor odaértek, János leszállt a lórul. A ló körösztülbukott a fején, lött belüle szőlőkapa; Jánosbul pedig lött szőlőkapás. Mikor odaértek, délután egy óra tájba vót az üdő. Odaköszön a János:

– Jó napot adjon Isten, gazdasszon! Nem köllene magának valami szőlőkapás?

– De igön, éppen mos köllene.

– No, hát akkó én beállok, ha mögfogad.

Aszongya az ördögös vénasszon:

– Ért maga a szőlőmunkáhon?

– Hogyne értenék, mikor abba nevelödtem fő! – mondja János. Hamar összeegyeztek.

Avval az ördögös vénasszon kimutatta Jánosnak, hogy mölik lősz a lakása, de a János nem fogadta el. Aszongya János:

– Én még ijét nem is hallottam, hogy a kapás palotába lakjon! Hanem hatvan esztendő óta mindég a szőlőgunyhóba laktam.

– De hát itten nem lakhat, mer itten nincsen szőlőgunyhó!

Aszongya János:

– A, nem sokáig tart azt csinálni, maj mögcsinálok én!

Ennek az ördögös vénasszon mögörült: mije ügyes szőlőkapása lősz neki.

János oszt elkezdte a szőlőgunyhót csinálni. Nem nagyon lőtt a gunyhó kész, mer János nem is nagyon iparkodott, hogy elkészíje. Az estét alig várta. Mikor osztán este lőtt, János a kis gunyhó elébe lefeküdt.

Az ördögös vénasszon mög vót nyugodva, nem féltötte a kácsát. Odaszámított, hogy mos jó szőlőkapása van neki. Rá se számított, hogy a kácsát köllene őrzeni.

János pedig, mikor egész bealkonyodott, mint ahogy mondta a lova:

– Hogyha besütétődött, mönj föl a fára, osz újjé a kácsafészök alá. Ha a kácsa hazaszáll, akkor csak röttön fogd mög!

Úgy tött osztán János. Éppen tizenkét órakor a kácsa hazaszállt. János röttön mögfogta, a fárul legyütt. A kapája elváltócott lónak. Avval János a hátára pattant, úgy vitte, mind a szél, az arankácsát.

Az ördögös vénasszon mögálmodta, hogy elveszött az arankácsája. A méj álombú fölébredt. Avval kigyütt. Láтта, hogy a kert nagy sűtétségbe van. Így gondolta az ördögös vénasszon:

– Azé van ijen sütéségbe, mer a kácsa nem gyütt még haza.

Mikor bemén, nízi az órát. Akkor láti, hogy egy óra is elmúlt. Avval az ördögös vénasszon mögén kimén. Hát láti, hogy nincs az öreg szőlőcsősz, de még a kácsa se!

Avval az ördögös vénasszon röttön főnyergöli a szénvonyót és utánna!

Ahogy mén utánna, aszongya a ló:

– Nézzél hátra, édös gazdám! Nagyon ég a jobb farom.

János hátranéz. Aszongya:

– Jaj, Istenöm, gyün utánunk egy sütét fölhö.

Aszongya a lova:

– Csak hamar, vödd ki a vakarót, és vesd hátra!

János kikapta a vakarót és hátravetötte. Ojan sűrű erdő lött belüle, mind a vakaró. Még a ördögös vénasszon átváncorgott, János addig jó ehaladt.

Mönnnek ed darabég, mögén szól a ló:

– Nézzél hátra, édös gazdám! Nagyon ég a bal farom.

János hátratekintött. Aszongya:

– Jaj, Istenöm, gyün utánunk egy sütét fölhö, de mán mingyá utolér!

– Nohát, csak hamar vödd ki a kefét a tarisznyából, és vesd hátra!

János hátravetötte. Ojan sűrű erdő lött belüle, mind a kefének a szőre. Mikor ezön az ördögös vénasszon átváncorgott, mán akkor János beért a nagyórú barát hátrájába. Mikor ezt az ördögös vénasszon möglátta, hogy mos mán nem éri Jánost, mérgibe úgy fölfujódott, hogy elfakadt.

Ezt mögláti a barát, hogy János beért az udvarba. Így szól az aranhajú lánhon:

– No, édös szívem, szép szerelmem, én a tied, te az enyim, mos mán lögyünk egymásé!

Aszongya a lán:

– Hohó, vén kutya! Hogyha elhozi János azt az arancsődört, akirül való ez az aranpatkó!

Itt oszt behívatta a nagyórú barát Jánost, aszongya:

– No, János, ha el nem hozod neköm azt az arancsődört, akirül való ez az aranpatkó, vége az életödnek!

Itt oszt János nagyon mögijedt, hogy hun van az az arancsödör? As se tudja: le-e vagy föl? Kimönt és ráborult a lovára, sírt.

A lova mikó mán tiszta víz vót a János könyvitül, nem állhatta, hogy mög ne kérdözze:

– Mi bajod, édös gazdám?

Akkó mondja János:

– Nem ögyéb, asz mondta a nagyórú barát, ha e nem hozom azt az arancsődört, akirül való az az aranpatkó, akkor vége az életömnek!

– Mondtam ugye, hogy se ne tudj, se ne láss sömmit, hogy maj mögsíratod – a ló mondja. – Hanem mos mán mindegy. Hanem nyergölj föl, és tögyél föl egy ásót is a nyerög tetejire, mög a vakarót, kefét a tarisznyába, osztán gyerünk!

János osztán úgy is tött, ahogy a lova mondta.

Mikor mönnek ed darabon, aszongya a ló:

– Tudod-e, most huvá mögyünk?

Aszongya János:

– Nem tudom.

– Most elmögyünk a sóstengör szélire. Ottan majd ássál le a föld alá úgy, hogy csak az órom högye lögyön ki! Te pedig eredj föl egy fára, szögezd a mejjednek a kardodat! És majd én elnyerítöm kéccör magamat, majd át-

gyün az arancsódör. De mikor kéccör átgýün, nem tanál engömet mög, mindig visszamén. Mikor harmaccor elnyerítöm magamat, oszt átgýün, akkor majd kiugrok a föld alul, és majd összeveszünk. Ha én izzadok mög hamarabb, akkor csak dűlj bele a kardodba! Ha pedig a csődör izzad mög hamarabb, akkor csak ugorj le a fárul, űlj a tetejembe és gyerünk! Ne törődj a csődörrel, majd gyün az utánunk!

Úgy is vót. Mikor nyerített a János lova, a csődör átgýütt. Nem látta Jánosnak a lovát, visszamönt mind a kéccör. De mikor harmaccor elnyerítötte magát, oszt kiugrott a föld alul, akkor összevesztek. Addig veszeködtek, hogy eccör láti ám János, hogy az arancsódör csupa hab.

Leugrott János a fárul, és föl pattant a lova hátára. Mén most vele, mint a szél. De az arancsódör is mén ám vele!

Mikor osztán mögtudta az aranménös a sóstengör tulsó szélin, azok is átúsztak ám a sóstengörön, oszt utánuk.

Eccör mondja ám a ló Jánosnak:

– Nézzél vissza, édös gazdám! Nagyon ég a jobb farom.

Visszatekint János, mondja, hogy gyün utánuk az aranménös.

– No – aszongya – ne félj, csak vesd hátra a vakarót!

János kikapta a tarisznyából a vakarót, hátravetötte. Ojan sűrű erdő lött belüle, mind a vakaró. Még ezön az aranménös átváncorgott, addig János jó chaladt.

Mönnek ed darabég, eccő mögén mondja a ló: ‘

– Nézzél vissza, édös gazdám, nagyon ég a bal farom!

Visszatekint János, láti, hogy az aranménös közelget.

– No – aszongya a lova – ne félj! Csak vesd hátra a kefét!

Kikapi János a tarisznyából a kefét, hátraveti. Ojan sűrű erdő lött belüle, mind a kefének a szőre. Mire ezön

az aranménös átváncorgott, János a nagyórú barát határjába vót. Úgy möntek, hogy még a kaput se értek rá kinyitni, hanem a János a kapu tetejin ugratott be. Mikor ezt möglátta a nagyórú barát, azt is möglátta, hogy az aranménös is ugrott be a kapu tetejin. De ott mán az aranménösnek nem vót ereje.

Itt osztán a nagyórú barát mén mingyá a lánnak mondani:

– Édös szívem, szép szerelmem, én a tied, te az enyim, mos mán lögyünk egymásé!

– Hohó, vén kutya! Hogyha János mögfeji az aranménöst!

A nagyórú barát mingyá behívatja Jánost, aszongya:

– No, ha mög nem fejd az aranménöst, vége az életödnek!

Itt János nagyon mögijedt. Hogy fejje mög ű az aranménöst, mikor tiszta tűzláng gyün a szájából? Kimönt és ráborult a lovára, ott sírt.

A lova mikó tiszta víz a János könyvitül, nem állhati, mögkérdözi:

– Mi bajod, édös gazdám?

– Nem ögyéb, asz mondta a nagyórú barát, hogy ha mög nem fejöm az aranménöst, vége az életömnek! Hogy fejjem mög, mikor tiszta tűzláng gyün a szájukbul?

– Nem baj! Mönj be, mon mög a nagyórú barátnak: mögfejöm, hogyha a lovadat beengedi az istállóba közéjük!

János oszt bemönt a nagyórú baráthon. Mondta, hogy mögfeji, ha az istállóba beengedi az ű lovát is az aranménös közél!

Aszonta a nagyórú barát:

– Jó van, de röttön fejd mög űket! És ott van a legnagyobb vaskád, abba öntözd a tejüket bele!

János, mikor mögfejt, bemén jelönteni, hogy mögfejte a ménöst. A nagyórú barát mingyá aszongya a lánnek:

– Édös szívem, szép szerelmem, én a tied, te az enyém, mos mán lögyünk egymásé! János mögfejte mán az aranménöst.

– Hohó, vén kutya! – aszongya a lán: – Majd ha János mögfürdik az aranménösnek a tejibe!

Itt oszt behívatta a nagyórú barát Jánost. Aszongya:

– No, János, ha mög nem fürdöl az aranménösnek a tejibe, vége az életödnek!

Itt oszt János mögijedt, hogy hogy fürdjön mög ű az aranménösnek a tejibe, mikor, ha belemén, összeég? Kimönt és ráborult a lovára, úgy sírt. Mán a lova tiszta víz vót a Jánosnak a könyvitül, de azér nem szólott neki.

Mikor mán Jánosnak a könyvibe állott, nagy sokára mögszólalt:

– Mi bajod, édös gazdám?

– Nem ögyéb, asz mondta a nagyórú barát: ha mög nem fürdök az aranménösnek a tejibe, vége az életömnek!

– Nem baj – mondja a lova. – Mönj be a nagyórú barát-hon, mondjad neki: mögfürdök a ménösnek a tejibe, de úgy, hogyha a lovamat odaengedi a kád mellé.

János mönt mingyá a nagyórú baráthon. Mondja neki, hogy ű mögfürdik az aranménösnek a tejibe, ha a lovát odaengedi a kád mellé. A nagyórú barát nem bánta mán, csak ha a János mögfürdik a tejbe.

János még be se mönt a kádba, a ló mán elkezdte a lán-got önni, és a jeget ereszteti a kádba, hogy mikor János belemönt a kádba, nem vót fóró.

János oszt mögfürdött a tejbe. Héccör szöbb lött, mind azelőtt vót. Ezt mikor a nagyórú barát möglátta, asz mondta Jánosnak:

– No, János, én is mögfürdök a tejbe. Hanem a lovad el ne vezesd a kádtul!

János oszt ott hatta a lovát. Még a nagyórá barát készült a fürdéhön, addig a János lova kiszítta a kádbul a jeget, és még mérgeőbb tűzzel okádt a kádat tele, mind a tej vót. Mikor a nagyórá barát elkészült a fürdéhön, beleugrott a tejbe, röttön szénné égött.

Mikor ezt a lán möglátta, lelketlen* szalad a kádhon, ugrik János nyakába, így szól neki:

– No, édos szívem, szép szerelmem! Ugyan sokat szenvedtél értem. Mos mán én a tied, te az enyim, möghalt a nagyórá vén barát, lögyünk egymásé!

Nagy lakodalmat csaptak ennek az örömhöz. A kocsisok is mög vótak híva. Az első helre vótak ültetve, hogy mi-jen sokat szenvedtek űk is, mer az öreg nagyórá barát rossz gazda vót.

János osztán mind mögjutalmazta a kocsisokat. Vót a nagyórá barátnek ölég pénze. Mind boldog embör lött.

* lélekszakadva

9. (VÉROJTO, KALAPFOJTÓ)

Hun vót, hun nem vót, vót a világon egy kiráj. Egyszer kitüntette, hogy neki möjen két fia van, möjen vitézők! Ezön a török szultán nagyon mögharagudott, és hadat küdött neki.

Itt mos mán a kirájnak a két fia készült a többi vitézőkkel a csatáhon. A törökök tízannyinál is többen vótak. Összecsaptak, áll oszt a nagy csata. A többi vitézők mind elvesztek, akik velük möntek, csak egyedül ketten maradtak a testvérjivel. Űk annyira leverték az ellenségöt, hogy utóvégre nem maradt az ellenségből egyetlenegy se.

De itt a két testvér nem ismerte mög egymást a vértül, oszt Vérojtó agyonvágta Kalapfojtót véletlenül. Mikor agyonvágta, akkor látta mög, hogy az ű édötestvére.

Mos mán ű nagy szomorúan mén hazafelé, hogy az atyjának mögmondja: csináljon vele, amit akar, hogy hát ű így mög így járt a testvérjivel.

Mikor beér a város szélire, akkor látja, hogy a házak is tönkre vannak téve. Odamén, ahun a királi palota vót. Itt se tanál egy lelköt se.

Ahogy ott ögyelög, lemönt egy pinceistállóba. Ott látja, hogy az apjának vót egy nagyon szép sárga paripája, hogy mán ojan méjen lekapálta magát a földbe, hogy a háta közepe maj csak a földdel van egy színbe. Asz kérdözi tüle:

– Mi bajod, édös lovam? Mé kapáltad te magad ijen méjen le?

– Jaj – aszongya –, van énnéköm ölég bajom, mer mög vagyok láncolva, nem birok szabadulni!

– Ugye, hát mi töhette tönkre ezt a várost?

– Jaj – aszongya –, csak ne nagyon kérdözd, csak szabadíts ki, oszt gyere a hátamra, oszt gyerünk, mer a tizenkétsor fogú lán tötte azt. Csak egy kovácsot hagyott a faluba, aki a fogát élösíti. A többbit mán mind mögötte az egész városbul!

Itt osztán főnyergölte Vérojtó a lovat, fölült rá. Kifelé a városbul, ahogy csak möhetött! Hát épp a kovács előtt nyargalt el. Ott vót a tizenkétsor fogú lán is, oszt élösítötte a fogát. Mikó möglátta Vérojtót, azt kiátotta neki:

– Itt vagy, híros vitéz? Éppen tégöd kereslek! Várja csak, még két sor fogam van élösíteni, tíz mán mögvan!

Hamardossan a kovács mögélösítötte. Akkor utánna ám a tizenkétsor fogú lán Vérojtónak. Vérojtó pedig mönt árkon, bukron, tűzön, vízön körösztüln, és a Fekete-tengörön is körösztülmönt.

Mikor a Fehér-tengörnek a hatvanhatodik szügetjibe ért, akkor látta, hogy a hetvenhetedik szüget partján van egy kastél. Igenyöst annak vágtatott. Abba a kastélba vót egy nagyon gyönyörű szép leány. Mikor odaért, igenyöst a vár tetején ugratott be. Itt a lán möglátta, hogy mije gyönyörű szép vitéz ugratott be az udvarba.

Kérdözi a lán:

– Ugyan hun jársz, hun kelsz, mikor még a szárnyas állatok se juthatnak ide?

– Járok, kelök – aszongya –, hajt a nyomorúság. Bujdosnom köll a világba. Hanem csak gyere velem, és gyerünk tovább, mer vége az életünknek!

– Dehogy mögyök – mondja a gyönyörű szép leán – tizennyóc esztendeje mán, múta elhalt apám, anyám. Az-úta nehogy férfit vagy cselédöt láttam vóna, még szárnyas állatot se. Ne félj, nem gyühet ide senki se, mer tégöd is az Isten vezérölt ide!

– Igaz, hogy az Isten vezérölt, mer bujdosnom köll a tizenkétsor fogú lán elül, mer mán az egész városunkat mögötte, ahova való vagyok. Éppen mikor gyüttem, akkor kiátotta, hogy csak éppen engömet keres: csak mögállj, mer még két sor fogam van élösíteni!

A lán feleli:

– Ha csak az a baj, nem baj! Azon könnyen segítünk mink, mer itt van nálam az öreganya: a huszonnégy sor fogú. Éppen jó hejre gyün, mer most is haragszik rá. Csak ha ideér, maj kieresztöm, maj röttön enyeli!

Úgy is vót. Egyszer csak látik, hogy ojan hullámmal gyün a Fehér-tengörön, hogy asz gondolják, hogy még a kastélt is elviszi a hullám.

Akkor, mikor odaért, a szép leán kieresztötte a huszonnégy sor fogút, az öreganyját, és röttön mögötte.

Hát itt most a lán nagy örömmel mönt be a legénhön:

– No – aszongya –, édös szívem, szép szerelmem! Ezön könnyen segítöttem én. Hanem neköd sincs senkid se, neköm sincsen senkim se a világon. Ne mönj innen se-huva, éljünk együtt!

A legén nem is mönt tovább. Egymásé löttek a leánynyal, éltek boldogul.

Még most is élnek, ha mög nem haltak.

10. (AZ ORRFÜLRŐL)

Hun vót, hun nem, vót en nagytörvényű parasztembör.
Mikor mögharagudott, as se tudta, mérgibe mit mondott?
Asz tanáta mondani, mikor a lányokra mögharagudott:

– Az ördög vigyön el bennetöket!

Az ördög, mikor ezt möghallotta, férfiruhába öltözött.
Elmönt, a legöregebb lánt mögkérte.

Vót neki három lánya, mi csináljon? A lányok a nyakára nyölnek! Odadta neki feleségül.

Amint möntek, möndögéltek, előtanátak egy kútat.
A lány emönt inni. De az ördög asz mondta a lánnak, hogy:

– Vannak ott galambok is, oszt ha kérnek vizet, ne adj nékik!

A lány úgy is tött. Mikor a galambok kértek tüle vizet, nem adott nekik.

Viszi osztán a legén: az ördög a lánt. De a lán mán mögsokallta az útát. Asz kérdezte tüle:

– Messze van-e még a várossa?

A legén asz felelte:

– Ott van, ahun a fekete városba fehér torom láccik, csutkaparazsak égne!

A lán mögijedt. Hazaérték. Akkor a kezibe nyomott egy órfület. Asz mondta neki:

– Ha ezt mög nem öszöd, összedarabollak és a tűzbe vetlek. Ha pedig mögöszöd, elvöszlek feleségül!

Az ördög lefeküdt. Elkezdte az órfület rágni, de azt nem bírta elrágni. Bevetötte a tűzbe.

Éccaka, mikor fölérzött az ördög, asz kérdezte:

– Hun vagy, órfül?

– Itt vagyok, a csutkaparázsba!

Az ördög összedarabolta a lánt paprikásnak, belevetötte a tűzbe, mögégette.

Aztán elmönt a lánnak a középső testvérjé, elhozta, mert nagyon szeretné a testvére látni!

Amint möntek, möndögéltek, előtanátak egy kútat. A lány emönt inni. Annak is asz mondta az ördög, hogy ne adjon vizet a galamboknak, ha kérnek. Nem is adott.

Mikor hozta, ez is mögsokallta az útat. Asz kérdezte:

– Messze van-e még a várossa?

Neki is asz felelte:

– Ott van, ahun a fekete városba fehér torom láccik, csutkaparázsak égnek!

A középső lán is mögijedt, mikó hallotta, hogy hun van.

Hazaértek. Ennek a kezibe is belenyomott egy órfület. Asz mondta neki:

– Ha ezt mög nem öszöd, összedarabollak és a tűzbe vetlek! Ha pedig mögöszöd, elvöszlek feleségül. – Az ördög lefeküdt.

Elkezdte az órfület rágni, de nem bírta elrágni. A padka alá ásta.

Éccaka, mikor fölérzött az ördög, kérdezte:

– Hun vagy, órfül?

– Itt vagyok, a padka alatt!

Ezt is összedarabolta paprikásnak, belevetötte a tűzbe, mögégette.

Elmönt az ördög a legkisebbé, hogy gyűjjön el, mer

szeretné a két testvérje látni. Ez is elmönt inni a kútra. Neki is aszonta az ördög, hogy a galamboknak ne adjon vizet! De ez adott, ott hagyott nekik még egy vödörrel is. A galambok aszonták neki, hogy mönjön vissza a kismacskájáé, oszt ha a legén, az ördög, a kezibe ad egy órfület, adja oda a kismacskának!

A lány mikor ivott mán, oszt odamönt a legénhön, aszonta, hogy mos jutott az eszibe, hogy otthun felejtötte a kismacskáját, hogy majd visszamén érte.

– No, hát eredj vissza érte! – mondta a legén.

Visszamönt érte, elhozta a kismacskát, beletötte a gelebibe*.

Mikor hozta a legkisebb lány is sokallta az útát. Neki is asz mondta:

– Ott van, ahun a fekete városba fehér torom láccik, csutkaparazsak égnek! – Ott van a várossa.

Mikor odaértek, aszonta:

– Ne, ez az órfül! Ha mög nem öszöd, összedarabolak és a tűzbe vetlek, mer mán a két nénéd ott van. Ha pedig mögöszöd, elvöszlek feleségül.

A legkisebb lán is elkezdte az órfület rágni, de nem bírta elrágni. Akkor a kismacska elvertyantotta magát**, odadta neki; a kismacska pedig mögötte.

Mikor az ördög fölérzött, kérdözi:

– Hun vagy, órfül?

– Itt vagyok meleg gyomorba!

Itt osztán az ördög elvötte feleségül a legfiatalabb lánt.

Az ördög elmönt egyszer hazúrul, odadott neki ti-

* keblébe

** egyet nyávogott

zenkét szobakúcsot. Ráparancsot, hogy a tizenharmadik szobába ne mőnjön be!

Itt oszt ű mögtróbálta a tizenkét szobakúccsal, hogy mi okrul nem szabad néki a tizenharmadik szobába bemőnni? Hát oszt be bírť mőnni oda is.

Mikor bemén a tizenharmadik szobába, akkor láti, hogy nagyon sok lélők van a tizenharmadik szobába, akit az őrdög mán efődelt.

Itt osztán könyörgött a sok lélők a lánnak. Az egyik aszonta:

– Eressz ki, apád lelkié!

A másik asz mondta:

– Eressz ki, anyád lelkié!

A harmadik asz mondta:

– Eressz ki testvérjeid lelkié!

A negyedik asz mondta:

– Eressz ki a te lelkődé!

A lán kinyitotta az ajtót, szabadon eresztőtte az egész lelkőt.

Azután látta a lán, hogy nem jót csinát. Mőgijedt, hogy mán most űtet is efődeli az őrdög. Csinátatott egy érckoporsót mőg egy deszkakoporsót. A két koporsót összeszurkóta. Beletőtte az érckoporsót a deszkakoporsóba, ű pedig belefekűdt az érckoporsóba. És eleresztőtték a sok lelkők a vízön, hogy az őrdög mőg ne tanálja.

Itt vót két királ, ennek a két királnak vótak halászhai. Az egyik királnak a halászhai mindég nagyon sok halat fogtak, a másiké pedig nem fogott soha semmit se.

Itt oszt ennek a halászhai fogták ki az érckoporsót, akinek sose fogtak a halászhai. Mikor kifogták az érckoporsót, fölmőntek a királhon, hogy gyűjjön, mer ojan őrdömet fogtak, amőjent még sose fogtak!

A királ, hogy nagyon szomorú vót, aszonta a halásznak:

– Eredj ki, mer mingyá agyonlúlek!

A halász kimönt. Főmönt a másik halász, az is aszonta a királnak, hogy gyűjjön, mer ojan örömet fogtak, amöjent még sose fogtak!

A királ, hogy nagyon szomorú vót, neki is asz mondta:

– Eredj ki, mer mingyá agyonlúlek! – Ez a halász is kimönt.

Főmönt a harmadik halász, hogy gyűjjön le a királ úfölsége, mer ojan örömet fogtak, amöjent még sose fogtak!

A királ, hogy nagyon szomorú vót, neki is asz mondta:

– Eredj ki, mer mingyá agyonlúlek!

De mán a harmadik halász asz mondta:

– Nem bánom, ha agyonlú is, addig nem mögyök, még királ őfölsége nem gyün!

Látta a királ, hogy ez nagyon híja, kimönt. Látta, hogy nagyon szép érckoporsót fogtak ki, és nagyon szép lán van benne. Ennek a királ nagyon mögörűt. Örömmel vezette föl a palotájába a szép lánt.

A lán nagyon könyörgött, csak eressze el, mer úerte gyün az ördög, amé nagyon sok lelköt kieresztött, útet efődeli. De oszt asz mondta a királ:

– Maj segítök én az ördögnek a baján!

A királ csináltatott a vízön bűrhidat*, és ide mindönféle állatbul röndölt, ha gyün az ördög, szétszaggassák. Itt oszt csakugyan mönt is az ördög, elkapták az állatok, szanaszét szaggatták.

* bűrü; kisebbfajta fahíd; régen nádkévéből, vesszőből, fűcsomók-ból is készült

A királ aztán elvötte a lánt feleségül, mer legén vót. Lött is olan lakodalom, hogy hét mögyére szólt. A szürke ló a szügyivel* tolt a levest, de aki szégyöllös vót, maj csak éhönhaló vót.

Mikor vége lött a lakodalomnak, a királnak el köllött mönni háborúba. Az alatt az idő alatt, még a háborúba vót, lött a királnénak egy kis leánya.

Egyször a királné kinyitogatta az ablakokat szellőzni. Az alatt az idő alatt beszállt két fehér galamb a szobába, és elváltóztak szinte leánnyé. Akkor nagyon kérték a királnétul, hogy adja oda nekik azt a kislánt, maj ojan örömet szöröznek neki, hogy ennek a királ is mögörü.

A királné nem akarta odanni. Félt, hogy az alatt az idő alatt hazagyün az ura, és ütet nagyon mögszekérozi érte. De itt a testvérjei, hogy nagyon könyörögtek, odadta nekik. – Az a két galamb, amölik leánnyé elváltóztott, a királnénak a két nénje vót.

Mikor a kislánt elvitték, három nap eltelt, mégse hozik vissza. A negyedik napon a királné kinyitogatta újfönt az ablakokat. Hát eccör ehön láti, hogy száll három fehér galamb: két nagy és egy kicsi. Mikor beszálltak a szobába, elváltóztak szinte.

Akkor mondja a nénje, hogy ojan örömet hoztak a kislánnak, hogy mikor sírt, gyöngy hullott a szömibül, mikor nevetött, piros rúzs hullott a szájából; mikor mönt, rozmaring nyílt utánna.

A másik királnak is, akinek vótak a halászhaj, akkor születött egy kis fia. Mikor ez a lány [nagy lett], a királ házassította a fiát, és elvötte ennek a királnak a lányát.

Mikor esküdöre möntek, az a királfi akkor látta, mikor

* mellével

esküdőre möntek, hogy gyöngy hull a szömibül, mikor nevet: rúzs hullik a szájából, rozmaring nyíl utánna.

A királnénak a szakácsnéja is könyörgött a királynak, hogy ara a kocsira űljön, akin a mönyasszon ül, de a királ nem engedte. Itt oszt az asszon azon gondoskodott, hogy bírná a királlánnak a szömit kivönni?

Másképpen nem fért hozzá, hanem mikor gyűttek vissza az esküdőrül, az erdő mellett mögállította a hintókat, hogy álljanak mög, maj mögigazítik az ülést. Itt oszt leszállt a hintórul a szakácsné a lányával, lecsalták a királnét is. Bevezették az erdőbe, ahun nem látta őket sönki. Ott osztán a királlánrul a ruhát ráadta az ű lányára. Kiszögte a szömit, belerakta az ű lánya szöme helire.

Hát mikor hazamönnnek, akkor látja a királ: mikor rí a királkisasszon, nem hull gyöngy a szömibül; ha nevet: nem hull rúzs a szájából; ha mén: nem nyíl rozmaring utánna.

Itt a királ nagy gondba esött. Pofon vágta a királkisasszont, hogy sírjon jobban! Azután pedig mögnevettette, hogy hullik-e rúzs a szájából? Mikor látta, hogy nem hullt rúzs a szájából, mögsétáltatta, hogy nyílik-e rozmaring utánna? A királ nagy gondba esett, még jobban pofon vágta, és bemönt egy külömös szobába.

A királynak vót egy kanásza, mögtanáta a királkisasszont, de szöme nékü vót, hazavezette. Este, mikor hazamönt hazavezette.

Avval aztán bemönt az ördögös vénasszonhon, hogy nem tunna neki szömet anni, mer kívágta egy kan a másiknak a szömit – hogy mög ne tudják!

Akkor asz mondta az ördögös vénasszon:

– No, itt van egy, hanem vigyázz rá, a macska el ne vigye!

A kiskanász oszt nagyon szépen mögmosogatta, és a helire tötö.

Mögén bemönt az ördögös vénasszonhon, hogy adjon másikat, mer a macska elkapta tülle.

Aszongya:

– Még egyet tudok anni, de vigyázz rá, hogy e ne vigye a macska!

Ezt is a kiskanász szépen mögmosogatta, és a helire tötö a királkisasszonnak.

Mikor helire tötö a két szömit, bevezette a királnak a kertjibe. Oda egy szép rúzsafa alá ültette. Bemönt a királhon. Aszongya:

– Gyűjön ki! Ollan szép rúzs nyít a virágoskertbe, hogy ojat még nem látott!

Asz mondta neki a királ:

– Eredj ki, mer ha ki nem mész, mingyá agyonlúlek!

Asz mondja a kiskanász:

– Nem bánom, királ atyám, ha mingyá agyonlúsz, se mék ki, még nem gyűsz velem!

Itt oszt a királ kimönt a nagy könyörgésre. Akkor látja, hogy ott van az ű kedvesse. A királ annyira mögörit, hogy as se tudta, hogy vezesse be. A lán osztán elmonda a királnak, hoj járt.

A királ nagy tüzet rakatott. Az ördögös vénasszont a lányával elevenen a tűzbe vettette. Az a szakácsné, az vót az ördögös vénasszon. A kiskanászt pedig mögjutalmazták, hogy boldog embör lött belüle.

Nagy lakodalmat csináltak, éltek boldogul. Még most is élnek, ha mög nem haltak.

SEGÍTŐ FELSŐBBEK

11. PÉTÖR HALÁSZ

Vót a világon esz szögén halászebör, aki nasz szögén-séggel élte át a világot. Amölik napon halat övött, azon a napon kinyeret nem tudott önni, annyi mögelőzése vót; amölik napon pedig kinyeret övött, azon a napon nem tudott halat önni.

Itt osztán az Úristen mög Szent Pétör a földön járt. Bemönnök hálást kérni a halásztul. És azon a napon éppen nem adták el a halat, főztek vacsorára. Szégyöllték bevinni, mivelhogy ismeretlen vendégek vóltak, hogy nincs kinyerük. És itt az embör kihítt a feleségit. Azon tanácskoztak, hogy adják be a halat, ha mán nincs kinyerük?

Aszongya az ura:

– Ó, hé! Ha minket így áldott mög az Isten, arú mink nem töhetünk. – Avval bevítették a halat.

Asz mondja az asszon:

– Szögényök vagyunk, nincsen kinyerünk. Mink így élünk a világba: amölik napon halat öszünk, kinyeret nem birunk önni.

Aszongya az egyik útas:

– Mönjön ki csak, néni! Nézze mög, talán van egy darab a pócon?

Aszongya az asszon:

– Nincsen, mer a mi fiunk összeszödte még a morzsát is!

– Csak mönjön, mégis nézze mög!

Kimönt az asszon, mögnézte, és három nagy kinyér vót a pócon. Az asszon röstellte is eztet, hogy talán el akarta taganni; hogy nincsen kinyerük, aszonta. De hát ezt nagyon jó tudta Jézus Krisztus. Az asszon bevitte. Aszongya:

– Nézzék, talán az Úristen is ezt nekünk rëndölte, hogy vendégeink vannak!

Avval tovább beszélgettek.

Röggel, mikor mögvirradt, avval Jézus Krisztus és Szent Péter útnak indúlt. Mikor elhaladtak ed darabon, akkor mondja Szent Pétör:

– Uram, teremtöm! Möjen ajándékot adjunk ennek a szögén halászembörnek, amé így mögvendégölt ben-nünket és hálást adott?

Asz mondja az Úristen:

– Ó, Pétör! Maj teremtok ennek a fiúnak egy lánt feleségül, akivel fogik a halat, és egy szamarat, akivel hordik elanni.

A Pétör, a halász fia azonnal kivitte a hálót a vízre mögtróbálni. Pétör a hálót csakugyan mikó a vízhön értette, annyi vót a hal, hogy a háló után is pattogott a hal. Azután Pétör hordta a halat elanni. De mán Pétör annyira möggazdult, hogy annyi a kincse, hogy maga se tudta a számját.

Ez alatt az üdő alatt elhaltak Pétörnek a szülei. Pétör úgy gondolta magába, hogy hát jó lösz nekik a városba mönni lakni. Mondta a feleséginek:

– Hallod, hé! Jobb lösz nekünk a városba lakni. Fia-talok vagyunk, mögélünk mink a városba is, ha nem ha-lászgatunk is.

Asz mondja az asszon:

– Csak lakjunk mink kint! Jobb lősz nekünk kint lakni, mint a városba, mert a városba lakás siralmadra esik nekőd, Pétör!

Aszongya Pétör:

– Nem a, hé! Csak gyerünk be!

Itt oszt Pétör bemönt, vött a városba házhejet. Ere Pétör nagyon szép palotát csináltatott. Mikor pedig bekerültek a palotába, asz mondta Pétör:

– E szép vendégségöt csináljunk, hogy evvel az úri társaságga ismeretségöt csapjunk!

– Ne csapunk mink, Pétör, vendégségöt, mer az, Pétör, nekőd siralmadra esik! – aszonta a felesége. – No, hát nem bánom, ha csapunk is vendégségöt, hanem én maj elkészítök mindönt, te pedig beadod az ételt, én pedig elmék valamőre, hogy engömet ne lássanak!

Mikor elgyüttek a vendégök, Pétör mint gazdasszony, ű adta be az ételt.

Akkor mondják az urak:

– Itt szép kastél! Kár, hogy nincs benne egy szép gazdasszon.

Ere Pétör asz feleli:

– Van itt szép gazdasszon is!

– No, hát ha van, ugyan híja be!

Mikor kimönt Pétör, aszongya a felesége:

– Ugye mondtam, hogy ne add elő, hogy én is vagyok! Csak te magadat.

Pétörnek nem akarta a felesége mögszegni a kedvit, ű előmönt. Itt az urak közt nagyon föltűnő vót, hogy Pétörnek nagyon szép felesége van.

A vendégök közt a királfiú is ott vót, és a királfiúnak nagyon mögtetszött a felesége.

Másnap röggel elhívatta a királfiú Pétört. Asz mondta neki:

– Pétör, ha hónap röggel a te kastéjodtú az enyimig arangyalogút nem lösz, vége az életödnek!

Itt Pétör ríva mönt hazafelé. Akkor kérdözi a felesége:

– No, hé, mi bajod?

– Nem ögyéb, hanem asz parancsolta a királfi, ha hónap rögge aranyútat nem csinálók a palotámtú a királ palotájáig, vége az életömnek!

Akkor mondta a felesége:

– Ládd-e, mondtam, ne csináljunk vendégségöt? De mos mán mindegy! Hanem ülj föl a számárra, ereszd el a kötelet, majd elvisz az tégöd, ahová köll!

Pétör fölült a számárra, útnak ereszti a szamarat. A szamár mönt, mönt. Amint mönt, egyszer csak mögdobbant a szamár. Ott egy kis ajtó nyít. Pétör leszállt a számárrú, bemönt a nyíláson, ott tanáta az Úristent és Szent Pétört.

Kérdözi az Úristen Pétört:

– Mi bajod, Pétör? Mé gyütté?

Akkor mondta Pétör:

– Nem ögyéb, hanem a királfi aszonta, hogyha nem csinálók egy aranútat az én palotámtú a királ palotájáig, akkor vége az életömnek!

Aszonta az Úristen:

– Eredj, Pétör, haza! Feküdj le, nem lösz sömmi baj!

Pétör hazamönt, lefeküdt, aludt. Elig várta a királfi, hogy mögviradjon, möglássa az aranyútat, mögván-e? – Mögvót.

A királfi mögén főhívatta Pétört. Aszonta neki:

– Pétör, ha hónap röggel ennek az aranyútnak két gyémántkarja nem lösz, vége az életödnek!

Pétör mögén ríva mönt hazafelé. Akkor kérdözi a felesége:

– No, mos mög mán mi bajod?

– Nem ögyéb, hanem asz parancsolta a királfi: ha hónap röggelre ennek az aranyútnak két gyémántkarja nem lösz, vége az életömnek.

Akkó mondta a felesége:

– Csak ülj föl a számárra, majd elvisz a tégöd, ahová köll, de a kötelelet elereszd!

A számár mögén elvitte Pétört ahon a nyíláshon, ahun az Úristen mög Szent Pétör vót. Mikor odaért, mögdobbant a számár. Pétör leszállt a számárrú bemönt a nyíláson, ott tanáta az Úristent és Szent Pétört.

Kérdözte az Úristen Pétört:

– Mi bajod, Pétör, mé gyütté?

– Nem ögyéb, hanem a királfi aszonta: ha hónap röggelre az aranyútnak két gyémántkarja nem lösz, vége az életömnek!

– Eredj, Pétör, haza, feküdj le! Nem lösz sömmi baj! Pétör hazamönt, lefeküdt, aludt.

Elig várta a királfi, hogy mögviradjon, möglássza az aranyútnak a két gyémántkarját, mögván-e? – Mögvót.

A királfi mögén hívatta Pétört. Aszonta neki:

– Neköm van tizenkét lánc* erdőfődem mög van tizenkét tehenem. Az a tizenkét tehen mind ökörbornyút elljön. És [ha] avval a fődet fő nem szántod és kölesse be nem vetöd, hogy köleskását ögyek nálad hónap röggel, akkó vége az életödnek!

Pétör mögén ríva mönt hazafelé. Akkor kérdözi a felesége:

* egy lánc = egy kishold (1200 négyszögöl) földterület

– No, mos mög mán mi bajod?

– Nem ögyéb, hanem asz parancsolta a királfi, hogy tizenkét lánc földjít avval a tizenkét ökörbornyúval szántsam föl, amöjiket az ű tizenkét tehene elljön! Kölessel vessem be, hogy hónap röggel nálam köleskását ögyön! Ha én ezt mög nem töszöm, vége az életömnek!

Akkor mondta a felesége:

– Csak ülj föl a számárra, majd elvisz téged, ahová köll; de a kötelet elereszd!

A számár mögén elvitte Pétört ahon a nyíláshon, ahun az Úristen mög Szent Pétör vót. Mikor odaért a nyíláshon, mögdobbant a számár. Pétör leszállt a számárrú, bemönt a nyíláson. Ott tanáta az Úristent mög Szent Pétört.

Kérdözi az Úristen Pétört:

– Mi bajod, Pétör? Mé gyütté?

– Nem ögyéb, hanem a királfi asz parancsolta, hogy tizenkét lánc földjít avval a tizenkét ökörbornyúval szántsam föl, amöjiket az ű tizenkét tehene elljön! Kölessel vessem be, hogy hónap röggel nálam köleskását ögyön belüle! Ha én ezt mög nem töszöm, vége az életömnek!

– Nem baj, Pétör. Hanem eredj el a királfihon, mondjad: möglösz! Mondjad a királfinak, hogy a kölesfödet ültesse be gyümölcsfával, és ez mind gyümölcsöt terömjön, mer hónapután dére én [Péter] akarok királűfölséginél ebédölni!

Pétör elmönt a királfihon, mondta neki, hogy amit parancsolt, möglösz. Hanem a kölesfödet ültesse be gyümölcsfával, az a gyümölcsfa mind terömjön gyümölcsöt, mer hónapután délre királ űfölséginél akarok ebédölni!

– No, Pétör! Nincs irgalom, kögyelöm, mer te neköm merté föladatot anni, ezé is fölakasztanak!

Itt oszt Pétört viszik akasztani. Mikor Pétört kikésérik az akasztófa alá, sok látvánság összegyűtt. Az Úristen ott jelönt egy koldúsruhába. Asz kérdözi:

– Mit akartok Pétörre?

Aszongya a királfi:

– Föl akarjuk akasztani!

– Hát mé akaritok Pétört fölakasztani?

– Azér, mer azt hatta, hogy én gyümölcsfát ültessek a kölesfödembe királ létömré, mer ű hónap dére nálam akar ebédölni!

Asz kérdözi az Úristen; kúdustruhába van:

– Ki vagy te?

– Én vagyok a királ!

– Nohát, ha te vagy a királ, én mög vagyok az Úristen.

A királt köll fölakasztani!

Itt a királt fölakasztották.

Pétör mögmönekült, és nagy köszönettel fogadta az Úristennek, hogy hát az ű életit mögmöntette.

12. AZ ÖREG KATONA

Vót a világon egy katona, aki ezelőtt még régente harminc esztendeig katonáskodott. De hogy mögöregödött, szabadságra eresztötték, hogy mőnjön mán, mer öreg katonának. Ami ruhája vót, katonaruhája, odadták neki, me emijen ruhája nem vót. Mőg úgy gondolták: mőg-érdemli, mer nagyon sokáig katonáskodott.

Avval osztán, mikor útnak indult, nem vót, csak három krajcárja. Amint mönt, möndögélt, betért egy erdőbe. Itt osztán így gondóködik magába:

– No, ha egy faluba bemőhetők, mingyá vőszők egyé pipát, egyé dohánt, egyé masinát.

Mikor ű ezt elszámolta, akkorra odaért egy öreg ősz embőr; imádkozott. Adott neki egy krajcárt alamizsnául.

Akkor oszt gondoskodott:

– Hogyha most mán pipát vőszők mőg dohánt, nem jut masinára; vagy ha dohánt vőszők mőg masinát, nem jut pipára.

Mikor ezt eszámolta, akkor mögén odaér az öreg ősz embőr. Mögén imádkozott. Mögén odadott neki egy krajcárt.

– No – aszongya az öreg katona –, mos mán nem vőszők sőmmit se, mer ezőn az egy krajcáron nem lőhet vőnni!

Mire ezt elgondolta magába, mögén odaért az öreg ősz embőr. Harmaccor ekezdött imádkozni. Odadta

neki a harmadik krajcárt is. Akkor kérdezte tüle az öreg ősz embőr, hogy mit kíván ezé a három alamizsnáé?

Aszonta:

– Én nem kívánok ögyebet, csak ojan pipát, akibül a dohán sose alszik ki; mög ojan tarisznyát, akibül a cipó sose fogyjon ki; mög ojan kulacsot, hogy a bor sose fogyjon ki!

Aszongya az öreg:

– A lelköd üdvösségit kívánod?

– Azt majd utoljára hagyom! – mondja a katona.

Avval oszt az öreg eltünt.

Ahogy mönt a katona, látja, hogy egy fán ott csüng a kulacs és a tarisznya mög a pipa. Mingyá leakasztotta, elkezdött önni, mer ügön éhös vót; ivott rá bort, és mingyá fővöszi a pipát: hát ég benne a dohán, csak szíjja.

Ezt pedig az ördögök möglátták. Kérték tüle, de ű nem adta. Itt oszt az ördögök elvötték tüle, oszt űtet is jól elverték.

Nojsz, itten szomorúan mönt tovább az öreg katona. Amint mén, möndögél, elébe mén az öreg kúdús; asz kérdozi tüle:

– Mit kívánsz azé a három alamizsnáé? Ha mán ojan szöröncsétlenül jártál.

Aszongya:

– Nem ögyebet, csak egy ojan furkóst, aki addig üsse, még én azt nem mondom, hogy ne üsse!

Mögkapta a furkóst, ott termött. Avval oszt odamén az ördögöknek a lakásukra az erdőbe; kéri túlük, hogy adják vissza a pipát, mög a kulacsot, mög a tarisznyát! Az ördögök nem adták, még mög akarták jó verni.

Ű se vót ám röst, mingyá mondta:

– Üssed, furkócskám, nem apád!

Avval osztán elővötte ám a furkó űket. Annyira verte űket, hogy könyörgésre fogták, hogy ne bántsa: visszaadják a pipáját, a kulacsát mög a tarisznját. Mikor visszaadták, akkor mondta az öreg katona:

– No, furkócskám, ne bánd űket!

Nem is bántotta osztán a furkó. Ű osztán ivott, övött. Mikor jólakott, elkezdött pipálni. Akkor is égött a dohán, nem is köllött tőteni.

Osztán tovább útazott az erdőbe. Mikor az erdő szélihön ért, látott messzirül egy nagy sötétségöt. Mikor közelebb haladt hozzá, akkor láti, hogy egy kis gyertyavilág látszik ki belüle. Itt azt ű annak tartott, igényösen oda.

Mikor bemén a kapu alatt, akkor láti, hogy az egész város ojan sötétségbe van, hogy a világon semmit nem látni. De ojan nagy csönd van, hogy a világon semmi zajt vagy szót se löhet hallani.

Ű oszt ahogy őgyelög, hát rátanál a kapusra, és kérdözi a kapust:

– Ugye – aszongya – mér van ez a város ijen na sötétségbe?

– Ez a város – aszongya – azé van ijen na sötétségbe, mer az ördögök kirája el akari vinni a mi királunk lányát feleséginek. De a mi kirájunk nem adta. És asz mondta [az ördögkirály], hogyha nem adja, ojan sötétségöt ádrá a mi királunkra, hogy többet ki nem tud mönni, a lányát pedig úgyis elviszi. – Aszongya a kapus: – Aki a lányát mögmönti az ördögök kirájuktul, mög a várost mögvilágosíti, annak adja a lányát feleségül és a fele kiráságát.

Itt osztán asz kérdözi az öreg katona:

– Mőre köll odamönni, az ördögök kirájának a lakására?

A kapus oszt elútasította az öreg katonát az ördögök kirájukhon, és aszonta, hogy két ápfogát hozzon e, avval birik a várost mögvilágítani.

Addig őgyelög az öreg katona, egyszer is rátanát.

Mikor bemén, látja, hogy nincs otthun egy ördög se. Mingyá osztán beleül az ördögöknek a kirájuknak a trónjába.

Mikor hazamönnnek az ördögök, mingyá láti a kirájuk, hogy a katona ül trónon. Asz mondja neki:

– Hó, hohó! Hogy mersz te az én trónomra ülni? Hanem gyűj le, oszt eredj, még szépen vagy! Ha nem, vége az életödnek!

Aszongya az öreg katona:

– Hohó, nem mögyök én addig, még ezt a várost mög nem világítod!

– Addég te nem mész ki? Maj mingyá kivöszelek én onnét! – az ördög mondta neki.

Mikor látta a katona, hogy az ördögök mönnek neki, elkiáltotta magát:

– Üsd, furkócskám! Nem apád, ne sajnád! Az ördögök kirájuknak csak a két zápfogát! – Asz kiabálta az öreg katona; avval osztán röttön kiütött két zápfogát a furkós.

Akkor a katona kiugrott röttön a trónbul, és fölkapta, és így kiált a furkósnak:

– No, furkósom, üsd tovább!

Akkor az ördögök mögijedtek. A kirájuk aszonta:

– Jaj, ne bánts! Mögvilágosítom a várost!

– No – aszongya az öreg katona – mönjetök a városbul úgy, hogy a városnak a tájára se gyűjjetök többet. Mer ha még egyszer a tájára gyüttök, akkor lemögyök

a pokolnak a méjségös fenekibe, és ott mind agyonverlek bennetöket!

Akkor mondták neki:

– No, csak ne bántsod tovább bennönket! Elmögyünk és a várost mögvilágosítjuk, és tájára se gyüvünk többet!

Avval osztán elmöntek.

A katona pedig bemönt a királi palotába, és hogy ott kereszködött, a lelkök a köpönyege újjára belekapaszkodtak, de úgy, hogy ű azt nem is látta. Ez alatt az üdő alatt kigyűtt a kirá. Látja, hogy az egész város milyen szép világosságba van, oszt ennek nagyon mögörit. Aszongya az öreg katonának:

– No, fiam! Hallom, mi csináltá, mög látom is. Mos mán neköd adom a lányomat és fele kirájságomat!

Itt oszt a katona mögköszönte a jóságát. Aszonta: üneki nem köll se a kirájsága, se a lánya.

– Maj mögyök én útamon!

Itt a kiráj is mögköszönte a jóságát, hogy űket mögszabadította a sütétségtül. Avval oszt el is indult a katona.

Mikor kiérközött a gyöpre, a lelkök mind lehullottak rúla, és bárányok löttek, hogy ű csak azt vötte észre, hogy szép bárányok vannak mellette. Ennek oszt nagyon mögörit, hogy milyen szép bárányok. Ű mán most juhász lösz.

Avval, hogy hajhászta a bárányokat legelni, elébe mönt egy ősz, öreg embör – ez vót Szent Pétör. Azt kérdözi:

– Nem annád el a bárányokat?

– De, eladom én!

– No, ha eladod, add ide! Én mögvöszöm.

– De – aszongya – ojannak adom, aki engöm is mögvösz vele, hogy juhász löhessek.

Asz mondja az ősz, öreg embör:

– Neköm juhász nem köll, mer juhász van.

– No, hát akkor – aszongya – nem adom!

Szent Pétör így gondolta:

– Hogyha mán magát a báránt nem adja, akkor csak mögvöszöm, de ütet mög kizárom a mönnyországbul, mer nem köllött neki a léloküdvösség, asz csak utoljára hatta.

Avval mögvötte Szent Pétör a juhászt is a bárányokkal együtt. Mos mán hajtja a katona a mönnyorszáig felé a bárányokat.

Mikor odaértek a mönnyorszáig ajtajáhon, akkor aszonta neki Szent Pétör:

– No, hajtsad, maj én olvasom!

Úgy is vót. Mikor olvasta Szent Pétör a báránt befelé, mikor egy maradt kint, akkor asz mondta néki Szent Pétör:

– Nézd – aszongya – egy fölkeverőcött hátul a cserjébe*!

Úgy gondolta Szent Pétör, maj hátranéz a katona, azt az egy birkát beránti, ütet mög kizári. De a juhásznak is vót annyi esze, hogy belekapaszkodott az egynek a szőribe, és úgy nézött hátra. Avval Szent Pétör, mikor ezt az egy báránt berántotta, a katonát is berántotta vele.

– No, mos mán, ha idebe van, nem lükhessük ki! – mondta Szent Pétör. Így gondolta: – Ha mán begyütt, mi csináljunk vele? Juhász nem köll, lögyön hát kapus!

A katona osztán kapus lött. Hanem a mönnyorszáigba nagyon elfogyott a tiszta lélok, mikor a katona kapus vót. Pedig Szent Pétör ráparancsolt a katonára, hogy amölik tiszta lélok, csak azt eressze be!

* bokros terület

A katona pedig nem úgy cselekedött, hanem ű csak asz kérdözte mög: vót-e katona? Nem töröddött osztán, hogy tiszta lélök-e, vagy bűnös! Ha katona vót: beeresztötte, ha nem vót katona: möhetött odébb.

Errül az Úristen mög Szent Pétör csudálkoztak, hogy mi a, hogy mán elfogy a mönnyországbul a tiszta lélök? Elmöntek oda, möghallgatták úgy, hogy ezt a katona nem is tudta.

Épp akkó halt mög egy tiszta lélök. Mikor odamönt az ajtóra, asz kérdözte tüle:

– Vótál-e katona?

Ez asz felelte:

– Nem vótam.

– No, ha nem vótál, eredj a pokolba! – mondta a katona.

Ekkor tudták mög, hogy mé fogy ki mönnyországbul a tiszta lélök, a pokolba mög mán nem térnek?

Igy osztán a katona nem lött tovább kapus.

13. HOGY TANÁTA MÖG A SZÖGÉN EMBÖR A VÁSÁRBA AZ ARANYAT?

A szögén embör azt álmodta: mönjön el a vásárba, ott sok aranyat tanál.

El is mönt a vásárba. Két nap is ott őgyelgött, még egy krajcárt se tanát.

Hogy nagyon kifáradt a vásárba, hogy őgyelgött, a szélső házná leült a padra. Ara mönt egy szögén kuldús. Kérdözte:

– Mit kereső itt, szögén embör?

– Azt álmodtam, hogy gyűjjek el a vásárba, maj nagyon sok aranyat tanálok. Asz keresöm, pedig két nap itt őgyelgök, egy krajcárt se tanátam.

Aszongya neki az öreg kuldús:

– Eredj haza, a papnak a kertjibe van egy nagy diófa, azt ásd ki, az alatt van nagy fazék aran!

Itt a szögén embör éccaka a nagy diófát mögtanáta, kiásta. Ott tanát egy fazék aranyat. Hazavitte, osztán gazdag embör lött.

Igy tanáta mög a szögén embör a sok aranyat: a vásárba akadt ara az embörre, aki útbaigazította.

14. (JANKOVICS)

Vót esz szögén asszon, akinek három árva leánya vót. Mindég avval keresték a kinyerüket, hogy széksót* szödték.

A kiráj fia ara járt el mindönnap a hintóval. Aszonta a legöregebb lán:

– Ha éngömet elvönne a kiráj fia, esz szöm búzábul sütnék én annyi kinyeret, hogy az egész kiráji család se fogyasztaná el!

A középső lán asz mondta:

– Ha éngöm elvönne, esz szál kendörbű fonnék annyi vásznot, hogy az egész királi család se tunná elszagatni!

A legkisebbik aszonta:

– Ha éngömet elvönne, szülnék neki egy hassal ojan két aranahajú gyerököt, hogy se azelőtt, se azután ojat többet nem látna!

A kirájfi mikor ezt möghallotta, akkor egypár napnak utánna elmönt, mer nagyon szép ruhát csináltatott, elmönt a leánhon. Mikor odamönt, csak asz kérdözi:

– Mögfelel-e azé a szaváé, amit mondott?

Itt osztán a lán előbb nagyon mögütközött, hogy érte elgyütt a királfi. Azután asz felelte, hogy mögfelel a szaváé.

* szikes földön kivirágzó szóda (nátriumos só); elsősorban tapasztáshoz és a szobaföld simításához használták

Aszongya a királfi:

– Gyere velem! – Hintóba möntek a királ palotájába.

A királfinak vót egy ördögös vén szakácsnéja, annak vót egy kispadkán ülő, bócéros* lánya.

A királné terhös lött, a királnak pedig el köllött mönni a csatába. Még a királ odavót a csatába, a királné leszaporodott.

Igy gondolta az ördögös vénasszon:

– Majd elbánok én teveled, amé előre kiadtad, hogy két aranhajú fiúgyermököt szülsz!

Az ördögös vénasszon főcsalta a királnét az emeletre, ahuva sönki nem möhetött. Itt mikor a királné mögszülette a két gyerököt, az ördögös vénasszon elvötte tüle. És azalatt kölkeccött mög a királnak egy nagy kopókutyája, kinek a két kölkit vitte föl, és a két gyerök hejibe tötte. Aszongya az asszonnak:

– Látod, amé előre fogadtad, möjen két kopókutyakölket születté!

A két gyerököt az asszon levitte, és a disznóhizlalóba beledobta, hogy majd a disznók mögöszik. A királnak pedig mögírta az ördögös vénasszon, hogy nem két aranhajú gyerököt, hanem két kutyakölket születött.

A kiráj azt írta vissza, hogy hát nyúzzanak mög egy bivajt, ennek a būribe eleventen varják bele a királnét! A két csöcsit hagyják ki, hogy a két kopókutyakölök szopja! De az asszonnak, úgy vigyázzanak, hogy sömmi baja se lögyön, még ű haza nem mén! Tögyenek oda két szál aranvesszőt, oszt mindönki, aki ara mén, mindönkinek háromat-háromat rá köll vágni, és még köpni az asszont.

* fészületlen, kócos

$\frac{7}{8}$

$\frac{9}{10}$

Elig várta az ördögös vénasszon, hogy mögviradjon, hogy möglássa, hogy a két aranhajú gyermeköt mögötték-e a disznók vagy nem? Láta, hogy nem ötték mög, hanem a legerősebb két disznó úgy őrzötte, hogy oda nem szabad vót mönni.

Az ördögös vénasszon mögijedt, hogy maj rágyünnék a hamisságra. De oszt okkal-móddal mégis kivötte közülük a két aranhajú gyermeköt. Hamardossan nem tudta hova tönni, leásta kétfelül a kapuoszlop mellé.

Ezalatt hazagyütt a kirá a háborúbul. Mikor kint mögláta, hogy két kopókölköt születött a királné, aszonta:

– Hagy szenvedjön, még mög nem hal! Nem pusztítom el, hanem hagy szenvedjön!

Az ördögös vénasszonnak a bócéros lányát vötte aztán feleségül.

Ez alatt az üdő alatt a két aranhajú gyermekből két szép diófa nyölt. Az ördögös vénasszon élt a gyanúpörrel, hogy a diófábul valami baj lösz. Asz mondta a lánynának:

– Tödd magad beteggé, és mondjad a királnak, ha ezt a két diófát ki nem vágati, vége az életödnek, mer nem birom a szagát szívelni!

Mivelhogy nagyon betegnek tötte magát, kivágatta a két diófát, pedig nagyon sajnálta. A két diófábul nagyon szép két nyoszoját* csináltak. Mikor a két nyoszoja készen lött, az egyikbe feküdt a királ, a másíkba a felesége. Itt oszt az ördögös vénasszon élt a gyanúpörrel, hogy maj valami baj lösz, éccaka bebút az egyik nyoszoja alá.

Asz kérdözte az egyik nyoszoja a másíktul:

– Nehéz-e, tesvér?

* ágy

A másik azt felelte:

– Néköm nem nehéz, mer édosapámat tartom. Hát neköd nehéz-e?

Aszongya a másik:

– Néköm szörnyen nehéz, mer édosanyám gyilkosát tartom!

Itt az ördögös vénasszon kihallgatta ezt. Addig biztatta a lányát, hogy mos má tögye magát még betegbbnek, mint azelőtt vót. Mondjad a királnak:

– Ha ezt a két nyoszóját föl nem tüzelteti, vége az életömnek!

A kirá nagyon szomorú lött, hogy mos mán a nyoszolát tüzeltesse föl. Kiadta parancsba, hogy ezt a két nyoszolát tüzeljék föl!

Az ördögös vénasszon kiadta parancsba, hogy mikor tüzelik, úgy vigyázzanak, hogy mindön porcikája hamué váljon!

Mikor tüzelték, kiesött egy parázs. Vót a kirájudvaron egy koca fekete bárán*. Ez fölkapott egy parazsat, elnyelte. Osztán látszott a kocabárányon, mintha hasas vóna.

Az ördögös vénasszon mögén élt a gyanúpörrel, hogy a fekete báránbul baj lösz. Mondja a királnénak:

– Tödd magadat beteggé, mondjad a királnak: ha a fekete báránnak a szívíbül nem öhetök, vége az életömnek!

A kirá nagyon szomorú lött, hogy mos mög a kocabáránt pusztítsa el. Kiadta parancsba, hogy a kocabáránt

* 'aki nem szopja az anyja tejit, hanem úgy nevelődik föl, hogy másik ju tejit szopi' (B.)

le köll vágni, a szívből mög a májából mög a bélből a királnénak paprikást köll főzni.

Az ördögös vénasszon, mikor a kocabáránt levágták, a bélit leküdte a Dunára. Ráparancsolt a szolgálókra, hogy úgy vigyázzanak a bélre, mikor mosik, hogy a bélnek egy híja se lögyön, másképp vége lősz az életüknek.

A szolgálók, mikor mosták a belet, egyet elszalajtottak. Nagyon mögijedtek. Aszongyák:

– Mi csináljunk? Az ördögös vénasszon elfődel ben-nünket, mert egy belet elszalajtottunk!

Az egyik osztán aszongya:

– Hiszen nem tudja, hogy mijen hosszú vót, csak hány vót. Maj egyet kétfelé vágunk, a többit hozzá daraboljuk.

Úgy is csináta a két lán, úgy vitték a belet haza. Az ördögös vénasszon örömmel fogadta, hogy nincs a bélnek híja es se.

Itt, akit a cöthal elopott, abbul ikrát eresztött. Lött belüle két aranhajú gyermek. Az aranhajú gyermököt vitte a víz a Dunán.

Vót egy öreg halász, aki mindég a Dunán halászgatott. Mögláta az öreg halász korán röggel, hogy valami csillámlik a vízőn. A feleséginek hírt se adott, fogta a csónakját, kifogta.

Nagyon mögörült, mert soha nem vót egy családjuk se, most az Úristen möjen szép két gyermököt adott! A felesége mögláti, hogy möjen örömmel gyün haza az ura, kiszaladt elébe. Akkor láti, hogy möjen szép két gyermököt hozott:

– Jaj, hé! Nem vötte ken?

– No, hé! Az Isten nekünk röndölte.

Avval bevítették, nevelgették. A gyerökök mikó nyöltek, elkezdték iskoláztatni.

Mikor tizenkét évesek vótak, az öreg halász beteg lött. Akkor az egyiket kifogták az iskolából, oszt használták a ház körül mindönféle dologra. Akkor éccaka ólomeső esött, leküdték a Dunára két kantával. Mikor gyütt föl a Dunáru, elcsúszott, és mind a két kantát összetörte. Azé az öregasszon mögverte, és aszonta:

– Tudod mit? Ha szülötte gyerököm vóna, még héccörte jobban mögvertelek vóna!

Másnap mögén leküdték a Dunára két kantával. Mikor gyütt föl a Dunáru, mögén elcsúszott, mögén mind a két kantát összetörte. Akkor az öregasszon nagyon mögverte, és aszonta neki:

– Tudod mit? Ha szülötte gyerököm vóna, még héccörte jobban mögvertelek vóna!

Ahogy egyszer a testvére gyütt haza, mögláta, hogy a testvérjít mögverte az anyja. Igenyöst csak mönt a testvérjihön. Kérdözte tüle:

– Ugyan, testvér, mé rísz?

Aszongya:

– Mögvert nevelőanyám! Azt is mondta, ha az ű gyeröke vónék, még héccörte jobban mögvert vóna. Hanem azt tanáltam el, hogy jó lösz nekünk innen elmönni, és valami szolgálatot keresni. Űs se édösanyánk ű! Hátha mögtanáljuk az édösanyánk!

A két gyermek aszongya osztán:

– Süssön ken tarisznyát, varjon ken pogácsát, majd elmögyünk szolgálatot keresni!

Az öregasszon süttött osztán tarisznyát, vart nekik pogácsát. A két gyermek útnak indult. Mögköszönték nevelőanyjuknak, hogy gondjukat viselte. Az öreg halászné nagyon sajnálta, hogy elmönt a két gyermek, hogy annyi-

szor mögverte. De mán nem vót mit tönni, mer mán későn vót, mer mán akkor a két gyermek elútazott.

Mén oszt a két gyerök hetedhét ország ellen, sehun se falura, se városra nem akadtak. És elébük mönt egy öreg kuldús, alamizsnát kérögetött. A két gyermek kivött egy-egy pogácsát, odadták neki. Avval oszt az öreg kuldús elmönt, űk pedig tovább haladtak.

Másnapra kelve a dolog, ugyan elébük mönt egy öreg kuldús. Szinte kérögetött alamizsnáé. Itt osztán kivött a két gyerök egy-egy pogácsát, odadta neki. A kuldús haladt az útján, a két gyerök mög mönt tovább.

Harmadik napra kelve a dolog, ugyancsak elébük mönt egy öreg kuldús, alamizsnáé könyörgött. A két gyermek kivött a tarisznyából egy-egy pogácsát, odadta neki. A kuldús elmönt az útján, a két gyerök mög mönt tovább.

Negyedik napra kelve a dolog, szinte elébük mönt egy öreg kuldús, alamizsnáé kérögetött. A két gyermek így szólt: – Édös bácsikám, nem adhatunk sömmit, mer nekünk sincs sömmi. Mer még a kinyérmozását is összeszedtük mán!

Aszongya az öreg kuldús:

– No, fiaim! Itt van ez a súp. Ha bajotok lösz, akkor ezt mögfujjátok, maj ott lösz nektök segítség.

Amint möntek a gyerökök, egyszer csak a két gyerök mögtempút*. Nem tudtak sömöre se menni. Eszükbe jutott, hogy adott az öreg kuldús nekik es sípot. Kivötték, mögfúták. Azonnal ott termött Jankovics, asz kérdözte tőlük:

– Mi bajotok, két kirájfi?

A két kirájfi csak asz felelte:

* megtorpant

– Mögtempultunk, nem tudunk sömöre se mönni. Vigyél el bennünket valamőre!

Itt oszt Jankovics körösztülbuksengölt a fejin, lött belüle ló. A két királfi fölült a hátára, elkezdte vinni. De űk as se tudták le-e vagy föl? Jankovics odavitte űket, ahova való vót az édösapjuk. Itt oszt Jankovics mögállt, a két királfi leszáll rúla. Jankovics mögén körösztülbukott a fejin, lött belüle embör. Ott a város szélin csinátak es sátort. Itt oszt Jankovics aszonta a két gyeröknek:

– Mos mán jártok a templomba. Amit én parancsolok nektök, asz fogitok csinálni. Ki ne hágjatok rajta!

Jankovics mögparancsolta nekik, a templomba ara mönjenek a királpalota felé:

– Ott láttok a palota véginé! egy asszont bivajbúrbe varva; a két csöcsit két kopókutya szopja. Ott van mellette két szál vessző, evvel muszáj háromat rávágni, aki ara mén. De tik ne vágjatok rá, hanem vögyétök ki a kendőtöket, türűjétök mög a képit, csókoljátok mög! A templomba legutózára mönjetök be, és legelsőbb gyűjetök ki! Mindég kétfelé álljatok a templomajtóba: az egyik egyik felül, a másik másik felül!

Elmöntek osztán a templomba. Mikor az édösanyjukhon értek, kivötték a kendőjüket, mögtörűték az anyjuk képit, oszt mögcsókolták.

Itt oszt möglátta a kapus, mingyá jelöntést tött a királnak, hogy ere mönt két gyerök; nemhogy végigvágták vóna, hanem kivötték a zsebkendőjüket, mögtörűték, mögcsókolták.

Mikor a templomhon értek, mögvárták mikor mindönki bemönt mán, akkor möntek be. Oszt a templomajtóba kétfelé álltak. Legelsők vótak osztán kigyünni.

Ezt a királ szömmel tartotta, mikor a kapus mondta neki.

De itt a két aranhajú gyermeknek a fején egy-egy hójag vót, hogy az aranhajuk ne látsszon.

Mikor a templombul möntek hazafelé, ugyancsak azt az asszont, aki bivajbúrbe vót varva, mögtörüték és mögcsókolták. Ezt a király pedig leste. A királynak nagyon föl-tűnő vót, hogy ez a két gyerök ezt az asszont nehogy végigvágja, inkább mögcsókoli.

A királ nem bírt egész éccaka alunni. Alig várta a másnap röggelt, hogy a két gyerök mönjön a templomba. Mikor másnap röggel mönt a két gyerök a templomba, ugyanúgy mögtörüték a bivajbúrbe vart asszon képit és mögcsókolták. A kiráj mögén csak nézte, szöget ütött a fejibe: mi oka löhet, hogy a két gyerök így tösz? A két kutyakölköt pedig odébb hajigálták. Ezön a kiráj nagyon nagy gondba esött.

Mikor a két gyerök a templombú gyütt ki, aszonta neki a királ, mönjenek el hozzá ebédre! De a két gyerök asz felelte:

– Mink nem möhetünk sehova se, mer van nekünk egy nevelőatyánk, még az mög nem engedje nekünk.

De mikor az ördöngös vénasszon mögtudta, nagyon élt a gyanúpörrel, hogy rájönnek a hamisságra.

Mikor a két gyermek hazamönt, akkor kérdözte Jankovics:

– Nem-e beszéltetök valakivel?

Akkor monda a két gyerök:

– De beszéltünk. A kiráj hitt ebédre. Mondtuk neki: mink nem möhetünk sehova se, mer van nekünk egy nevelőatyánk, még az mög nem engedje nekünk.

Aszonta Jankovics:

– Jó van! Ha hónap templomba möntök, csak úgy tögyetök, mint eddig! Ha ebédre hín, mondjátok neki:

mink elmögyünk, ha mögengedi, hogy a gyámolónk is elgyühet, és annyi földet ád, akit az behány cigánkerékkel egy nap.

Mikor röggel mönt a két gyerök a templomba, csakúgy mögtörűték a kendővel az édosanyjuk képit és mögcsó-kolták, mint másszor. A két kopókutyakölköt pedig odébb hajingálták. A királ akkor is nézte, hogy a két gyerök mi csinál? Ezön a királ nagyon nagy gondba esött.

Mikor osztán a királ látta, hogy a két gyerök gyün ki a templombul, odamönt. Aszonta, hogy mönjenek el hozzá ebédre! A két gyerök mingyá mondta:

– Mink elmögyünk, ha mögengedi, hogy a nevelő-atyánk is elgyühet, és annyi földet ád, akit az en nap behány cigánkerékkel.

A királ nagyon szívesen mögengedte. Aszonta:

– Csak gyűjenek hónap dére!

Mikor ezt otthun elmondták, Jankovics aszonta:

– Elmögyünk!

Mikor emöntek a királhon ebédre, Jankovics mingyá kérte, hogy azt a földet adja neki, akit en nap behány cigánkerékkel. A királ neki adta. Itt oszt Jankovics nagyobb darab földet bekerített cigánkerékkel, mint a királnak a földje.

Ere Jankovics en nagyon szép kastélt csináltatott; körülültette rúzsafával; a kastélba mög szöbbnél szöbb virágok vótak. Akkor osztán asz gondolta: jó lösz, ha vendégségbe az egész királcsaládot möghíjja.

De a vénasszon élt a gyanúpörrel, nem akart elmönni. Aszonta:

– Il darab föld és szép kastél van rajta, de még azé nem kész. Addig mink nem möhetünk vendégségbe, még a kastél körül nem lösz muzsikáló fával ültetve.

Itt osztán Jankovics aszongya az egyik fiúnak:

– Gyerünk! Hanem ha odaérünk egy nagyon csúnya embörnek a határjába, akkor én elváltócok, oszt ha odaérünk ahon a nagyon csúnya embörhön, azt a nagyon csúnya embört jó mög köll ám dícsérni! Mert ha mög nem dícsérod: vége az életödnek, de még az enyimnek is!

Itt osztán Jankovics körösztülbuksengölt a fejin, lött belüle esz szép paripa. A királfiú fölült a hátára és mönnek. Mikor odaértek a határjába, már egész estefelé lött az idő, akkor aszonta neki Jankovics:

– Most körösztülbuksengölök a fejemön, lösz belülem egy kásaszöm. Ha az öreghön érsz, kérdözi, Jankovicsot nem láttad-e? Azt mondd: még hírit se hallottam. Mikor elbúcsúzol az öregtül, oszt kiérsz a határjából, möggurítod a kásaszömet, mögén ló löszök.

Jankovics osztán körösztülbuksengölt a fejin, lött belüle egy kásaszöm. Beletötte a zsebibe, úgy ballagott az öreg háza felé. Mikor odaértek, odaköszönt az öreghön:

– Jó estét adjon Isten, öregapám! No – aszongya – il szép, őszbe csavarodott embört soha még az életömbe nem láttam!

– Adjon Isten neköd is! Szöröncséd, hogy úgy mondtad öregapám, mer másképp vége lött vóna az életödnek! Hun jársz, hun kelsz? – mondja az öreg.

Aszongya a királfiú:

– Járok, kelök, hajt a nyomorúság, mer asz hatta az anyám, hogyha möghal: a sírját muzsikáló fával ültessem körül! Nem-e hallotta hírit, hogy möre löhetne asz tanálni?

– De hallottam, fiam! De oda bajossan bírsz odajutni, mer eztet tizenkét fejű sárkán őrzi. Hanem mivelhogy ijen szépen ideköszönté, én mögmondom, hogy bírsz abbul szönni. Éppen a sárkán délbe tizenkét órákor lefekszik, és

két óráig szokott alunni, és az alatt az idő alatt szödjél! Hanem, fiam, nem láttad ara tefelétök Jankovicsot?

– Még hírit se hallottam, nehogy láttam vóna! – mondja a királfi.

Elbúcsúzott a királfi az öregtől. Mikor az öreg határjából kiért, kivőtte a kásaszömet a zsebiből, möggurította, akkor Jankovics ló lött, úgy mönt, mind a legsebössebb forgósziel.

Itt osztán elmönt ahhon az erdőhön, ahun a muzsikáló fa muzsikál. Bemönt az erdőbe, a legszöbb muzsikáló fákat kiválogatta, és csak möntül előbb szödütt belülük. Avval osztán elindült.

A sárkán akkor vötte észre, mikor mán a határjából kiértek. Mönt is utánnuk, de mán akkó nem vót ereje. Szöröncséssen hazaért a muzsikáló fákkal.

Az öregasszon alig várta a röggelt, hogy kinézheessen az ablakon, hogy az új kastélnál mögvannak-e mán a muzsikáló fák? Ahogy kinézött, halli ám, hogy a muzsikáló fáknak mindön ága muzsikál. Nagyon szomorú lött.

Jankovics oszt möghitta vendégségbe az egész királcsaládot, mer mán kész a muzsikáló kerítés:

– Hanem gyűjjenek ebédre!

Aszongya az öregasszon:

– Még a mi kastélunktul a tietökig aranhíd nem lösz, addig nem mék, mer én aranhídon akarok odamönni vendégségbe.

Aszonta Jankovics a másik királfiúnak:

– Nohát, gyerünk! Hanem majd ha odaérünk egy nagyon csúnya embörnek a határjába, akkor én elváltócok. Oszt ha odaérünk, akkor azt a nagyon csúnya embört jó mög köll ám dícsérni, mert ha ezt mög nem dícséröd: vége az életödnek. De még az enyimnek is!

Jankovics osztán körösztülbuksengölt a fején, lött belüle esz szép paripa. A királfiú fölült a hátára, möntek.

Mikor odaértek a határjába, aszonta Jankovics:

– Most körösztülbuksengölök a fejemön, lösz belülem egy kásaszöm. Tögyél a zsebödbe! Ha az öreghön érsz, kérdözi Jankovicsot, asz mondd: még hírit se hallottam. Mikor pedig kiérsz a határjából, möggurítod a kásaszömet, mögén ló löszök.

Jankovics osztán körösztülbuksengölt a fején, lött belüle egy kásaszöm, beletötte a zsebibe, úgy ballagott az öreg háza felé.

Mikor odaértek, odaköszönt az öreghön:

– Jó estét adjon Isten, öregapám! Il szép, őszbe csavarodott embört soha még az életömbe nem láttam!

– Adjon isten neköd is! Szöröncséd, hogy úgy mondtad: öregapám, mer másképp vége lött vóna az életödnek! Hun jársz, hun kelsz itten?

Aszongya a királfiú:

– Járok, kelök, hajt a nyomorúság. Mer asz hatta az édosanyám, hogy ha möghal: aranhíd lögyön a sírjátul a kastélaig. Nem-e hallotta hírit, hogy möre löhetne asz tanálni?

Aszongya az öreg:

– De hallottam, fiam. De oda bajossan birsz odajutni, mer ezt tündérok őrzik. Hanem amé ijen szépen ideköszönté, én mögmondom, möre van, mög hogy birod elhozni! Még a nap fő nem gyün, addig siessél! Mer ha a tündérok főkelnek, elhozni nem birod, mer annyi tündér őrzi, ahány szög van benne. Hanem ne, ez a szál vessző! Evvel a szál vesszővel, ha végigvágod, abbul a hídbul lösz egy dió, annak a belsejibe lösz a híd, mintha a béle

vóna annak a diónak. Hanem, fiam! Nem láttad valamőre jártodba-keltődbe Jankovicsot?

– Nehogy láttam vóna, még hírit se hallottam! – mondja a királfiú.

Elbúcsúzott az öregtől. Mikor kiért a határjából, kivőtte a kásaszömet a zsebiből, möggurította. Akkor Jankovicsbul ló lött; úgy mönt, mint a legsebössebb forgószél, mer mán nem sok idejük vót. Csak leugrott hirtelen Jankovicsrul [a lóról] és gyöngössen a hídat végigvágta. Lött belüle ojan dió, möjennek az öreg mondta. Avval osztán mönt hazafelé. A tündérok akkor vöttek észre, mikor mán kiért a királfi a határjukbul. Möntek is utánna, de mán ott nem vót erejük.

Az öregasszon alig várta a röggelt, hogy kinézheessen az ablakon, hogy mögvan-e mán az aranhíd? Nagyon szomorú lött, mikor möglátta, hogy ott van.

Jankovics oszt möghítt vendégségbe az egész királcsládot:

– Mer mán mögvan az aranhíd is, gyűjjenek ebédre! Aszongya az öregasszon:

– Az aranhídnak gyémántkarja szokott lönni! Addig nem mögyök a vendégségbe, még gyémántkarja nem lösz!

Aszonta Jankovics annak a királfiúnak, aki másoccor vót vele:

– Nohát, gyerünk! Hanem majd ha odaérünk egy nagyon csúnya embörnek a határjába, akkor én elváltóccok. Ha odaérünk, azt a nagyon csúnya embört jó mög köll ám dícsérni, mert ha ezt mög nem dícséröd, vége az életödnek, de még az enyimnek is!

Jankovics aztán körösztülbuksengölt a fején, lött belüle esz szép paripa. A királfi fölült a hátára, möntek.

Mikor odaértek a határjába, aszonta Jankovics:

– Mos körösztülbuksengölök a fejemön, lösz belülem kásaszöm. Tögyél a zsebödbe! Ha az öreghön érsz, kérdözi Jankovicsot, asz mondd: még hírit se hallottam. Mikor pedig kiérsz a határjából, möggurítod a kásaszömet, mögén ló löszök.

Jankovics osztán körösztülbuksengölt a fejin, lött belüle egy kásaszöm. Beletötte a zsebibe, úgy ballagott az öreg háza felé.

Mikor odaértek, odaköszönt az öreghön:

– Jó estét adjon Isten, öregapám! Il szép őszbe csavarodott embört soha még az életömbe nem láttam!

– Adjon isten neköd is – mondja az öreg –, szöröncséd, hogy úgy mondtad: öregapám, mer másképp vége lött vóna az életödnek! Hun jársz, hun kelsz itten?

Aszongya a királfiú:

– Járok, kelök, hajt a nyomorúság, mer asz hatta az édösanyám, hogy ha möghal: aranhídnak gyémántkarját csináltassak. Nem hallotta, hogy möre csinálík azt?

Aszongya az öreg:

– Hallottam én, fiam! A tündérok tündérjinek a palotája előtt van. Hanem te oda bajossan bírsz ejutni, mer ezt tündérok őrzik. Hanem amé ijen szépen ideköszönté, mögmondom, hogy birod ehozni. Éppen éccaka tizenkét órátul fekszik egy óráig a tündérok tündérje; hát úgy mönj oda! Avval a vesszővel mög vág mög, abbul lösz egy nagyon szép aranalma. Hanem, fiam, nem láttad valamőre Jankovicsot?

– Nehogy láttam vóna, még hírit se hallottam! – mondja a királfiú. Elbúcsúzott az öregtül.

Mikor kiért a határjából, kivötte a kásaszömet a zsebibül, möggurította. Akkor Jankovicsból ló lött; úgy mönt,

mint a legsebösőbb forgószél, mer mán nem sok üdejük vót.

Mikor odaért, tizenkét óra emult mán, hát éppen avval a vesszővel mögvágta csöndessen. Ebbül lött egy nagyon szép aranalma, avval oszt mönt hazafelé.

Mikor a tündérok tündérje észrevötte, akkor mán a királfiú kiért a határjából; mönt is utánna, de mán ott nem vót ereje. Mikor hazaért, elkészítötte, rárakta a gyémántkarokat az aranhídra.

Az öregasszon asz gondolta, hogy röggel van, szalad az ablakhon: hát a híd karjátul ojan nagyon világos. Osz nem vót az öregasszonnak mit tönni, elmöntek.

Mikor állt a vendégség, Jankovics aszonta:

– Hozok egy véka magyarót. Még azt mögtörök, akkorra – van neköm egy mesém – elmondom!

Elkezdte:

„Hun vót, hun nem, vót a világon egy özvegyasszon; annak vót három lánya, akik mindég széksót szödtek, abbul élösködtek. Eccör a királ fia ara mönt hintóval. Halotta, hogy a lányok mit beszélnek.

A legöregebb lán aszonta: hogyha ütet elvönné a királfi, egy szöm búzábul annyi könyeret sütne, hogy az egész királcsalád se fogyasztaná el. A középső lán aszonta: hogyha ütet elvönné a királfi, esz szál kendörbül fonna annyi vásznot, hogy az egész királcsalád se tunná elszagatni. A legkissebb lán aszonta: hogyha ütet elvönné a királfi, szülne neki egy hassal ojan két aranhajú gyerököt, hogy se azelőtt, se azután ojat többet nem látna.

A királfi mikor ezt möghallotta, csináltatott nagyon szép ruhát a lánnak, föltötte a hintóba, és elmönt a három lánhon.

– Aki aszonta neki – mondja a királfi –, hogy szülne

neki két ojan aranhajú gyerököt egy hassal, hogy se azelőtt, se azután ojat többet nem látna, itt az új ruha, készűjön föl bele, és ezt a piszkos ruhát vesse le magáról, osztán gyűjön vele!

Hintóba möntek osztán a királ palotájába. A királfi el is vötte feleséginek.

A felesége a fogadását nem tötte mög, mer mikor két gyerököt szült, két kopókutyakölköt töttek oda a két gyerök hejibe. A királ ekkor a csatába vót, el köllött neki mönni a csatába.

A két gyerököt osztán betötték a disznóhizlálóba, hogy majd mögöszik a disznók. A királnak pedig mögírták, hogy nem két aranhajú gyerököt, hanem két kopókutyakölköt születött a felesége.

A királ visszaírta, hogy nyúzzanak mög egy bivajt, annak a bűribe varják be a királnét! A két csöcsit hagyják ki, hogy a két kopókutyakölkök szophassa, de az asszonra úgy vigyázzanak, hogy sömmi baja se lögyön, még ű haza nem mén! Tögyenek oda két szál aranvesszöt; mindönkinék osztán, aki ara mén, egyet-egyet rá köll vágni, mög rá köll köpni!

A két aranhajú gyerököt nem ötték mög a disznók, hanem úgy örzötték, hogy oda nem szabad vót senkinek se mönni. Mikor osztán azt írta a királ, hogy hazagyün a csatából, a két aranhajú gyerököt kilopták a disznók közül, osztán leásták kétfelül a kapuoszlop mellé.

Hazagyütt osztán a királ a csatából. Mikor möglátta, hogy a királné két kopókutyakölköt születött, aszonta:

– Hagy szenvedjön, még mög nem hal! Nem pusztítom el, hanem hagy szenvedjön!

A királ osztán elvötte feleségül egy ördögös vénaszszonnak a bécéros lányát.

A két aranhajú gyerekből két szép diófa nyílt, de az ördögös vénasszon élt a gyanúpörrel, hogy a diófából valami baj lösz. Asz mondta a lányának: tögye magát beteggé, mondja a királnak, ha ki nem vágati a két szép diófát, akkor ű möghal, mer nem biri a szagát szívelni.

A királ osztán kivágatta a két diófát, pedig nagyon sajnálta. A két diófából nagyon szép két nyoszoját csináltak. Az egyikbe feküdt a királ, a másikba a királné. Az ördögös vénasszon élt a gyanúpörrel, hogy a nyoszojából valami baj lösz. Éccaka bebút az egyik nyoszoja alá, kihallgatta, hogy mit mond az egyik nyoszoja a másikának, hogy az a nyoszoja, amölikbe a királné feküdt, aszonta: hogy neki nagyon nehéz tartani, mer ű az édosanyja gyilkosát tarti.

Az ördögös vénasszon mögén mondta a lányának: tögye magát beteggé, mondja a királnak, ha föl nem tüzel-teti ezt a két nyoszolát, vége az életinek! A királ osztán kiadta parancsba, hogy tüzeljék föl ezt a két nyoszolát, pedig nagyon sajnálta.

Mikor tüzelték, kiesött egy parázs. Egy koca fekete bárán fölkapta a parazsat, enyelte, hasas lött tüle.

Az ördögös vénasszon élt a gyanúpörrel, hogy a koca fekete báránból valami baj lösz. Asz mondta a lányának: tögye magát beteggé, mondja a királnak, ha a koca fekete báránnak a szívbül nem öhetik, vége az életinek! A kiráj osztán kiadta parancsba, hogy a koca fekete báránt le köll vágni; a szívbül, májából mög a bélből a királnénak paprikást köll főzni! Pedig nagyon sajnálta.

Az ördögös vénasszon leküdte a szógálókat a Dunára, hogy a bélit mossák mög. Itt oszt a szógálók esz szál bélt eszalajtottak, azt oszt mögötte a cöthal. A cöthal abbul ikrát eresztött, lött belüle két aranhajú gyereök.

A két aranhajú gyerököt kifogta a Dunából az öreg halász. Föl is nevelte addig, hogy mán iskolába jártak. Mikor az iskolából egyiket kifogták, oszt használták a ház körül mindönféle dologra, akkor éccaka ólomeső esött, leküdték a Dunára két kantáva. Mikor gyütt föl a Dunáról, elcsúszott, és mind a két kantát összetörte. Azé az öregasszon nagyon mögverte a gyerököt, és aszonta neki:

– Tudod mit? Ha szülötte gyerököm vóná, még jobban mögvernék!

Másnap mögén összetört két kantát. Az öregasszon mögén nagyon mögverte, és csak asz mondta:

– Tudod mit? Ha szülötte gyerököm vóná, még jobban mögvernék!

Akkó mán aszonta a testvérinek, hogy ű nem marad, mer mindég ütik-verik:

– Elmögyök szöröncsét tróbálni. Úgyis aszongya a szülénk, hogy nem vagyok szülötte gyeröke. Hátha mögtanálom az édösanyámat.

A két aranhajú gyerök osztán elbúcsúzott, elmönt szöröncsét tróbálni.

Amint möntek hetedhét ország ellen, elébük mönt egy öreg kuldús, alamizsnát kérögetött. A gyerökök adtak egy-egy pogácsát.

Igy mönt ez a második, harmadik napon is. De a negyedik napon mán nekik se vót, nehogy az öreg kuldúsnak adjanak.

Az öreg kuldús aztán adott nekik egy sípot, akit ha mögfúnak, az öreg kuldús mingyá a segítségire mén.

Möntek, möndögéltek hetedhét ország ellen, egyszer csak nem tudták, möre mönjenek: mögtempultak. Eszükbé jutott osztán, hogy az öreg kuldústul űk egy sípot kap-

tak, akit ha mögfúnak, az öreg kuldús mingyá a segítségükre mén.

Mikor a sípot mögfútták, mingyá gyűtt a segítség. El is jutott a két aranhajú gyermek szöröncsészen oda, ahová való vót az édosapjuk. Itt oszt a két aranhajú gyermek a templomba járt.

A gazdájuk mögmondta nekik, hogy a királ palotája véginélt tanának egy bivajbúrbe vart asszont; a két csöcsit két kopókutyakölök szopi. Oszt aki mellette elmén, annak háromat rá köll vágni avval a vesszővel, mög rá köll köpní! De űk rá ne vágjanak, mög rá ne köpjenek, hanem a kendőjükkel türűjék mög a képit, osztán csókolják mög. A templomba mög legutoljára mönjenek be, és legelőször gyűjenek ki! A templomba az ajtóba kétfelé álljanak: az egyik jobbrul, a másik balrul. A fejükrül a hójagot le ne vögyék, hogy az aranhajuk ne láccon!

A királ osztán a templomig elkísérte szömmel űket, mikor mán möghallotta, hogy ez a két gyerök mi csinál. És elmönt a királ a templomba is, hogy mögnézi, hogy a két gyerök a bivajbúrbe vart asszont megtörüli a zseb-kendőjivel, azután mögcsókoli.”

Mikor Jankovics ideért a mesével, akkor mán az öreg-asszon élt a gyanús dologgal, hogy ebbül baj lösz. Mondta a lányának, hogy tögye magát beteggé, oszt mönjenek haza! A lánya nagyon betegnek is tötte magát, és hitta haza a királt, hogy mönjenek haza, mer ű mán nem bir tovább maranni, mer ojan beteg! De a királ nem mönt. Itt mán a királ észrevötte, hogy baj van a dologba.

Könyörgött a felesége, hogyha ű nem mén is, űtet engedje, maj talán otthun jobban lösz! De a királ nem engedte, aszonta Jankovicsnak:

– Meséjön tovább! Nagyon szép mese, csak mesélje tovább!

„A királ osztán möghíttá a két aranhajú gyermeköt hozzá ebédre, de a két aranhajú gyermek asz felelte:

– Mink nem möhetünk sehova se, mer van nekünk egy nevelőatyánk, még az mög nem engedje nekünk.

Itt oszt a két aranhajú gyermek elmönt ahhon az ű gazdájukhon. Mondta, hogy mit mondott a királ. A gazdájuk aszonta, hogyha még egyszer ebédre híjja űket a királ, csak mondják:

– Elmögyünk, ha mögengedi, hogy a gazdánk is együhessön, és annyi földet ád, akit az en nap behány cigánykerékkel. – A királ nagyon szívéssen mögengedte.

Mikor osztán ere a földre a gazdájuk nagyon szép kastélt csináltatott, möghíttá vendégségbe az egész királcsaládot. De az öregasszon aszonta, hogy addig ű nem mén vendégségbe, még a kastél körül nem lösz muzsikáló fával ültetve. Az öregasszon: a királnak a napa* nem hatta hejösnek a kastélt, még muzsikáló fával körül nem kerítik a kastélt.

Mikor ezt a két gyermek mögtötte, akkor mög az vót a baj, hogy királ őfölsége kastélátul a gazda kastéláig nem vót aranhíd.

Mikor ez is mögvót, akkor mög, hogy az aranhídnak gyémántkarja lögyön!

Mikor a két gyermek ezt is mögtötte, akkor a királ napának nem vót sömmi szava se, mert akkor mán el köllött mönni a vendégségbe. El is möntek, de itt a vendégség után a két gyerekeknek a gyámolója egy véka magyarót rön-

* anyósa

dölt oda, hogy mire ezt megtörik, akkorra majd ű mesél egyet. El is mesélte, hogy:

– Vót ojan asszon, akinek a lánya aszonta, ha űtet elvönné a kirájfi, szülne neki ojan két aranhajú gyerököt, hogy se azelőtt, se azután ojat többet nem látott. Itt ezt el is vötte a királj, szült is. Ha nem hiszi, nézze mög azt a két aranhajú gyermököt, mert éppen itt vannak.”

Akkor a két aranhajú gyermök lehúzta a fejrül a sapkát. Akkor látta a kiráj, hogy csakugyan két aranhajú gyermök, mintha talán színösaranbú vóna a hajuk! – Ekkor pedig az ördögös vénasszon se hót, se eleven nem vót a lányával együtt.

A kiráj pedig úgy mögörült, hogy as se tudta, mi csináljon! Hun az egyik gyerököt ölelte, csókolta, hun a másikat. Röttön a feleségit fölvitette, és a legnagyobb kögyelömbe vötte.

Az ördögös vénasszont a lányával együtt nagy fatűzön mögégettette eleventön.

Az első feleségivel azután boldogul éltek. Élnek még ma is, ha mög nem haltak.

15. (ERZSÉK ASSZONY ÉS A KÉT LÁNYA)

Erzsék asszonnak vót két lánya: Julcsa és Örzse; az erdőbe lakoztak mindég. Mikor Erzsék asszon bemönt a faluba, akkor Örzse lányát mindég magával vitte, mer ezt jobb szerette, mint a Julcsát, pedig Julcsa dógos lán vót mög szilíd.

Egyször, mikor bemöntek a faluba, hát a Julcsát magát hatták otthun a házná. A Julcsa pedig a kis nádtetejes házikóba fonyogatott.

Ez alatt az üdő alatt egy kiráji vadászatot tartott az erdőbe. Egyször rátanát egy őzre. Az őz, ahogy elkezdött szalanni, ű pedig utánaszaladt. Akkor rátanát ara a kis házra. Itt, hogy nagyon eszomjazott, benézött az ablakon, hogy lakik-e itt valaki? Akkor látta, hogy egy nagyon szép lán a szobába.

Mikor benézött az ablakon, a lán nagyon mögszégýölte magát, mer még férfit sose látott.

Itt a kiráji, mikó möglátta, hogy a lán ojan nagy möglepetésbe lött, bemönt a szobába, vizet kérni túlle.

Mikor adott neki vizet, a kiráfi nagyon mögszerette a lánt, a lán is mögszerette a kiráfit. Mikor mán el akartak válni egymástul, mögcsókolták egymást.

Ez alatt az üdő alatt a kiráfi egy acskó ezüstpézt oda-gyugott a szoknyagallérjáhon*. Avval a királyfi elmönt.

* a szoknyának a derékhoz simuló (néha rávarrott zsinórral odaerősíthető) része

Mikor az anyjáék hazagyüttek, akkor mán a lán újfönt a dologhon fogott, és nem mondta az anyjának, hogy itt ki vót? A királfi. Pedig a lánnak mögmondta, hogy ű királfi.

Este, mikor le akarnak fekünni, a lán vetkőzik, akkor kiesött a szoknyagallérjából az acskó pénz. Az anyja möghallotta ennek a csördülésit. De a lány is akkor tudta mög, mer annak előtte ű se tudta. Itt osztán a lán akkor mondta mög az anyjának, hogy a királfi járt itten; muszaj, hogy a gyugta oda.

Itt az asszon egypár nap mulva elmönt a városra vásárolni, mer mán akkó vót pénz; elvitte magával az Örzse lányát is, csak a Julcsát hatta otthun.

De ezön a napon ugyan kigyütt a királfi mögén, és hozott a lánnak pézt: mos mán elhozi feleségül, hanem ezön a pézön vögyön esküdőruhát magának, és siessön möntül hamarabb elkészíteni. Asz nézzék, hogy möntül hamarabb elkészíjjék.

Itt oszt, mikor az anyja hazagyütt a városrul, mingyá mondja neki a Julcsa lánya, hogy:

– Itt vót mögén a királfi, hogy elvösz feleségül, hogy hozzámék-e? És hozzámöntem.

Ennek az anyja nagyon mögörüť. Mondja a Julcsa lánya, hogy:

– Hagyott itt pézt, hogy esküdőruhát vögyön, és möntül előbb mög is varassal!

Itt oszt el is mönt az anyja újfönt a városra. Vött neki nagyon szép esküdőruhát, és mög is varatta. Avval oszt a királfi elmönt; elvitte, mögesküdtek. Mikor möglött a lakodalom, a királfi elvitte Julcsának az anyját mög a hűgát is.

Nemsokára űneki be köllött rukkolni, mer nagy háború

következött. Még ű odajárt a háborúba – jobb szerette vóna Erzsék asszon, ha az Örzse lánya lőtt vóna a királfi felesége –, mos mán azon töprenkődtek a lányával, hogy tudnák Julcsát efődelni?

Akkor így gondolta el az asszon, hogy maj kiszúrik a szömit, mög elvágik mind a két kezit és mind a két lábát; kiviszik az erdőbe, hogy rá ne gyűjjenek.

De itten a tündérok kirája mingyá rátanát, avval elvitte onnan, és az ű kastéla körül letötte egy bukorba, és röttön egyet füttyentött, és ott termött egy szellem. És csak asz mondta a szellemnek:

– Ne, ez az aranrokka, és eredj be a városba röttön, és a királnak az ablakja alatt áruld. És ha kérik, csak két szömé add oda, másé semmié se!

Az asszon az Örzse lányát a Julcsa ruhájába öltöztette föl, oszt Örzse lőtt a királné. Ahogy ott ült az Örzse az emeletön, möglátta, hogy mijen szép rokkát árulnak, mingyá kiátott az anyjának:

– Gyűjjön csak! Mijen szép rokkát árulnak!

Mikor odamén az anyja, aszongya:

– Mönjön, anyám! Vögye mög!

Lemén az anyja, kérdözi:

– Mönnyié anná azt a rokkát?

– Pézé nem adom! Csak két szömé – mondja a szellem.

Avval fölmén, mondja a lányának:

– Hát, lányom, ezt hogy vögyük mög? Mikor ezt nem adja pézé, csak két szömé!

Aszongya az Örzse:

– Nem baj, anyám, csak vögye mög! Ott van a Julcsa szöme, csak vögye mög!

De itt az anyja azt felelte:

– De itt, lányom, baj lösz!

Aszongya az Örzse:

– Nem lösz, anyám, csak vögye mög!

Avval az asszon levitte a két szömet, és mögvötte.

Mikor hazaért a szellem, röttön a tündérok kirája mögmosogatta nagyon szépen a szömet és a lánnak az arcát is, és helire igazgatta, mögkenyögette azt a fórasztókével. Csak ojan lött a szöme, mint azelőtt.

Itt osztán mögén egyet füttyentött, mögén ott termött a szellem. Aszongya:

– Ne, ez az aranorsó, és eredj be a városba röttön, és a királnak az ablakja alatt árul. És ha kéri, csak két kéz add oda, másé semmié se!

Az Örzse, ahogy ült ott az emeletön, möglátta, hogy mijen szép aranorsót árulnak. Mingyá kiátott az anyjának, hogy:

– Gyűjjön csak! Hogy mijen szép aranorsót árulnak!

Mikor odamén az anyja, aszongya:

– Mönjön, anyám, vögye mög!

Lemén oszt az anyja, kérdözi, hogy:

– Mönnyié anná?

– Azt pézé nem adom – mondja a szellem –, csak két kézé.

– Hát, lányom, ezt hogy vögyük mög, mikor ezt nem adja pézé, csak két kézé?

Aszongya az Örzse:

– Nem baj, anyám, csak vögye mög! Ott van a Julcsa keze, csak vögye mög!

De itt az anyja asz felelte:

– De itt, lányom, baj lösz!

Aszongya az Örzse:

– Nem lösz, anyám, csak vögye mög!

Az asszon levitte a két kezét; mögvötte.

Avval oszt viisszasietött a szellem, és a tündérok kirája röttön mögmosogatta a karjait és a heleit, és a fórasztkúvel mögkenyögette és odafórt.

Akkor mögén egyet füttientött, mögén ott termött a szellem. Aszongya neki a tündérok kirája:

– Ne, ez az aranszál-fonál! És eredj be a városba röttön, és a királnak az ablakja alatt áruld! És ha kéri, csak két lábé add oda, másé semmié se!

Az Örzse, ahogy ült ott az emeletön, lenézött, möglátta, hogy miken szép aranszál-fonolat árulnak. Mingyá kiátott az anyjának, hogy gyűjjon csak, hogy miken szép aranszál-fonolat árulnak! Mikor odamén az anyja, aszongya:

– Mönjön anyám, vögye mög!

Lemén az anyja, kérdözi, hogy:

– Mönnyié anná?

– Pézé nem adom – mondja a szellem –, csak két lábé.

– Hát, lányom, ezt hogy vögyük mög, mikor ezt nem adja pézé, csak két lábé!

Aszongya az Örzse:

– Nem baj, anyám, csak vögye mög! Itt van a Julcsa lába, csak vögye mög!

De itt az anya azt felelte:

– De itt, lányom, baj lösz! Nagy baj lösz!

Aszongya az Örzse:

– Nem lösz, anyám, csak vögye mög!

Az asszon levitte a két lábat; mögvötte.

Avval oszt viisszasietött a szellem, és a tündérok kirája röttön mögmosogatta a lábat és a hejit, és fórasztkúvel mögkenyögette és odafórt. Itt osztán héccörte szöbb lött, mind azelőtt vót. És asz mondta neki a tündérok kirája:

– Csak lögyél itt! Maj gyün a te urad nemsoká érted!

Avval a kirá hazaérközött a háborúból, és a felesége nagy örömmel fogta. Mingyá hízelködött neki, hogy miben szép rokkát vött.

De itt a kirának mintha súgta vóna valaki, hogy ez itt nem az ő felesége! No, de azé hitta ki a feleségit:

– Hal látom, ezön a szép rokkán mit tanultá fonni?

De itt nem akart a kirának a felesége, mer nem is tudott. De mivel a királ erőltette, csak hozzáfogott fonni. És a legelső kezdésnél a rokka mingyá így szól:

– Ne hidd, kirá, amit mond! Nem a te feleségöddel beszélsz! – Akkor itten nem akart mán tovább fonyni.

Itt oszt a kirá kihúzta a kardját:

– No, ha nem fonsz, vége az életödnek!

Avval elkezd tovább fonni. Akkor mondja a rokka:

– Eztet a rokkát is a te feleségödnek a két szömié vötték! Az orsóját pedig a két kezié vötték! A fonalatát pedig a két lábáé vötték! Hanem csak eredj! A tündérok kirája visel rá gondot, még kimégy érte.

Itt oszt a kirá röttön a két legjobb lovat fogatta be a hintóba, oszt ahogy csak möhetött, úgy mönt érte. A feleségit mög is tanáta a bukorba, még hétszörte szöbbször, asszon, mind azelőtt vót.

Ez alatt az üdő alatt a tündérok kirája bemönt a kastélba, és a gonosz asszont a lányával együtt hollóé változtatta.

A királfi, mikor beért az udvarába, akkor jutott az eszébe, hogy le nem zárta őket, vagy e nem földelte, de mán akkó későn vót, mer éppen akkó holló képibe repültek föl a kastél tetejirül.

Mikor a hollók eltűntek, eltűnt az aranrokka is.

Boldogul éltek osztán.

FURFANGOSOK

16. TRÉFA

Hun vót, hun nem, vót a nagyvilágon esz szögén embör, aki ojan szögén vót, hogy a kinyérbül se övött eleget. Az ú jósága miatt nagy boldogságra* jutott valamikor. Azon kérte az Istent, hogy mé nem ad nekik családot, ha mán nagyon szögények, hogy abba gyönyörködjenek.

Itt oszt egyszer annyira möhettek űk, hogy kis malacot bírtak vönni. Mikor oszt a kis malacot mögvötték, abba vót mindön gyönyörűségük, nagyon szépen nevelgették.

Ez alatt az üdő alatt aszongya a felesége az urának:

– Hallod-e, hé! Én úgy érzöm magam, mintha másképp vónék!

– Hát – aszongya az embör –, talán csak úgy gondolod aztat?

Egyszer az embör is nagy öröme mönt be:

– Hallod-e, hé! Úgy látom, mintha a kis malac hasas vóna.

Aszongya az asszon:

– Hát asz csak te gondolod. Jólakott az nagyon.

De az embör mögén bemén, mondja, hogy nem tréfál, csakugyan hasas a malac. Itt az embörnek a malacba van az öröme, az asszonnak abba, hogy ű úgy érzi, hogy másképp vóna.

* gazdagságra

Itt oszt annyira haladtak a napok, hogy mikor egyszer lefeküdtek, az asszonnak baja támadt. Mőg is lőtt a kisgyermők, fiút születőtt. Az embőrl el is felejtőközőtt az ű kis malacárul, mer mos má abba vót az őrlőme, hogy az asszon fiút születőtt.

Mikor az embőrl abba az őrlőmbe ételt vitt a kis malacnak, akkor láti, hogy a kis malacca három kismalacot fiadzott. Az embőrl nagy őrlőmmel szaladt be:

– Jaj, hé! Mőjen nagy gazdaságot adott az Isten, mer kétfelűl is szaporodunk! A kis malac is megfiadzott!

Az asszon, mikó mán fő bírt az ágybul kelnl, nagy őrlőmmel mőnt ki mőgnézni a kismalacokat. Akkor látta, hogy három kismalac vót az őrlba.

Annyira nyőttek a kismalacok mőg a gyerők, hogy a kismalacokat legelgetni hajtotta a kirájlak a kertje lábájba. Itt osztán egyszer a kirájlán mőglátta, hogy ez a három kismalac mőjen szépen táncol a kiskanásznál! Vót a kisgyerőknek egy kis muzsikája. Amőjen nótát fűjt, úgy táncoltak a kismalacok. Így gondolta a kirájlán:

– Mőjen szép vóna ez a kirájlalotán! Mőjen szépen táncolnak ezők a kismalacok! Mőjen jó vóna egyet mőgvőnnl!

Oda is mőnt a kirájlán és kérdőzte:

– Mőnnylé adsz te nekőm egy kismalacot?

Asz mondta a kiskanász:

– Nem adok pézé semőnnylé se, hanem ha főhűzod térgylg a zubbonyodat, akkor adok – mer még kislán vót.

A kirájlán aszongya neki:

– Ő, te kis számár! Mi hasznod vóna nélkőd abba? Tőbbet ér – mer te szőgén vagy –, ha adok egy tarlsznya aranyat!

De a kisgyerők aszonta: űnekl aran nem kőll.

Mivel a lán nagyon szerette vóna eztet a királi palotára, asz gondolta: mit űneki a zubbonyát főrántani?! Főrántotta. Avval a kiskanász odadott neki egy kismalacot.

Itt a királlány nagy örömmel viszi a kismalacot a palotára, a kiskanász pedig hajt hazafelé. Mikor este hazaér, aszongya az apja:

– Hun van, fiam, egy kismalac?

– Elvitte a farkas. Aszonta: maj mögfizet érte.

Aszongya az apja:

– Ó, fiam, hogy fizetne mög a farkas? Mikor a farkasnak magának sincsen péze!

– Ó, édosapám – mondja a kiskanász –, van annak.

Aszongya neki másnap az apja:

– Ó, fiam, ne oda hajtsá, ahová tennap hajtottá legeni, mer a többit is elviszi a farkas. Elvisz a tégöd is!

Másnap a gyerök csak odahajt a kiráj kertje lábába. Nem hallgatott az apja szavára.

Másnap, mikó möglátta a királán, hogy a gyerök odamönt legeltetni, mögén lemönt. Aszongya neki:

– Te, kiskanász! Mönnyié adsz neköm még egy kismalacot? Mer ez maga nem táncoll!

Asz mondja a gyerök:

– Péze semönnyié se adok! Hanem ha főhúzod kötözködésig az ubbonyodat, akkor adok még egy kismalacot – mer a lán még kislán vót.

A kirájlán aszongya a kiskanásznak:

– Ó, te kis számár! Mi hasznod vóna néköd abba? Többet ér – mer te szögén vagy –, ha adok egy tarisznya aranyat!

De a kiskanász aszonta: űneki aran nem köll.

Mivel a lán nagyon szerette vóna, hogy ez a királi palotán möjen szép lösz; mit neki főrántani az ubbonyát,

főrántotta kötözködésig. Avval osztán odadta a kismalacot.

A királlán nagy örömmel vitte haza a királi palotára, a kiskanász pedig estefelé hajtotta haza az egy kismalacot az anyjával.

Mikor este hazaér, aszongya az apja neki:

– Hun van, fiam, a másik kismalac is?

Aszonta a gyerekek:

– Elvitte, édesapám, a farkas. Asz mondta: maj jó mögfizet érte.

– Ó, fiam – mondja az apja –, honnan fizetne mög? Nem mondtam neköd? Mikor a farkasnak nincsen pénze!

Aszongya a gyerekek:

– Dehogy nincs, édesapám! Honne vóna a farkasnak péze?

Itt oszt az embör ráparancsolt, hogy ne hajtson oda az erdőbe:

– Mert a harmadikat is elviszi, osztán elvisz tégödet is!

De itt a gyerekek röggel csak szinte odahajtott a kirájnak a kertje lábujába. A királlán elig várta, hogy a kiskanászt möglássa. Röttön odamén, mögén aszongya:

– Te, kiskanász! Mönnyié adnád ide neköm ezt a kismalacot? Mer kettő nem táncol.

Aszongya a kiskanász:

– Ha főhúzod nyakig az ubbonyodat.

Aszongya a királlán:

– Ó, te kis számár! Mi jószágod vóna néköd abba? Többet ér – mer te szögén vagy –, ha adok egy tarisznya aranyat!

De a kiskanász aszonta, hogy neki aran nem köll.

Mivel a lán nagyon szerette vóna, főrántotta az ubbo-

nyát. Mikor főrántotta az ubbonyt, a kiskanász odadja neki a kismalacot mög a muzsikát is.

A királlán nagy örömmel vitte haza a kismalacot mög a muzsikát is. Ahogy a királlán muzsikált, a kismalacok úgy táncoltak.

A kiskanász pedig hazahajt este. Akkor láti az apja, hogy nincs egy malac se. Asz mondja az apja:

– Hun van, fiam, a harmadik malac?

– Elvitte, édösapám, a farkas. Asz mondta: maj jó mögfizet érte.

– Hát hunnan fizetne a farkas, mikor nincs annak péze?

– Dehogy nincs, édösapám! Van annak sok péze! Hanem édösanyám, mos mán varjon egy nat tarisznyát, aki-vel elmögyök az első malac árée!

De az anyja nem akart nat tarisznyát varni, mert félt, hogy a farkas mögfogi, ha a nagy tarisznyával szalanni nem bír, oszt mögöszi maj a fiát is. Itt osztán a gyerök elszökött az anyjátul avval a tarisznyával, akivel azelőtt hordott kinyeret.

Mikor a gyermek odamén a királi palotára, odamén a kapushon, odaköszön. Aszongya a kapus:

– Mit akarsz te? Te kis gyermek!

Aszongya:

– Együttem a királkisasszonhon az első malac árée.

A kapus emönt. Jelönti a királkisasszonnak, hogy itt van egy gyermek egy tarisznyával az első malac árée.

Asz mondja a királkisasszon az udvarosnak:

– Tötsétök a tarisznyát tele arannyal, és hagy mönjön!

A gyermek nagy örömmel mén haza az apjához, hogy mijen jó mögfizetött neki a farkas! Mikor hazamén, ki-dűti az asztara. Láti az apja, mijen röngetög sok pézt ho-

zott az ű fia. Itt oszt nagy örömmel vót az édösapja és az édösanyja.

Másnap röggel, mikor főkelnek, asz mondja a gyermek:

– Édösapám, elmék a másik malac áráé is!

– Ne mönj, édös fiam, mer addig csal, hogy mögösz tégöd is!

És mivel a gyermeköt nem akarják a szülei eresztteni, elszökött, hogy a szülei nem is tudták.

Mikor odamén a királi palotára, odamén a kapushon, odaköszön. Aszongya a kapus:

– Mi bajod, kisfiam?

Aszongya:

– Együttem a királkisasszonhon a másik malac áráé.

A kapus jelönti a királkisasszonnak, hogy a gyerök elgyütt a másik malac áráé tarisznyával.

Asz mondja a királkisasszon a kapusnak:

– Tötsétök a tarisznyát tele arannyal, és hagy mönjön!

A gyermek nagy örömmel viszi haza az aranyat az apjához, hogy möjen jó mögfizetött a farkas! Mikor hazamén, kidűti az asztara. Láti az apja, möjen röngeteg sok pézt hozott haza az ű fia. Itt oszt nagy örömmel vót az édösapja és az édösanyja.

Itt harmadik nap mögén emönt a harmadik malac áráé. Az apja mögén nem akarta eleresztteni, hogy maj mögösz a farkas. Mögén elszökött.

Mikor a gyermek odamén a királpalotára, odaköszön a kapushon. Aszongya a kapus:

– Mi bajod, kisfiam?

Aszongya:

– Együttem a királkisasszonhon a harmadik malac áráé.

A kapus jelönti. A királkisasszon aszongya a kapusnak:
– Tőtsétők a tarisznyát tele arannyal, és hagy mönjön!

A gyerök nagy örömmel viszi haza az aranyat az apjának, hogy möjen jó mögfizetött a farkas! Mikor hazavitte a harmadik malac árát, itt annyi vót a pénz, hogy az apja és az anyja nem tudott vele mi csinálni.

De itt asz mondta az apjának mög az anyjának:

– No, édösapám! Mos mán mönjünk el más vidékre, és vögyünk ki egy nagy birtokot!

Elmöntek más vidékre, osztán nagy uraság löttek.

Az alatt az üdő alatt a királ kidoboltatta, hogy az ű lánján van három jegy, és aki kitanáli, annak adják feleségül, ha szögén, ha boldog. De ha nem tanáli ki, hatvan botot kap.

Mikor ezt itt möghallották, aszongya a fiú:

– No, édösapám, mönjön el ke a vásárra, és azt a lovat vögye ken mög, amölik a legszöbb a vásáron; úgy, ahogy kimondják! Ken ne alkudja, csak fizesse! És azt a nyergöt, amölik rávaló mög azt a kantárt; mög énnököm ruhát, amölik a legszöbb, mög kardot. De ne alkudjon, csak fizesse ki!

Mikor osztán az apja hazavitte a mindönfélét, a gyerök főkészült, és fölnyergölte a szép paripát, útnak indult. Elmönt ű is a királlánhon möghallgatni, hogy möjen példával adják a leánt férhön?

Ahogy mönt, tanákozott egy hercegfiúval mög egy bárófiúval. Asz kérdözte tüle a hercegfiú mög a bárófiú:

– Vitéz úr, maga hova mögy?

– Mit kérdözik, hogy én hova mögyök? – aszongya – mönjenek az útjukon, én is emék az útamon!

Asz kérdözi a hercegfiú mög a bárófiú:

- Magát hogy hívik?
- Mit kérdözi, hogy engöm hogy hínak? Ahogy hínak, úgy hínak.

Hogy nem mondta mög a nevit, a hercegfiú mög a bárófiú elnevezte Tréfának; és aszongya a hercegfiú a bárófiúnak:

- Hallod-e? Evvel jó lösz mönni, mer nagyon tréfás. Hátha kitanáli, hogy möjen jegy van a királlányon! Itt oszt mondták:

- Gyűjjön velünk! Mönjünk együtt!

Mind a hároman möndögéltek, rájuk estelődött egy nagy víz szélin. Fák is vótak a víz szélin, oda mögkötöztek a lovukat, lefeküdtek a fák alá. Mikor a Tréfa elaludt, a hercegfiú mög a bárófiú azon gondoskodtak, hogy csapnák be a Tréfát? Az egyik kitanáta:

- Hallod, vezessük be a víz közepire a lovát, verjünk le egy nagy karót, és kössük oda!

A másik mög aszonta:

- No, az jó lösz! – Úgy is csináták.

Mikor a Tréfa fölébredt, akkor láti, hogy két ló van a fa alatt, az üvé pedig nincs ottan. Szétnéz, akkor láti, hogy az ű lova a víz közepin van egy nagy karóhon mögkötve.

Itt a Tréfa nem szólt sömmit, csak kivötte a bicskát és a két lónak a négy-négy lábán a bürt a bokába körülvágta, mögnyüzta oszt fölgyúrte térgyig. Avval oszt lefeküdt, de nem aludt el. Lesi, hogy mire mén a hercegfiú mög a bárófiú?

Mikor röggel főkel a hercegfiú mög a bárófiú, nem is nézik az ű lovukat, csak a Tréfának szólnak, hogy:

- Kej föl, Tréfa! De elaludtál! Az este se itattad a lovadat. Nézd! Bemönt a víz közepire inni!

Mikor Tréfa főkelt, nézi. Elneveti magát:

– He, he, he! Tik asz csak nevetitők, hogy az én lovam bemönt inni. A tietők mög főgyüreköztek, be akarnak érte mönni, kivezetni!

Akkor ijedt mög a hercegfiú mög a bárófiú a lovukon, hogy űmagukbul csináltak komégyát. Itt oszt legközelebb a faluba el köllött anni cigányoknak, és másikat vönni, és úgy indultak tovább.

Mikor a másik faluba értek, egy kocsmárostul kértek szállást; a kocsmáros adott is nekik egy jó nagy istállót, ahun űk möghálhassanak, és a lovukat bekössék. Itt osztán a hercegfiú mög a bárófiú mögén azon gondoskodtak, hogy csapják be Tréfát? Itt oszt az egyik kitanáta, hogy [ha] a Tréfa elalszik:

– Kössük oda a lovának a farkát a jászolnak a karikájáhon, a fejit pedig az ajtófélfáhon!

– Jó lösz a! – mondta a másik.

Odakötötték osztán a ló farkát a jászolnak a karikájáhon, a fejit pedig az ajtófélfáhon.

Mikor éccaka a Tréfa fölébredt, láti, hogy a lova farka a jászolnak a karikájáhon van kötve, a feje mög az ajtófélfáhon. Akkor nem szólt sömmit, csak főkelt, kivötte a zsebibül a bicskáját, a két lónak kihasigatta fülig a száját, és mögnyúzta a pampuláját* alul, fölül, és két fapöcökkel kipöckötte az egyiket is, a másikat is. Avval osztán a Tréfa lefeküdt. De nem aludt el, csak leste, hogy mi csinál a hercegfiú mög a bárófiú.

Mikor azok fölébrennek, nem is néznek széjjel, hogy az ű lovukat mi lelte, csak szólnak Tréfának:

* 'szája széli' (K.)

– Kej föl, Tréfa! A te lovad már új jó lakott, hogy [a farával] öszik!

Mikor a Tréfa főkel, aszongya:

– Látom, hogy az én lovam [a farával] öszik, a tietők mög neveti!

Akkor látta a hercegfiú mög a bárófiú, hogy űk magukat csapták be mögén. Itt oszt a hercegfiúnak mög a bárófiúnak röttön el köllött anni a lovakat a cigányoknak, és másikat vönni, akivel tovább möhettek.

Itt oszt a harmadik nap, mikó útnak indultak, oda is értek délután egy órákkor a kiráji palotáhon. Már akkó vótak is hercegek, grófok, nagyülepű tótok, válogatott cigángyerökök. De aki ki nem tanáta, hogy mi van a kirájkisasszonyon, hatvan botot kapott. Itt oszt űk azon tanácskoztak, hogy mönjenek be?

A hercegfiú bemönt legelsőbb maga. Mikor a hercegfiú kigyütt – nem tanáta ki, hát – hatvan botot kapott.

Azután a bárófiú mondja: jó lösz, ketten mönnek be egyszerre a Tréfával, hátha a Tréfa kitanáli, így maj nem kap botot!

Hogy bemöntek, a Tréfa mönt előre, és a Tréfa aszongya:

– A kis hasán süt a hold sugara!

Aszongyák rá:

– Igaz!

Akkor mondta a bárófiú:

– Minek mondtad? Én is azt akartam mondani!

Aszongya Tréfa:

– A két mejje közt süt a napnak a sugara és a hajnalcsillagnak a sugara.

Asz mondták rá:

– Igaz!

Aszongya a bárófiú:

– Minek mondtad? Én is azt akartam mondani!

Mos azon tanácskoztak, hogy möliké lögyön a lán? Mer mind a kettő kitanáta, ugyanazt akarta mondani a bárófiú is. Ere asz felelte a kiráj:

– Össze köll híni a tizenkét tanácsadót, és tájékozzák ki, hogy meliké lögyön a lán?

Össze is mönt a tizenkét tanácsadó. A legöregebb aszonta a királnak, hogy:

– Egy külömös szobába fektessék le a bárófiút mög a Tréfát mög a lánt. A lán feküdjön közébet, oszt amölik felé lösz fordulva, azé lösz a lán.

Le is feküdtek, és a bárófiú felé fordút a lán.

A Tréfának pedig eszibe jutott, hogy a zsebibe sok cukor és sütemény van, elkezdte ropogatni. És asz kérdozte a bárófiú, mikor fölébredt:

– Mit ösző, Tréfa?

– Hát mit önnék? Levetöttem a csizmám, levöttem a sarkát, azt öszöm. Vödd le tés, oszt ögyél!

A bárófiú csakugyan leugrott az ágyrul, leszakajtotta a csizmája sarkát, elkezdte önni, és aszongya a lánnak:

– Ne, szivem, ögyé te is!

A lán, hogy nem bírta elrágni a csizma sarkát, mögharagudott, lerugta, oszt Tréfa felé fordút. Tréfa mög cukort, sütemént adott neki.

Mikor röggel benyitik az ajtót, látik, hogy egyik vitéz van az ágyon, a másik pedig szégyölletibe az ágy alá büt.

Akkor előhítták a bárófiút. A királán panaszkozik, hogy möjen étellel akarta ütöt mögvendégölni! Itten hatvan botot kapott a bárófiú, amé ott hált, oszt úgy bánt a királkisasszonnyal: csizmasarokkal étette. Hatvan botot

pedig azé, amé nem tanáta ki, mi van a kirájkisasszonyon. Ű csak aszonta, hogy: – Én is azt akartam mondani. Nagy szomorúan ballagott a hercegfiú után a százhusz bottal.

Itt osztán a Tréfának feleségül adták a királlánt. Lött nagy lakodalom, hogy hét mögyére szólt. Szögén, boldog ott löhetött, aki csak akart.

17. A NAPKELETI KIRÁLFÍÚ ÉS A NAPNYUGOTI KIRÁLLEÁN

Azelőtt, mikor a fiú mög a lán tizönhárom esztendősek vótak, akkor kezdték egymást szeretni a fiatalok. Akkor a napkeleti királ írt a napnyugoti királnak, hogy űneki van egy fia, a napnyugoti királnak mög egy lánya, hát adja oda a lányát, lögyön az ű fiának a felesége.

A napnyugoti királ visszaírta, hogy küdje el a fiának az arcképit.

El is küdte a királ a fiának az arcképit, de mikor möglátta a napnyugoti királleán, asz felelte, hogy még a sáros cipőjit se türüli hozzá.

Ere nagyon mögszégölte magát a napkeleti királfíú. Asz mondta az atyjának:

– Adjál neköm annyi kőtségöt, hogy húszéves koromig mög ne lögyek szorulva!

Adott is az édösatyja annyi kőtségöt, oszt útnak indult a királfíú.

Elmönt legislegelsőbb aranművességöt tanulni. Asz mondta az aranművesnek, hogy űtet a legfinomabb aranművesnek tanítsa ki! Ki is tanította olan aranművesnek, hogy több a kerek ég alatt nem vót. Mögköszönte az aranművesnek a jóságát avval tovább indult.

Elmönt a suszterhon. Asz mondta a suszternek, hogy űtet ojan suszternek tanítsa ki, hogy ojan több a kerek ég alatt ne lögyön! Mög is tanította a suszter ojanra, hogy

több a kerek ég alatt nem vót. Mög is köszönte szépen, avval tovább indult.

Elmönt osztán a virágkertészhön. Asz mondta a virágkertésznek, hogy ütet a legfinomabb virágkertésznek tanítsa ki! Ki is tanította olan virágkertésznek, hogy több a kerek ég alatt nem vót. Mögköszönte a virágkertésznek a jóságát, avval tovább mönt.

Elmönt osztán a napnyugoti királ kertjibe. Kérdözte:

– Köll-e kertészlegén?

Aszonták:

– Éppen mos köll egy!

Be is fogadták. Hát a kert nagyon el vót hanyagolva. Ű osztán a kertöt nagyon szépen röndbe hozta. Itt osztán asz mondja a kertészlegén a főkertésztül, hogy:

– Itt lán nem szokott jární?

Aszongya a főkertész:

– Dehogynem. Szokott itt!

– Hogy van az, hogy én nem látok egyet se?

Itt oszt a főkertész fölmönt és mögsúgta a királlán két komorníkjának*, hogy szép kertészlegén van itt, a kertöt is szépen röndbe hozta.

Az egyík komorníkjá leszökött, mögnézte a kertészfiút. Avval kötötte oda magát, hogy tunna-e neki kötní esz szép pukétát**? A kertészlegén asz mondta, hogy:

– Tunnék. Mönjön csak egy kicsit sétální, addíg én mög fogom kötní!

Még a komorníkj sétált, addíg a kertészlegén nagyon szép pár cipöt csinát. Mikor visszamönt a komorníkj

* komorna; udvarhölgy

** virágcsokor

a pukétáé, kezibe adta a pukétát, és mikor mönt főfelé,
a szömibe tünt neki a szép pár cipő.

A komornyik hitta a kis kertészt:

– Gyűjjön csak! Nézze, micsoda ez a kiskapu tetejin?

Asz mondja a kis kertész:

– Ez egy pár cipő.

Asz mondja a leán:

– Pipó? – Akkó még nem tudták ara, hogy mi az
a cipő, mert ara csak mamuszba* jártak.

A kis kertész aztán mondta:

– Nem pipó, hanem cipő.

– Mi annak az ára? – kérdezte a komornyik.

– Pézé nem adom. Hanem gyűjjön le estére hozzám! –
mondta a kis kertész.

– Azt én nem töhetöm, hanem pézé mögfizetöm!

– No, én azt pézé nem adom.

Hogy a komornyik még ojat nem látott, asz mondta:

– No, maj estére, mikor nem lát senki, legyüvök.

Itt osztán a kis kertész odadta a cipőt.

Mikor főkészült a komornyik, aztat a királkisasszon
nagyon nézte, hogy mi az a lábán. Kérdezte, hogy:

– Mi ez?

Aszongya:

– Cipő.

– Pipó?

– Nem pipó, hanem cipő.

– Hun vötted? – kérdezte.

– A kis kertész adta.

– Hát ijét is tud csináni?

A másik komornyik, hogy hallotta, mingyá leszökött

* 'szőrcipő' (K.)

a kertészfiúhon. Ű s avval kötötte oda magát, hogy tunna-e neki kötni esz szép pukétát? A másik komornyik is úgy járt. Mos mán mind a két komornyiknak van cipője.

Másnap sétálni möntek mind a hároman: a két komornyik cipőbe sétált, a királkisasszon pedig csak mamuszba sétált.

Szégyölte a királkisasszon, hogy neki csak mamusza van. Ű is mögnézte a kertészlegént, ű is avval kötötte oda magát, hogy tunna-e a kertészlegén neki kötni esz szép pukétát?

A kertészlegén, asz mondta:

– Mönjön csak egy kicsit sétálni! Addig én mög fogom kötni a pukétát.

Még a királkisasszon sétált, addig a kertészlegén neki ol nagyon szép pár cipőt csinált, hogy a fejit aranbötűvel kirakta, oszt főtötte a kiskapu tetejire.

Mikor a királkisasszony visszamönt a pukétáé, neki is a kezibe adta a pukétát. Mikor mönt főfelé, neki is a szömibe tünt a szép pár cipő: a feje aranbötűvel vót kirakva. A királánnak nagyon mögtetszött a cipő, mingyá kérdözte:

– Mi annak az ára?

– Pézé nem adom, hanem gyűjjön le estére hozzám!

– Mé beszél maga ojan gorombákat? Én aztat nem töhetöm. Ha mögtudja atyám, vége az életömnek – mondta a királkisasszon.

– Nohát, én pedig pézé nem adom!

A királkisasszonnak nagyon mögtetszött a cipő. Külömb vót, mint a komornyikoké, a feje aranbötűkkel ki vót rakva. Ráállt, asz mondta a kertészlegénnek:

– Atyámék elmönnnek sétálni, maj legyüvök. Estére nem gyühetök.

A kis kertész odadta a királánnak a cipőt. A királlán, mikor az atya mög az anyja elmönt sétálni, leszökött a kertészlegénhön.

A királlán asz mondja egyszer a kis kertésznek:

– Baj van. Hanem szökjünk mög! Atyám, ha mögtudja, agyonüt mind a kettőnket!

Mögszöktek. Mündönütt gyalog möntek, hogy a kis kertész mögmutassa: nehogy a cipőjét se türüli hozzá, hanem még gyalog is elmén vele.

Itt osztán annyira möntek, hogy a napkeleti királ határjába értek. A napkeleti királnak vót egy falka gujája. A gujásoktul asz kérdözték, hogy kaphatnának-e ott szállást? A gujások a kis kertészt fölűsmerték – ű kiadta a gujásoknak, hogy ne szóljanak, hogy ű a napkeleti királnak a fial Aszonta a gulásoknak, hogy asz mondják, hogy úgy kapnak szállást, ha a gulát éccaka űk őrzik. Itt osztán a kis kertész mög a királlán őrzötték a gulát: az egyik az egyik oldalán, a másik a másik oldalán ült.

Röggel, mikor mögviradt, úgy indultak tovább a napkeleti királ várossa felé. A napkeleti királ várossa szélén csinált egy deszkabódét, abba mérték az italt. A kis kertész ott hatta a királlánt. Bemönt az édösatyjáhon. Asz mondta az édösatyjának, hogy küdje ki a katonákat mulatni, és annyira kérjék az italt, ne kérdözzék, hogy mit kóstál*, csak hányják a pézt, hogy [a királykisasszony] ne győzze elrakni!

Az atya kiküdte a katonákat a bódéba mulatni. Pézt is adott nekik öleget, hogy kötsék! Kiadta parancsba, hogy nem szabad mögkérdözni: mit kóstál az ital. Csak hányni köll a pézt!

* mennyibe kerül

Este hazamén a kis kertész. Asz kérdözi tüle:

– Hogy mén a kereset?

Asz mondta a királlán:

– Ha így mén a kereset, itt mög fogunk gazdulni, mer annyi vót a pénz, hogy nem győztem elrakni.

Másnap röggel asz mondja a kis kertész:

– Te csak itt lögyél, én mög maj bemögyök a városba italt röndölöni!

Mögén bemönt a kis kertész, asz mondta az atyjának:

– Kűdje ki a katonákat mulatni, és ne fizessenek!

Ha kéri [a királyleány] a pézt, a bódét verjék össze, mög ütet is verjék mög jó!

A napkeleti királ kiadta parancsba, hogy most nem kő fizetni! Ha pézt kérnek, össze köll törni a bódét, mög aki a pézt kér, mög köll verni jó! – A katonák mög is tötték: a bódét is összetörték, a királlánt is elverték jó.

Este, mikor hazamén a kis kertész, kérdözi:

– No, hát hogy mén a sor?

Aszongya:

– Nem a legjobban. Hanem jó lössz innen elszökni!

– No, ha mán nem jó mén a seft*, gyerünk be, maj más állást keresünk!

Bemöntek a városba; asz mondja a kis kertész:

– No, majd én beálllok a napkeleti királhon kocsisnak, te mög állj be szobalánnak!

Úgy is csináltak. A kis kertész beállt a napkeleti királhon kocsisnak, ű mög beállt szobalánnak.

Asz mondja a kis kertész a napkeleti királnak:

– Csináljunk lakodalmat. Majd én mögházasodok. Hanem nem köll mondani senkinek!

* üzlet

Itt hallották, hogy nál lakodalom lösz, a napkeleti királ házasi a fiát. Szerette vóna a királlán möglátni, hogy möjen a napkeleti királ fia? A királ kiadta, hogy mündön szobalánnak bent köll ülni az asztalná sorba.

A napnyugoti királlán, hogy nem látta a kis kertészt sehun a lakodalomba, a kötője alá kötött egy nagy szélkét* abba rakott a kis kertésznek mindönfélét, hogy kapjon ú is.

Mikor begyütt a napkeleti királfiú, kezdte a lányokat sorra táncoltatni. Itt először a napnyugoti királlánra került a sor táncolni. Nagyön szabadkczott, hogy ű nem táncol. De itt muszáj vót neki. Mikor látta, hogy muszáj, aszonta: engedjék ki egypár percre! De hogy észrevötték, hogy a kötője alatt van a szélke, azé se engedte ki a királfi. Elkezdtek táncolni, össetört a szélke.

Akkor elkezdte a napkeleti királ kiabálni, a többi mög utánna:

– E lösz a királfi felesége, mer az urát szereti. E sömmibül se akari az urát mögcsalni!

Akkor üsmerte mög, hogy a kis kertész a napkeleti királfi. Akkor röstellte mög, hogy azt írta, hogy a sáros cipőjit se türüli hozzá, mikor el is mönt utánna.

* 'bögre' (K.)

18. A KÉT ETESVÉR

Vót a világon két etesvér. Az egyik nagyon zsugori embör vót, szerette vóna még a testvériét is eltulajdonítani. A tesvérje pedig szögén embör vót, csak három lánc fődecskéje vót, de nem vót semmi jószága, amivel munkálja.

Elmönt a tesvérjihön: adjon neki négy ökröt mög egy ekét, amivel mögszánti az ű földjít! Aszongya:

– Én hétköznep nem adhatok, mer neköm is köll. Hanem eridj ki vasárnap!

De aszongya neki a tesvérje:

– Ó, hogy kívánhatod, hogy én vasárnap mönjek ki, mikor a többi embör misén van! Én mög szántsak?

Aszongya neki a bátyja:

– Eredj ki röggel hajnalon, osz gyere haza esthajnalon, akkor sönki se látja!

Itt a szögén embörnek nem vót mit tönni, mer szögén vót. Így is tött. Ahogy kint szántogatott, a föld végén mögállt egy öreg kuldús. Itt az embör mögröstellte, hogy ű maj fölüsmeri ütet. Mögállt a föld közepin, babrált az ekéjin, hogy majd elhalad a föld végirül. Nem győzte a szögén embör várni, hogy a kuldús tovább mönjön, avval szántott tovább. Mikor kiér a föld végire, asz kérözte az öreg kuldús:

– Hát te máma is szántasz, még más a misén van?

Akkor a szögén embör elsorolta, hogy ű mivégűl szánt. Szögén sorsba van, a bátyja máskor nem adja oda az igát.

Akkor asz kérdözte az öreg kuldús:

– Mit akar? Hogy a négy ökre mögdögöljön, vagy a bátyja két szöme kiugorjon?

Aszonta:

– Egyiket se!

Aszonta az öreg kuldús:

– De muszaj az egyiket elvállalni, valamöliket!

Igy gondolta a szögén embör, hogy inkább a négy ökröt veszítse el a bátyja, mint a két szöme világát.

Mikor a négy ökör mögdögölt, hazamönt, és a bátyjának panaszkodott, hogy járt! De itt a bátyja nem hitte, hanem asz állította, hogy:

– Te mögszakajtottad az ökreimet, mer siettél szántani, hogy kilögyön. Hanem mos mind elvöszöm a három lánc földedet!

Itt osztán a két tesvér pörbe szálltak.

Mikor a szögén embört hívatik a bíróhon, az úton mönt egy embör, vezetött egy lovat. Láta, hogy elesött a lova, segíteni akart rajta: mögfogta a ló farkát, húzta föl, kiszakadt a ló farka. Ez is bepörölte, hogy mé szakajtotta ki a lovának a farkát? – Itt osztán a szögén embört bezárták a községházába.

A szögén embör, hogy nagyon éhös vót, a községházán kívül nagyon szép epörfák vótak, átmönt a kerítésön eprözni. Mikor visszagyütt, möglátta a portás felesége, hogy nagyon szép epör van nála, kért tüle epröt. Aszongya:

– Nem adok! Hanem adjon kinyeret, adok epröt!

Az asszon nem adott kinyeret, ű se adott neki epröt.

Az asszonnak emönt a gyeröke, és itt a portás is bepörötte a szögén embört.

Itt a szögén embör mögijedt, leugrott az emeletrű. Ráugrott a püspökre – mert a püspök ott prédikált a népeknek –, püspök röttön möghalt. Ezök a népek, akik hallgatták a prédikációt, bepörölték a szögén embört.

Itt oszt a szögén embör az ítélőbíró elébe fogott mönni, és ott elsorolta, hogy járt a bátyjával.

Aszonta az ítélőbíró a szögén embör bátyjának:

– Itt vannak az istállóba nagyon szép ökrök, válasszá ki négyet, lögyön a tied, vidd haza! Osztán kiszúrom a szömödet.

Asz mondta a szögén embörnek a bátyja:

– Inkább nem köll a négy ökör!

Azután gyütt az az embör, akinek a lovának elszakadt a farka. Annak asz mondta az ítélőbíró, hogy adja oda azt a lovat a szögén embörnek, még ki nem nyól a farka!

– Én a lovat nem adom! Köll, dógozni akarok!

– No, hát akkor elmöhetsz haza. Nincs tovább törvén! Segíteni akart a szögén embör, nem a károdát akarta!

Mos gyütt a portás. A portás aszongya, hogy úneki a feleséginek elmönt a gyeröke, mer nem adott epröt néki.

– No, hát add oda a feleségödet a szögén embörnek, oszt majd, ha az asszon úgy lösz, ahogy vót, mikó el nem mönt még a gyeröke, visszaadja.

Aszonta: ű a feleségit nem adja senkinek oda!

– Akkor tis elmöhetsz haza!

Akkor azok gyüttek, akiknek prédikált a püspök, oszt bepörölték. Azoknak mög aszonta az ítélőbíró:

– A szögén embör odaáll, ahun a püspök möghalt, te mög a szögén embörre ugorjá rá, hogy haljon mög!

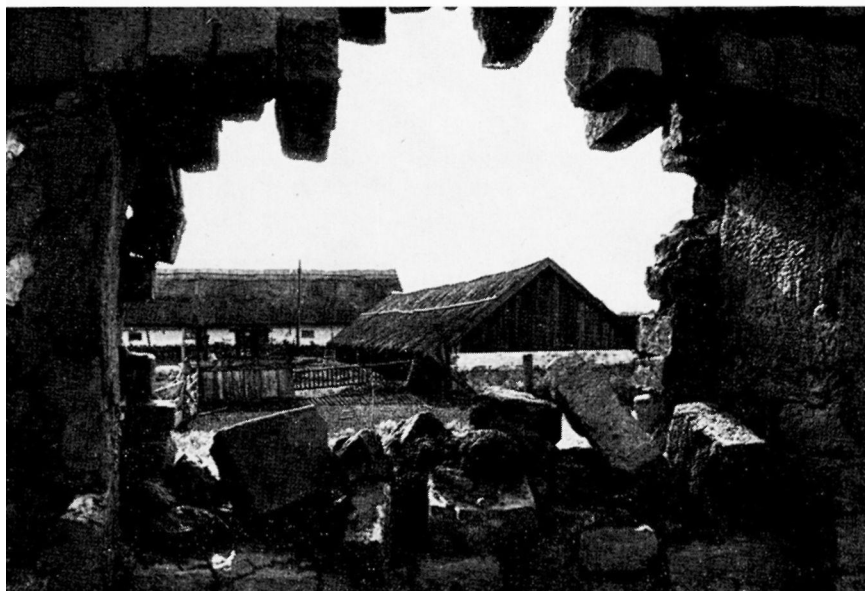

11
12

13
14

– Hátha a szögén embör elugrik onnét?

Aszongya az ítélőbíró:

– Mér nem ugrott el a püspök is onnét?

Igy mőnekü lt mőg a szögén embör a sok pörtű.

19. A BOCSKORDI KIRÁJ KITUDTA A LUDAMENTI KIRÁJT

Vót két katona. Bemöntek egy gazdáhon hálásra. Hát ott osztán babot adtak nekik vacsorára. De a két katonának nem nagyon tetszött a vacsora. Nem is öttek, mer látták, hogy a gazdasszony a ludat betötte a kemöncébe. A katonák észrevötték, hogy itt kóbász is van.

Éccaka, mikor a gazda aludt mög a felesége, mögrakták a tarisnyát kóbássza. Mögtanáták a hájat is, azt is beletötték a tarisznyába. A ludat pedig kivötték a kemöncébül, és a helire belegyugtak egy bocskordarabot a fazékba.

Mikor evvel készen vótak, ekezdtek önni az esteli maradékból, a babból, hogy majd osztán indulnak.

Az egyik, ahogy övött – de nem mert lámpást gyújtani, hogy világosság lögyön –, hát a sütétbe nem tudta, hogy hun fekszik a cimborája. Odavitte a babot a gazda ágyáhon, odatötte [a farukhoz], hogy ögyenek. Sütétbe asz gondolta, hogy a cimborája van ott. Az asszon mög éppen akkó [szellentett].

Aszongya a katona:

– Ne fúdd, nem meleg!

Mikor osztán nem hallgatott a szóra, csak fújta, mögharagudott, közéjük vágta. Akkó tudta mög, hogy nem a cimborájáhon vágta, mer a gazda fölérzött. Mögérözte, hogy a bab ott van. Aszongya a feleséginek:

– Kelj fő! Ide [szükségeltél].

A felesége tapogat. Aszongya:

– Ken [szükségelt] ide!

Itt oszt nem mert egyik se főkelni. A katonák pedig készültek, hogy mönnek. A gazda, hogy nem mert főkelni, az ágybul marasztalta, hogy maradjanak még!

Aszongya a katona:

– Hajj, háj! El köll mönni, masírozni, mer a bocskordi kiráj kitudta a ludamenti kirájt a fazékdi várából!

Avval oszt a két katona mikor elmén, főkel a gazda mög a gazdasszon. Akkor látik, hogy a huncut katonák a babot tötték közéjük. Mikor frustukolni akarnak, akkor látják, hogy a fazékba csak bocskor van, nem a lúdcomb! Szétnéznek: nincs a háj, a kóbász! Azé mondta a katona:

– Hajj, háj! El köll mönni, masírozni, mer a bocskordi kiráj kitudta a ludamenti kirájt a fazékdi várából, annak köll segíteni!

20. TILLINKÓ

Vót egy embörnek három fia. Kivezette az erdőbe őket, hogy miféle mestörök lösznek? Odavezette a legöregebbet egy nagy fáhon, oszt azt kérőzte:

– Ugyan, fiam! Miféle szörszám lönn ebbül a fábul?

– Ebbül, éősapám – aszongya –, szép deszkák lönnének: asztal, mög ez, az.

Aszonta neki az apja:

– No, fiam, te asztalos lösző.

Akkó odavezeti a középsőt, azt oszt kérőzte:

– Ugyan, fiam, miféle szörszám lönn ebbül a fábul?

– Ebbül, éősapám? Szekéródal, nyújtó*, mög rúd.

– No – aszongya –, fiam, te bognár lösző.

Akkor a legkisebbet odavezeti, oszt kérőzi:

– Ugyan, fiam, miféle szörszám lönn ebbül a fábul!

– Ebbül? – aszongya. – Lösz egy kétágú akasztófa: az egyik mögbírná kendet, a másik engömet.

– No, te, fiam, akasztófárávaló lösző!

Akkor kidoboltatta az apja: van neki egy akasztófára való fia; de vigyázzanak, mer amit a két szöme möglát, a két keze ott nem hagyí.

A királ is möghallotta, mit dobolnak. Azt üzente neki: ha a csödörít el nem lopi, akkor vége az életinek! Ez alatt az üdő alatt odaröndölt a királ sok katonát: egyet

* a kocsí alvázán hosszanti irányban vonuló rúd

ráültetött a lóra, négygel a négy lábát fogatta, egy a farkát fogta, kettő pedig kétfelül a kantárszárat; egy pedig a kötőféket fogta, kettő pedig kétfelül az ajtóba állt.

Itt oszt Tillinkó fölötözött kufaasszony ruhába, és mindönféle szöröket árút: szappant, cipőkenyőt, pálinkát. Este odaköszön:

– Jó estét, fiaim! Kapnék-e itten valami szállást?

Asz mondják:

– Nem lehet, szülém, mer itt nagy baj van! Mer az éccaka a Tillinkó el akari a csődört lopni, azér nem lehet itt szállást kapni.

– Ó, fiaim – aszongya –, ne féljetök éntülem, mer ússe birok alunni. Maj szólok nektök, ha együn!

– Nem – aszongya az egyik katona – ken az a Tillinkó?

– Ó, fiam, hogy gondolhatsz ojat, mikor a hírit se hallottam Tillinkónak?!

Akkor a többi katona közt aszongya egy:

– Adjunk ennek az öregasszonnak szállást. Vagyunk mink ölegen, ha valamit akar!

Itt oszt adtak is szállást az öregasszonnak. Az öregasszon osztán elkezdte sorolni a katonáknak, hogy ű mit árul. Avval osztán, mikor az öregasszon lefeküdt, aszonta egy katona:

– Igyuk mög az öregasszonnak a pálinkáját, maj röggel kilükjük.

Az öregasszon pedig jó látta, nem aludt, hogy a pálinkát min mögitták. Mikor látta, hogy mán kezdenek, egyik ere, másik ara dűlni, mer a pálinkába álompor vót, akkor ű röttön főkelt, és aki fönt ült a lovon, föl kötötte a gerendába; aki pedig a négy lábát fogta, négy fát adott a kezibe; aki pedig a farkát fogta, egy kócot adott a kezi-

be; aki pedig a kötelet fogta, annak egy kötél; aki kétfelül a kantárszíjat fogta, egy nagy darab szíjat adott a kezibe. Tillinkó pedig a lovat kivezette, és röttön elmönt vele.

Röggel, mikor kezdött világosonni, a királ röttön mönt nézni, hogy mögvan-e a csődöre? Mikor bemönt a királ az istállóba, akkor láti, hogy nincs a csődör. Asz kiálti:

– Hun a csődör?

Aki föl vót kötve, elkiátotta magát:

– Ülök rajta! – akkor leesött.

Emez a négy pedig asz kiátotta:

– Fogom a lábát!

Aki a kócot fogta, asz kiátotta:

– Fogom a farkát!

A kettő pedig:

– Fogom a kantárszárát!

Itten pedig kipattant a szömbükből az álom, akkor látik, hogy ki fát, ki kötelet, ki kócot fog a kezibe, Tillinkó pedig elvitte a lovat.

A királ szégyöllte, hogy Tillinkó annyi katonátul elvitte a csődört. Hívati Tillinkót, hogy neki van tizenkét fogat ökre, mind a tizenkettőnek az elején csöngő lösz. Ha ezt el nem lopi, vége az életinek.

Itt osz Tillinkó kimönt a piacra, vött egy falka kiscsirkét, mindegyiknek a hátát bearanporozta, és amőre möntek a bérösök az erdőbe, eleresztötte őket. A bérösök, mikor ezt möglátták, leugráltak a szekérrű, és elkezdtek az erdőbe utánuk szaladozni.

Még a bérösök az erdőbe szaladoztak, Tillinkó pár csöngőt fölakasztott a fára, és a többi csöngőt begyugdos-

ta, hogy ne szóljanak. Akkor elébe vötte a tizenkét szerket és elhajtotta.

Még a bérösök a csirkéket kergelésztek, egy aszongya:

– Gyerünk, mer maj Tillinkó elhajtja az ökröket!

A másik aszongya:

– Á, még szólnak a csöngők.

Avval oszt tovább kergelésztek a csirkéket, de sűrű vót az erdőbe, a csirkék beszaladtak a surnyók* közé. De itt már ráúntak a bérösök. Akkor látik, hogy mán fán szól csak a csöngő, Tillinkó elhajtotta az ökröket. A bérösök rémulten mönnek hazafelé ökrök nékü.

A királ ezön nagyon mögharagudott a bérösökre, de még a Tillinkóra jobban.

Röggel oszt mögén főhívati Tillinkót. Aszongya:

– Van egy falka gulám. Ha te ezt az éccaka el nem lopod, vége az életödnek!

A királ a falka gula mellé annyi gulást állított, amönnyi marha vót a falkába. Tillinkó este ara mönt két számaron, és egy akóshordó vót a kocsin, tele vót borral. Odaköszön hozzájuk:

– Jó estét, atyafiak! Ugye, nem tunnák kentök, hogy mőre löhetne ebbe a faluba elmönni, mer e vagyok tévedve? Sürgős a dógom, a fiamat mos házásítom, eltévedtem. Hogyha valahogy útba igazítának kentök!

Egy gulás etanata:

– Jó vóna, ha az öreg itt hálna! Maj az éccaka jó mögszínánk [a borát]!

Aszongya neki egy gulás:

– Atyafi, jó lösz, ha ken itt möghál, mer ús se tud ken most elmönni.

* 'aki kihajt a fa tüvibül' (B.)

Tillinkó oszt ott hált. De a bor tele vót álomporral. Tillinkó, mihánt lefeküdt, úgy tötte magát, mintha mingyá elaludt vóna. A gulások pedig odamöntek sorba, jó möghúzták a hordót. Elaludtak minnyájan.

Tillinkó pedig mindön kutyának adott egy-egy darab álomporos kinyeret, a kutyák is elaludtak. A gulásoknak a botjukat leszurkálta a földbe, a kutyákat pedig ráhúzgálta a botra. Avval Tillinkó elébe fogta a marhát és hajtotta. A marhák közt vót egy fekete, leterítötte fehér lepedővel.

Mikor röggel fölébrennek a gulások, látik, hogy nincsen marha. Füttyentenek a kutyáknak, azt látik, hogy a kutyák a bot tetején sivalkonnak. Arul tudták mög a gulások, hogy a huncut Tillinkó vót, mer más nem tötte vóna eztet.

Szaladtak osztán a falka után, utol is érték Tillinkót. De hát a fekete marhát nem tanáták a többi közt, így osztán nem vállalták az üvéknek. Avval osztán nasz szomórúan möntek vissza, hogy nincsen marha. A királ osztán nagyon mögdorgálta őket, hogy annyiójuktul el tudta Tillinkó hajtani a marhákat.

Mingyá hívatta föl Tillinkót. Asz mondta neki:

– Ha el nem hozod a rác papot, mög a kántort, harangozót, fölakasztatlak!

Tillinkó hazamönt, és elmönt a rác* templomba. Éccaka kiásta az ajtóküszöb alját belülről, és odatött ezs zsákot. Azután vött egy kótlóalja csirkét. Bearanyporozta ezöknek is a hátukat; mindnyájának kötözött a hátára ojan kis gyertyákat piros pántlikával. Mindön gyertyát möggyútott, a csirkéket elereszgette a templom-

* görögkeleti szerb

ba, és elkezdött harangozni, és énekölte: hogy mingyá elvesz a világ. Mikor ezt möghallotta a harangozó, rőt-tön szaladt, hogy mié harangoznak? Mikó bemén, hallja, hogy mingyá elvesz a világ.

Szalad a rác paphon, hogy gyűjön, mer a templomba [hallani már], hogy mingyá elvesz a világ. Szalad a rác pap a harangozóval mög a kántorral – möghallotta az is.

Mikó odaérnek, hallják, hogy mingyá elvesz a világ, aki mög akar mönekülni, az bújjon a küszöb alá.

Itten a rác pap nagyon könyörög, hogy:

– Uram, csak engöm vigyél el!

– No, hát ki vagy?

Akkor mondja:

– Én vagyok a rác pap.

– No, ha te vagy a rác pap, hát bujj ide a küszöb alá!

De meztelen, mer oda ruhába nem löhet bemönni!

Mikor ez bebújt, könyörög a kántor mög a harangozó, hogy űket is vigye el! Aztán űk is belebujtak a zsákba. Akkor a zsákot ló után kötötte, úgy húzatta űket, mer háton nem bírta vinni.

Mikor möntek, asz kérdözte a rác pap – nem győzte mán várni:

– Messze van-e mönnyország ajtaja?

Aszonta Tillinkó neki:

– Nem messzi van, csak még két grádics*. Hanem tudod-e, mé van e? Mikó szögén möghalt; nagyon keveset prédikáltá, mikó gazdag halt mög, akkó mög nagyon sokat prédikáltá.

Egyször mán nem győzte a kántor se várni, ű s kérdözte:

* lépcső(fok)

– Messzi van-e még mőnnyország ajtaja?

Aszongya Tillinkó:

– Nem messzi van már, csak még egy grádics. Hanem tudod-e, mé van e? Mer mikor szőgént temetté, keveset énekölté, mikor gazdag vót a halott, akkor mög sokat énekölté.

A harangozó is mögúnta mán, kérdőzi:

– Messzi van-e még a mőnnyország ajtaja?

– Nem messzi van. Hanem tudod-e, mé van e? Mer mikor szőgén halt mög, rövidet harangoztál, ha gazdag vót a halott, akkor mög hosszút harangoztál.

Odaért Tillinkó a királnak az ablakjáhon, odaállította a nabs zsákot.

A királ elig várta, hogy röggel lögyön. Kimén, hogy ott van-e a rác pap, kántor, mög a harangozó? Mer ha nincsen, akkor Tillinkót efődeli.

Mikor a királ möglátta, hogy ott vannak mind a három, elkezdte korbáccsal mind a háromat verni: a zsákot verte kívül, de űk benne vótak. Mikor ráúnt verni, aszonta:

– No, aki elsőbb bujt bele, bújjon ki!

Mikor oszt bujt ki, akkor is oszt egyre a korbáccsal! Akkor oszt nem bánta a rác pap, örűt, hogy kiszabadult a zsákbul. Látta, hogy nem mőnnyországba van. Akkor aszongya a királ:

– Aki másoccor bút bele, bújjon ki!

Akkor bút ki a kántor, de azt is elkezdte ám rakni. As se bánta mán, csakhogy kiszabadult a zsákbul. Látta, hogy nem mőnnyországba van. Akkor aszonta a királ:

– Aki harmaccor bút bele, bújjon ki! – A harangozó bút ki.

– Té s itt vagy? – Azt is mögverte; as se bánta mán,

csak hogy kiszabadult a zsákból. Egymás után szaladtak a faluba.

A királ mingyá hívati Tillinkót. Kiadta neki parancsba: hogyha a feleséginek az aranyűrűt el nem lopi, vége az életinek! A felesége az újján viselte akkor, hogy Tillinkó el ne vigye.

Akkor Tillinkó hamardossan kispekulálta, hogy kimén a temetőbe, kiás egy halottat, odaviszi a királ szobája faláhon. Oda is vitte, kiásta hátul a szoba falát, és ott elkezdte: hun begyugta, hun visszahúzta a mögholtnak a fejit.

Itt oszt, hogy sok őr vót, möglátta, odaszaladt a királhon, hogy:

– Gyűjjon, me itt a Tillinkó!

Itt oszt a királ kimén, Tillinkó pedig addig ere, addig ara [csellent]*, bemönt a hálósobába. Asz mondta a királ feleséginek:

– No, szívem, agyonvertük Tillinkót. Hanem mos mán add ide az aranyűrűt, hogy töszöm el, ne féltsd, hogy elviszi a Tillinkó!

A királné odadta neki az aranyűrűt, elvitte az aranyűrűt. Mikó Tillinkó látta, hogy feléje gyűnnek az őrök, belükte a halottat közébük. Az őrök osztán asz gondolták: Tillinkó. Nekiestek, verték.

Mikor mán látták, hogy nem mozdul, a királ bemönt a feleségihön, aszongya:

– No, szívem, add ide az aranyűrűt, mos mán agyonvertük Tillinkót!

– Most adtam oda – mondja a királné.

– Dehogy adtad!

* ténfergett

– Hát nem most kérted?

Akkor tudta a királ, hogy nem Tillinkót ütötték agyon, hogy Tillinkó elvitte az aranyúrrút. A királ ezön nagyon mögharagudott, de nem mert [Tillinkónak] többet mondani, mer mindönit elopott vóna.

Akkor főhívatta a királ Tillinkót, aszonta neki:

– No, nem gondoltam, hogy ilen akasztófárávaló lögyé. Mos mán hiszöm, hogy nem birok veled. Hanem sömmi jószágomat el ne lopjál!

Itt oszt Tillinkóbul nagyon gazdag embör lött.

21. BOHÓ MISI

Vót egy embörnek egy fia. Mikor mán főnyölt, elküdte az embör szógálni. Akkor három nap vót egy esztendő.

Beállt egy gazdáhon. Mikor kitőtötte az esztendőt, a legiselő esztendőre kapott egy tűt. Nagy örömmel mönt haza szolgálatbul. Hogy mén az úton, mönt előtte egy szénásszekér; beleszúrta a tűt. Mikor odaértek, hogy neki másik útra köllött mönni, akkor aszongya az embörnek:

– Mögálljon kend! Mer beleszúrtam a szénába, amié szógáltam, és nem tanálom!

Annyira keresik, hogy mán a szénát is mind lehányik, mégse tanálik. Akkor kérdözi az embör:

– Ugyan, mi löhetött az a szolgálati béröd?

– Én nem tudom, hogy híják.

– No – aszongya – evvel a kereséssel még a tűt is mög-tanálnátok!

Aszongya:

– Az az! A vót: tű!

Itt oszt nagy szomorúan mönt haza Bohó Misi az apjá-hon, hogy nem tudta bemutatni, hogy abba az esztendőbe mit szógát.

Mondja az apja neki:

– No, hazagyütté? Mér vagy ojan szomorú?

Aszongya:

– Hogyne vónék szomorú? Amit szógáltam, beleszúr-
tam a szénásszekérbe, oszt nem tanátam mög!

– Mi vót, amit szógáltá? – kérdözi az apja.

– Én nem tudom, pedig annyira kerestük, hogy még
a szénát is mind lehánta az embör a szekérrül. Ászonta
oszt az embör, hogy ojan kereséssel még a tűt is mög lö-
hetne tanáni! A vót a, tű vót!

– Ó, te számár! – mondja az apja. – Azt nem oda köllött
vóna tönni, hanem a kalapodhon szúrni.

Elmönt mögén szógálni, ugyanahhon a gazdáhon állt
be. Mikor kitelt a másik esztendője, szógált egy ekevasat.
A kalapjáhon szúrta, úgy mönt hazafelé. Úgy férehúzta
a nyakát, hogy elig bírta hazavinni.

Mikor hazaért, kérdözi az apja:

– Mit szógáltá, fiam?

– Szógáltam egy ekevasat, osztán a kalapomhon tűz-
tem; elig bírtam hazahozni.

– Ó, te számár! – mondja az apja. – Azt nem oda köllött
vóna szúrni!

– Hát hová?

– A válladra vönni, oszt úgy hazahozni.

Elmönt mögén szógálni, ugyanahhon a gazdáhon állt be.
Mikor kitelt a harmadik esztendője, szógált egy bornyút.
Azt mög fővötte a vállára, úgy vitte haza.

Mikor hazaért, kérdözi az apja:

– Mit szógáltá, fiam?

– Szógáltam egy bornyút. Osztán fővöttem a vállamra.
Ojan nehéz vót, maj mögszakadtam bele!

– Ó, te számár! – mondja az apja. – Azt nem a válladra
köllött vóna vönni! Kötélre kötni, oszt vezetni!

Elmönt mögén szógálni, ugyanahhon a gazdáhon állt
be. Mikor kitelt a negyedik esztendője, szógált el lánt.

Kötélre kötötte, úgy vezette utánna. Mikor hazavezette, bekötötte az istállóba, adott neki szénát.

Bemén a házba, kérdözi az apja:

– Mit szógáltá, fiam?

– Szógáltam el lánt. Kötélre kötöttem, oszt hazavezettem.

– Hát hun van?

– Bekötöttem az istállóba, adtam neki szénát.

– Ó, te számár! Nem úgy köllött vóna, fiam! Hanem ölelni, csókolni, karszűgön* hazavezetni. Hozd be a házba!

Bevitte a házba.

Elmönt mögén szógálni, ugyanahhon a gazdáhon állt be. Mikor kitelt az ötödik esztendője, szógált egy nagy, bojhos kutyát. Karszűgön vezette, ölelte, csókolta. A kutya mindönit összeharapdosta.

Mikor hazaért, bevitte a házba. Látja az apja, hogy össze van harapdosva, aszongya:

– Ó, te számár! Nem így köllött vóna ezt hozni, hanem kinyérrel csalogatni!

Elmönt mögén szógálni, ugyanahhon a gazdáhon állt be. Mikor kitelt a hatodik esztendője, akkor szógált egy vasvellát. Asz mög leszúrta a föld végén, kinyérrel csalogatta. A vasvella nem mönt utánna.

Mögharagudott, hazamönt. Kérdözte az apja:

– Mit szógáltá, fiam?

– Szógáltam egy vasvellát.

– Hát hun van? – mondja az apja.

– Leszúrtam a föld végén, oszt kinyérrel csalogattam. Nem gyütt, mögharagudtam, ott hagytam.

* karöltve

– Ó, te számár! Nem úgy köllött vóna, hanem utánnad húzni!

Emönt mögén szógálni. Szógált egy nagy tőkét. Azt mög elkezdte húzni maga után. Mikor hazaért, úgy kiállt, elig bírt mönni. Kérdözte az apja:

– Mit szógáltá, fiam?

– Szógáltam egy tőkét. Úgy kiálltam, mire hazahoztam, hogy elig birok mönni.

– Ó, te számár! Szóltá vóna, emöntünk vóna érte kocsiival!

– Hát ha tudtam vóna!

Az apja nem eresztötte tovább szógálni, hanem a lánnyal mögesküdtek, azután egypár napra elmöntek vendégségbe a lánnak az apjáékhoz.

A mönyecske, mikor möntek, ráparancsolt, hogy sokat ne ögyön, mer nagyöhető vót:

– Vigyázzá magadra ottan, mer te tudod, hogy nagyon sokat ösző! Hanem ha mögnyomom a lábodat, akkor többet ne ögyé, akarhogy kínálnak. Még ha én mondom, se ögyé!

Mikor odaértek, éppen ekészült a vacsora. Mikor még a levest se ötték mög, vót egy nagy macska, ráugrott az asztal alatt a Bohó Misi lábára. Aztán nem övött. Hasztalan mondták, hogy ögyön, csak nem övött. A felesége is mondtá neki. Éhön maradt Bohó Misi.

Éccaka osztán, hogy éhös vót Bohó Misi, panaszkodott a feleséginek, hogy éhös.

– Hát mé nem ötté? Kénáltalak én is!

– Hát asz mondtad, ha a lábomat mögnyomod, ne ögyek! Mikor osztán mögnyomtad, nem is öttem.

– Bizonyossan a nagy macska ugrott a lábodra. Hanem van a kemönce tetején pecsönye, ögyé! Van ott rétes is.

A macska éppen akkor mögfiadzott hetet, ű mög a sütét-be a macskákat egyenkint behánta. Mikor fekszik, kérdözi a felesége, hogy övött-e?

– Öttem én. Ojan szörös rétesse van a te anyátoknak, hogy alig akart lemönni.

– Tán csak nem a kismacskákat ötted mög?

– Eligha nem, mer nyávoztak is! De szomjas vagyok!

– Ott van a pincébe – mondja a mönyecske – hordóba a bor. Van ott kancsó is, ereszd tele borral!

Lemönt Bohó Misi a pincébe, a rostába eresztötte a bort. Sehogy se akart tele lönni. Fömmönt a feleséginek mögmondani, hogy nem biri teli eresztteni a kancsót. Aszongya:

– Ejnye, de lukas ez a te anyátok korsója! A bor mind kifojt, ha eresztöttem, ecs csöpp se maradt benne!

– No – aszongya –, nem tom, nem-e a rostába eresztötted be?

– A löhet, hé! Mer nagyon lukas vót, sok luk vót rajta.

– Hogy mög ne tudják, ott van pörnye a konyhába, oszt szórd rá, hogy igya föll!

A konyhasarokba vót egy zsák lüsz; leviszi a pincébe, rászórta. Mikor főgyütt, aszongya:

– Ejnye, hé! De fehér pörnyéje van a te anyátoknak, mer nagyon fehér vót!

– Tán csak nem a lüszöt szórtad rá?

– Möglöhet, mer nagyon fehér vót!

Egyször aztán kimöhetnékje vót. Mondja a feleséginek. [A felesége figyelmezteti:]

– Ott van a sarokba a bidli.

A konyhaablakba vót egy mézesfazék [azt használta]. Mikor bemönt, aszongya:

– Ejnye, de ragadós bidlije van a te anyátoknak!

– Tán csak nem a mézesfazéket bántottad?

– Löhét, mer nagyon ragadós vót.
– A ház előtt van egy vastag fa, vágd hozzá, hogy mög ne tudják!

Kimönt Bohó Misi, a mézesfazékot a mönyecske öreganyjáhon vágta. Mikor bemönt, aszongya:

– Ejnye, de jajgatós fájuk van a te anyádéknak!
– Tán csak nem az öreganyámhon vágta? Mer az kinn szokott ülni. Hanem gyerünk, ne várjuk a röggelt, mert sok kárt csináltunk!

Összepakoltak röttön és möntek. Mikor elmöntek ed darabon, aszongya a mönyecske:

– Az ajtót becsuktad-e?
– Biz én nem csuktam – mondta Bohó Misi.
– Mönj vissza, oszt csukd be!

Bohó Misi mög fővötte a hátára és vitte. Mikor möglátta a mönyecske, akkor mán az erdő szélén vótak. Nem kúdhette vissza az ajtóval.

Fömöntek osztán egy fára, hogy ha mönnek is utánnuk, ne tanálják mög őket. A fa alatt haramiák tanyáztak.

Aszongya egyszer Bohó Misi:

– Én, hé, [vizelhetném.
– Hát vizeljél!

Bohó Misi azután vizelt], ráesött a haramiákra. A haramiák egyre hajtogatták:

– De jó meleg eső! De jó meleg eső!

Bohó Misi addig fészkelődött, hogy leesött az ajtó, ráesött egy haramiára. A haramia elharapta a nyelvit, oszt kiabálta:

– Embör ló! Embör ló! – Azt akarta mondani a többinek, hogy ne szaladjanak, embör vót! De azok annál jobban szaladtak.

Még most is szalannak, ha mög nem álltak.